

ტრანსპორტი

B1+

საპარტიზო
რეჟული

2018

ტრანსპორტი

სავარჯიშო რვეული

B1+

თბილისი
2018

სავარჯიშო რვეულზე „ტრანსპორტი“ (B1+) მუშაობდნენ:

ჯგუფის ხელმძღვანელი და მეთოდისტი:
დავით გოცირიძე

დარგობრივი ექსპერტი:
შალვა ოგბაიძე

ავტორები:
**დავით გოცირიძე
ანა დოლიძე
რევაზ ძნელაძე**

რედაქტორები:
**ანა დოლიძე
რევაზ ძნელაძე**

©(სსიპ) ზურაბ ჟვანიას სახელობის
სახელმწიფო ადმინისტრირების სკოლა

საქართველოს განათლებისა და
მეცნიერების სამინისტრო

დაკაბადონდა და დაიბეჭდა
შპს „New and Grand“-ში

ISBN 978-9941-8-0877-7

თავი I ტრანსპორტის რაობა.....	5
ნაწილი I. რა არის ტრანსპორტი	5
ნაწილი II. სატრანსპორტო საშუალებები	9
ნაწილი III. სატრანსპორტო ინფრასტრუქტურა.....	14
თავი II ურმიდან ავტომობილამდე.....	18
ნაწილი I. ავტომობილის შექმნის ისტორია.....	18
ნაწილი II. ავტომობილის ევოლუცია.....	23
ნაწილი III. ავტომობილის კლასიფიკაცია.....	27
თავი III ავტომობილი და უსაფრთხოება.....	32
ნაწილი I. უსაფრთხოების საშუალებები.....	32
ნაწილი II. საგზაო მოძრაობის წესები.....	37
ნაწილი III. ავტომობილების ტექნიკური დათვალიერება.....	42
თავი IV მგზავრობა სხვადასხვა ტრანსპორტით _ შემაჯამებელი	48
შუალედური შემოწმების ტესტი.....	56
თავი V ტრანსპორტი და ეკოლოგია.....	59
ნაწილი I. საწვავი.....	59
ნაწილი II. ზეთები და საპოხი მასალები.....	65
ნაწილი III. ავტომობილი _ გარემოს დაბინძურების ძირითადი წყარო.....	70

თავი VI ტრანსპორტის სახეობები.....	75
ნაწილი I. რკინიგზა _ ისტორია და დღევანდელი...	75
ნაწილი II. ბავირგზა.....	80
ნაწილი III. წყლის ტრანსპორტი.....	86
თავი VII საჰაერო ტრანსპორტი.....	91
ნაწილი I. დედამიწიდან ჰაერში.....	91
ნაწილი II. ავიაციის განვითარება	96
ნაწილი III. ადამიანი კოსმოსში.....	102
თავი VIII ქართული ენა პროფესიულ ურთიერთობაში. ქართული ენა და ტრანსპორტი _ შემაჯამებელი.....	107
ფინალური ტესტი.....	113

ტაპი I

ტრანსპორტის რაობა

ნაწილი I

რა არის ტრანსპორტი

1.1. ტექსტიდან მიღებული ინფორმაციის მიხედვით შეავსეთ ცხრილი:

სიტყვა	მისი მნიშვნელობა
1.	ინფორმაციის გადატანის, რაიმეს გატარების საშუალება.
2.	ტექნიკური საშუალება, რომლითაც ხდება ნივთიერებისა და ენერჯის გადატანა-გატარება.
პორტი	3.
4.	მილის ფორმის მოწყობილობა წყლის, გაზის, ნავთობისა და ქიმიური პროდუქტების გატარებისათვის
კერძო საკუთრება	5.

1.2. მიუთითეთ სწორია თუ არასწორი, აღნიშნეთ ✓-ით:

N		სწორი	არასწორი
	თვითმფრინავი მიეკუთვნება საზღვაო ტრანსპორტს.		✓
1	მილსადენი რკინიგზის სახეობაა.		
2	საერთო ტრანსპორტი ემსახურება შიდასამრეწველო გადაზიდვებს.		
3	კანონით აუცილებელია, რომ ასაკოვან ადამიანს ავტობუსში ადგილი დაეუთმოთ.		
4	ყველა სატრანსპორტო საშუალება მოსახლეობას ემსახურება.		
5	მატარებელი ზღვაზე სასაჟირო ტრანსპორტია.		
6	საჰაერო გზები ტრანსპორტის ინფრასტრუქტურაში არ შედის.		

1.3. უპასუხეთ კითხვას რა? და შეავსეთ შესაბამისი უჯრები:

ა)

N	როგორი? (ვინ?)	რა?
	პოპულარული →	პოპულარობა

1	ერთობლივი	→	
2	მგზავრი	→	
3	მძღოლი	→	
4	პასიური	→	

ბ)

N	როგორი?	რა?
	გონიერი	→ გონიერება
1	ძლიერი	→
2	კანონიერი	→
3	შემოქმედი	→
4	მომსახურე	→

1.4. გამოტოვებულ ადგილას ჩასვით მოცემული სიტყვა:

ნიმუში: ყველამ იცის, რომ მძღოლის ...დაუდევრობას... ცუდი შედეგი მოაქვს. [დაუდევრობა]

1. ბაფხულში სასიამოვნო საქმიანობაა. [მენავეობა]
2. ამინდმა მოსავლის ხელი შეუწყო. [ტრანსპორტირება]
3. გუნდის დიდი ენერჯია მოითხოვა. [კაპიტნობა]
4. გიორგიმ გადაწყვიტა დაეუფლოს. [მფრინაობა]
5. ფლოტში მიღება საკმაოდ რთულია. [ოფიცრობა]
6. სატრანსპორტო გაძლოლას მტკიცე ხელი სჭირდება. [მეურნეობა]
7. დავითი ავტომანქანების ესტუმრა. [ბაზრობა]

1.5. ებიანი მრავლობითის ფორმები შეცვალეთ თანიანით:

ნიმუში: მეზღვაურების ცოლები ზღვას იმედით შესცქერიან.

...მეზღვაურთა

1. საქართველომ ჩქაროსნული მატარებლების შექმნა გადაწყვიტა.
.....
2. ავტომანქანების ბაზარი რუსთავის შესასვლელში მდებარეობს.
.....
3. ცოტა ხნის წინათ ბათუმში რკინიგზელების კლუბი აშენდა.

-
4. პრეზიდენტების თვითმფრინავების უსაფრთხოებისათვის აეროპორტმა ზომები მიიღო.
-
5. თბილისმა ელმავლების გამოშვებით გაითქვა სახელი.
-
6. ელიავას ბაზრობაზე მანქანების ნაწილების შექენა შეიძლება.
-
7. ქუთაისის ავტოქარხანაში სატვირთო ავტომობილების სერიული გამოშვება შეწყდა.
-
8. ფოთში ნიჩბოსნების შეჯიბრება გაიმართა.
-
9. ლილოს ბაზრობასთან ვერტმფრენების სადგომი მოაწყვეს.
-
10. ზესტაფონში სადენების გამომშვები ქარხანა მუშაობს.
-

1.6. ააგეთ წინადადებები მოცემული სიტყვებით:

ნიმუში: ...ცოტა ხანს ვიფრინე და მაინც დავიღალე... [ცოტა ხანს]

1. [ცოტა ხანია]
2. [დიდი ხანი]
3. [დიდხანს]
4. [ცოტა ხანი]
5. [დიდი ხანია]

1.7. უპასუხეთ კითხვებს და შეავსეთ გამოტოვებული უჯრები:

რამდენ ხანს?	რამდენი ხანი?	რამდენი ხანია?
ორ თვეს		
	სამი დღე	
		ათი დღეა
	ნახევარი საათი	
		შვიდი წელია
	მთელი საუკუნე	

1.8. წინადადებები გადაიყვანეთ კითხვით ფორმაში:

ნიმუში: ოთხი კვირა ვიყავი გემზე.

... რამდენი ხანი იყავი გემზე?...

1. მატარებელი ორ საათს ანდომებს თბილისში ჩამოსვლას.

.....

2. ქუთაისში მატარებელი დიდხანს ჩერდება.

.....

3. სამი წელიწადია, რაც თბილისში ჩამოვედი.

.....

4. მთელი საათი ფეხზე ვიდექი ავტობუსში.

.....

5. მეზღვაურები ექვს თვეს გემზე ატარებენ.

.....

6. ოცი წუთია ტრანსპორტს ველოდები.

.....

1.9. უპასუხეთ კითხვებს:

ა. რამდენ ხანს ანდომებ თბილისიდან გორში ჩასვლას?

.....

ბ. რამდენი ხანია, რაც თბილისი-პარიზის რეისი დაფრინავს?

.....

გ. რამდენი თვე ელოდები მაქანის ჩამოსვლას?

.....

დ. რამდენ ხანს დააგვიანებს თქვენი თვითმფრინავი?

.....

ე. რამდენი კვირაა, რაც გემი ზღვაში გავიდა?

.....

ნაწილი II

სატრანსპორტო საშუალებები

2.1. ტექსტიდან მიღებული ინფორმაციის მიხედვით შეავსეთ ცხრილი:

სიტყვა	მნიშვნელობა
1. _____	ტვირთის გადამტანი ტრანსპორტის სახეობა
საბაგირო	2. _____
ნიჩაბი	3. _____
4. _____	სარკინიგზო ტრანსპორტის სამოძრაო ხაზი

2.2. მიუთითეთ სწორია თუ არასწორი, აღნიშნეთ ✓-ით:

N		სწორი	არასწორი
	ვერტმფრენი მალლა ჰორიზონტალურად ფრინდება		✓
1	კილომეტრი არის დროის საზომი ერთეული		
2	გემი სხვა ტრანსპორტთან შედარებით უფრო ნელი გადაადგილების საშუალებაა.		
3	მოტორიანი ნავით აღმართზე თავისუფლად ახვალ.		
4	მეტროთი მგზავრობა სწრაფი და კომფორტულია.		
5	ბაქო-თბილისი-ჯეიჰანის მილსადენით ქართული ღვინო ევროპაში გადის.		
6	საბაგირო ტრანსპორტი მთავორიან ადგილებში მეტად მოსახერხებელია.		
7	დელტაპლანი საქალაქთაშორისო ტრანსპორტის სახეობაა.		

2.3. გამოტოვებულ ადგილას ჩასვით მოცემული წყვილები:

ნიმუში: გემი წყალზე მოძრავი ტრანსპორტის... სახეობაა. [მოძრავი ტრანსპორტი]

1. ძლიერ ღელვაში..... მოძრაობა შეუძლებელია. [პატარა ნავი]
2. კარგი პილოტი გარანტიაა. [უსაფრთხო ფრენა]
3. მეზღვურად გამოდგება. [ჯანმრთელი პიროვნება]

ორანსპორტი

- 4. კარგი ავტოპარკი ქალაქის მოაგვარებს. [ბევრი პრობლემა]
- 5. მატარებლის მოძრაობისათვის გვჭირდება. [რკინის რელსები]
- 6. პოტენციური დამნაშავეა. [ნასვამი მძღოლი]
- 7. ფხიზლად ყოფნა მართებს. [მატარებლის მემანქანე]
- 8. ტექნიკურად ხიფათის მომტანია. [გაუმართავი მანქანა]

2.4. ააგეთ წინადადებები მოცემული წყვილებით:

ნიმუში: ...უცნობმა მგზავრებმა... ერთმანეთთან კამათი დაიწყო.

[უცნობმა მგზავრებმა]

ა.

[მეტროს ვაგონში]

ბ.

[სატრანსპორტო საშუალებებით]

გ.

[სატვირთო გემზე]

დ.

[სპეციალური დანიშნულების]

ე.

[თვითმფრინავის გამცილებლებს]

2.5. შეადგინეთ წინადადებები ზმნებით: უზრუნველყოფს, ცხადყოფს, ნათელყოფს. გამოიყენეთ ახლანდელი და წარსული დრო:

ნიმუში: ეს ფაქტი ცხადყოფს, რომ მემანქანემ სწორი გადაწყვეტილება მიიღო.

ან:

მოწმებმა ცხადყვეს, რომ მძღოლი უდანაშაულო იყო.

1.....

2.....

3.....

4.....

5.....

2.6. გამოტოვებულ ადგილას ჩასვით ზმნები: იმოძრავა, დაძრა, გაფრინდა, შეახტა, დაუთმო:

1. მძლოლმა მანქანა ადგილიდან მოწყვეტით
2. დათომ ველოსიპედით დიდხანს
3. ბიძია სანდრო გუშინ პარიზში
4. ირაკლიმ ავტობუსში მოხუცს ადგილი
5. ვაჟა გაქანებულ ტრამვაის

2.7. ა) საზგასმული სიტყვები დაუკავშირეთ ზმნებს და ამოწერეთ ისინი:

ნიმუში: მოქალაქემ ავტობუსის ბილეთი აიღო.

.....მოქალაქემ აიღო.....

კაპიტანმა გემის მოძრაობის კურსი შეცვალა.

.....

1. ავტობუსის მგზავრმა ბილეთის საფასური გადაიხადა.

.....

2. სახელმწიფომ საბარგო ავტომობილები გამოუშვა.

.....

3. მოსწავლემ სკოლამდე სამარშრუტო ტაქსით იმგზავრა.

.....

4. მატარებელმა ნახევარი საათით დააგვიანა.

.....

5. მეტროს თანამშრომლებმა ხელფასის გაზრდა მოითხოვეს.

.....

ბ) ამოწერილი წყვილები გადაიყვანეთ მომავალ დროში; უპასუხეთ კითხვას: რას იზამს?

ნიმუში: მოქალაქემ აიღო — მოქალაქე აიღებს.

1.
2.
3.
4.
5.

2.8. ააგეთ წინადადებები სიტყვებით: სამწუხაროდ; საბედნიეროდ.

ნიმუში: სამწუხაროდ, ცუდი ამინდია და დღეს ფრენა არ იქნება.

ან: საბედნიეროდ, სატრანსპორტო ინფრასტრუქტურის განვითარებას დღეს დიდი ყურადღება ექცევა.

1.
2.
3.
4.

2.9. შეავსეთ გამოტოვებული ადგილები.

ნიმუში: მოქალაქე, ...რომელსაც... მართვის მოწმობა არ აქვს, საჭესთან არ უნდა დაჯდეს.

1. მოძრაობის წესები, სახელმწიფოს მიერ არის დადგენილი, საყოველთაოა.
2. გემი და ტანკერი, ტვირთი უნდა დაეწყოთ, არსად ჩანდა.
3. ხელში მეჭირა თვითმფრინავის ბილეთები, ორი დღის წინ ვიყიდე.
4. გემები, მართვა აფრის საშუალებით ხდებოდა, დღეს აღარ გამოიყენება.
5. მოტოციკლი, მართვა ჩემმა უფროსმა ძმამ მასწავლა, დაიმტვრა.
6. რთულია იმ მანქანის მართვა, საჭე მარჯვენა მხარეს აქვს.
7. მგზავრებს, თვითმფრინავის დაშვებისას ყურები უგუბდებათ, კანფეტს ურიგებენ.
8. მატარებლის ვაგონები, ელმავალს ებმის, თეთრად შეღებეს.
- 9.

2.10. გამოტოვებულ ადგილას ჩასვით სიტყვები: შესახებ და გამო.

ნიმუში: საგზაო წესების დარღვევის ...გამო... თქვენ ჯარიმის გადახდა დაგეგმისრათ.

1. გავიგე, რომ თქვენ ნათას კიევის რეისზე დააგვიანდა.
2. მფრინავის კომპანიამ ყველაფერი დაწვრილებით იცოდა.
3. უკანონო საქონლის რეალიზაციის გემზე ერთი პირი დააკავეს.
4. ბიზნესის არსებულ ყველა ინფორმაციას გემის კაპიტნის ხელით გიგზავნი.
5. ამერიკიდან გამოგზავნილი ავტომობილის ჯერ არაფერი ვიცი.
6. ნასვამ მდგომარეობაში მანქანის მართვის შესაძლებელია ეგ მძლოლი სამსახურიდან გაათავისუფლონ.
7. მანქანის ძრავის დეფექტის გამყიდველმა ინფორმაცია დამალა.
8. ძლიერი ღელვის ბღვაში ჩვენი გასვლა გადაიდო.
9. პარიზში ჩვენი გამგზავრების საელჩოს უკვე აცნობეს.

2.11. გაასწორეთ შეცდომები.

ნიმუში: თქვენს გამო მატარებელზე დამაგვიანდა.

.....თქვენ გამო.....

.....,.....

1. ჩემს შესახებ მხოლოდ გემის კაპიტანმა იცოდა.
.....
2. ბევრი ვიფიქრე თქვენს შესახებ და გადავწყვიტე, სამსახურში მიგიღოთ გემის მექანიკოსის თანამდებობაზე.
.....
3. შენს გამო თავს კარგად არ ვგრძნობ, შევცდი, რომ ნავი შენ ჩაგაბარე.
.....
4. ჯემალმა აეროპორტის დირექტორს შენს გამო აწყენინა.
.....
5. ჩვენს შესახებ სწრაფად მოიპოვეს ინფორმაცია ინტერნეტის მეშვეობით.
.....

სატრანსპორტო ინფრასტრუქტურა

3.1. შესწავლილი ტექსტებიდან მიღებული ინფორმაციის მიხედვით შეავსეთ ცხრილი:

სიტყვა	მნიშვნელობა
ტროტუარი	1.
2.	მოწყობილობა, რომელიც მატარებლის მოძრაობის დროს გზას უკეტავს სხვა ტრანსპორტსა და ქვეითებს.
დისპეტჩერი	3.
4.	ტერიტორია, სადაც ჩერდება საზღვაო ტრანსპორტი.

3.2. მიუთითეთ სწორია თუ არასწორი, აღნიშნეთ ✓-ით:

N		სწორი	არასწორი
	სხვადასხვა სახის ტრანსპორტის გამართული და ეფექტიანი მუშაობისათვის საჭიროა შესაბამისი ინფრასტრუქტურა.	✓	
1	ტროტუარი განკუთვნილია სამანქანო ტრანსპორტის მოძრაობისათვის.		
2	სარკინიგზო ტრანსპორტს პირველ რიგში სჭირდება სალიანდაგო მეურნეობა.		
3	წყლის ტრანსპორტისათვის აუცილებელია ავტოსადგურები.		
4	საჰაერო ტრანსპორტის გამართულ ფუნქციონირებას სჭირდება აეროდრომი ასაფრენ-დასაფრენი ბილიკითა და აეროპორტი მგზავრთა მომსახურებისთვის.		
5	ქვეითები გემბანზე ველოშეჯიბრებას ხელმძღვანელობენ.		
6	ქვეითებისთვის გზებზე მონიშნულია სპეციალური გადასასვლელი, რომელსაც „გებრას“ უწოდებენ.		
7	სადისპეტჩერო სამსახური უზრუნველყოფს პორტების ფინანსურ მხარეს.		

3.3. გამოტოვებულ ადგილას ჩასვით მოცემული წყვილები:

ნიმუში:წყლის ტრანსპორტის..... გამართული მუშაობისათვის აუცილებელია სამდინარო სადგურები და საზღვაო პორტები. [წყლის ტრანსპორტი]

1. საპაერო ტრანსპორტის უსაფრთხო ფუნქციონირებისათვის აუცილებელია
..... [სადისპეტჩერო სამსახური]
2. მიწისქვეშა დამიწისზედა გადასასვლელები სჭირდება. [ქვეითთა გადაადგილება]
3. გარეშე სარკინიგზო ტრანსპორტი ვერ იმუშავებს. [სალიანდავო მეურნეობა]
4. ზოგიერთ მძღოლს ეშინია. [დამით მოძრაობა]
5. მთაწმინდაზე ტურისტები ძირითადად აპყავთ. [საბაგრო ტრანსპორტი]
6. სპეციალური განათებით უზრუნველყოფენ. [ასაფრენი ბილიკი]
7. სავალი გზა და ტროტუარი გამიჯნეს. [ყვავილების გაზონი]
8. თბილისში ქუჩები მომრავლდა. [ცალმხრივი მოძრაობა]

3.4. ააგეთ წინადადებები მოცემული წყვილებით:

ნიმუში: ნიკო მანქანას პაპის ურემივით მართავს.

1.
[მოტორიანი ნავივით]
2.
[გემის კაპიტანივით]
3.
[გამოცდილი მძღოლივით]
4.
[ფრთხილი დისპეტჩერივით]
5.
[საბაგრო გზასავით]

3.5. გამოტოვებულ ადგილას ჩასვით მოცემული სიტყვები:

ნიმუში: ამ ვაგონში მეც ...თქვენსავით... მგზავრი ვარ. [თქვენ]

1. ტრანსპორტის საკითხში არავინ ერკვევა. [მას]
2. დღე მატარებლის გაგრძელდა. [შემადგენლობა]
3. გირჩევთ, არ მოიქცეთ, მხოლოდ მწვანე შუქზე იმოძრავეთ. [ჩემ]
4. ეს ხეობა ბახმაროს ნისლიანია. [გზა]
5. ეს მძღოლი უყურადღებოა, არ უყურებს საგზაო ნიშნებს. [შენ]
6. მოცურავე მიაპობდა ტალღებს. [კატერი]
7. მთაში სიარული არავის შეუძლია. [ჩვენ]
8. მეც მინდა კარგი მფრინავი გამოვიდე. [თქვენ]

3.6. პირების მიხედვით შეცვალეთ ზმნები: დაფრინავდეს, ცურავდეს, გადაჰქონდეს, მოძრაობდეს ნიმუში:

მე უნდა ვმართავდე	ჩვენ უნდა ვმართავდეთ
შენ უნდა მართავდე	თქვენ უნდა მართავდეთ
ის უნდა მართავდეს	ისინი უნდა მართავდნენ
მე უნდა დაფრინავდე	ჩვენ უნდა
შენ უნდა	თქვენ უნდა
ის უნდა	ისინი უნდა
მე უნდა ვცურავდე	ჩვენ უნდა
შენ უნდა	თქვენ უნდა
ის უნდა	ისინი უნდა
მე შეიძლება გადამქონდეს	ჩვენ შეიძლება
შენ შეიძლება	თქვენ შეიძლება
ის შეიძლება	ისინი შეიძლება
მე შეიძლება ვმოძრაობდე	ჩვენ შეიძლება
შენ შეიძლება	თქვენ შეიძლება
ის შეიძლება	ისინი შეიძლება

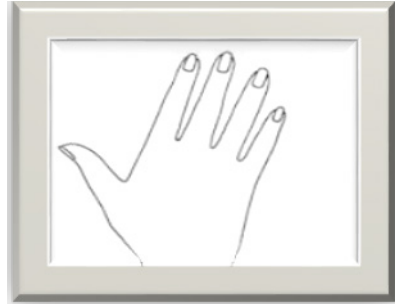
3.7. გამოტოვებულ ადგილას ჩასვით მოცემული ზმნები; უპასუხეთ კითხვებს: რას შვრებოდეს? რას შვრებოდნენ?

ნიმუში: ყველა მძღოლი წესების დაცვით უნდამოძრაობდეს..... [მოძრაობდა]

1. საგზაო მოძრაობას ავტონსპექცია უნდა [არეგულირებდა]
2. მატარებლის მოძრაობას ხელს არაფერი არ უნდა [უშლიდა]
3. მსუბუქ ავტომანქანას მძიმე ტვირთი არ უნდა [გადაჰქონდა]
4. საზღვაო ნავსადგური ყველა სახის ტვირთს უნდა [ატარებდა]
5. ტვირთის ტრანსპორტირების წესებს გადამზიდი კომპანიები უნდა..... [იცავდა]
6. არ შეიძლება ადამიანი სხვისი პასპორტით [მგზავრობდა]
7. არც ერთ მძღოლს არ სურს ნელა [მოძრაობდა]
8. საგზაო მოძრაობის დამრღვევ პირებს უნდა, რომ საფრთხეს უქმნიან სხვის სიცოცხლეს. [უთითებდა]
9. თუ სატრანსპორტო ინფრასტრუქტურა გამართულია, მგზავრობის აღარ უნდა [ემინოდა]
10. ველოსიპედის მოძრაობისთვის გზა უნდა [ვარგოდა]

3.8. დააკვირდით შესიტყვებებს და მათი დახმარებით ააგეთ წინადადებები:

ხელი შეუწყო – დაეხმარა, დახმარება გაუწია.
 ხელი გამართა – მატერიალურად დაეხმარა, ფინანსური დახმარება გაუწია.
 ხელი შეუშალა – წინააღმდეგობა გაუწია რაიმე საქმეში, დაბრკოლება შეუქმნა.
 ხელში ჩაიგდო – მოიპოვა, დაეუფლა, დაისაკუთრა, დაიპყრო.

ნიმუში: სახელმწიფო ბიუჯეტის ზრდა ხელს შეუწყობს სატრანსპორტო ინფრასტრუქტურის განვითარებას.

1.
[ხელი გამართა]
2.
[ხელი შეუწყო]
3.
[ხელში ჩაიგდებს]
4.
[ხელს შეგიშლის]

3.9. წაიკითხეთ ტექსტი, შეარჩიეთ და გამოტოვებულ ადგილას ჩასვით ნასწავლი შესიტყვებები:

თურქეთმა შავი ზღვის გასასვლელი ამაღ მისი ეკონომიკის განვითარებას. რუსეთთან ომში თურქეთს ინგლისმა და საფრანგეთმა. ამით მათ რუსეთის გეგმებს, შავ ზღვაზე მის გაბატონებას.

თავი II ურმიდან ავტომობილამდე

ნაწილი I

ავტომობილის შექმნის ისტორია

1.1. ტექსტიდან მიღებული ინფორმაციის მიხედვით შეავსეთ ცხრილი:

სიტყვა	მისი მნიშვნელობა
1.	ძველებური ორთველიანი ტრანსპორტი, რომელიც მიჰყავს ხარებს ან კამეჩებს.
2.	ძველებური ოთხთველიანი ტრანსპორტი, რომელსაც გადაადგილებენ ცხენები.
ფაეტონი	3.
ზამბარა	4.
5.	განსაკუთრებული უფლება გამოგონებაზე.

1.2. მიუთითეთ სწორია თუ არასწორი, აღნიშნეთ ✓ -ით:

N		სწორი	არასწორი
	ომის დროს ტვირთის გადასატანად იყენებდნენ გარეულ ცხოველებს.		✓
1	შემოდგომაზე მოსავლის გადასაზიდად იყენებენ ურემს.		
2	ცხოველების მოშინაურების შემდეგ ადამიანებმა შექმნეს ორთქლის ძრავი.		
3	ლენარდო და-ვინჩიმ შექმნა მოტორიანი ურემი.		
4	ორთქლის ძალაზე მომუშავე მობილი გამოიყენეს ავტომობილისათვის.		
5	პიროვნებას, რომელიც მართავდა ავტომობილს, ეწოდებოდა შოფერი.		
6	სიტყვები „შოფერი“ და „ავტომობილი“ პირველი კონსტრუქციებიდან მოდის.		
7	ინჟინერმა გოტლიბ დაიმლერმა დააპატენტა პირველი ავტომობილის გამოგონება.		

8	გოტლიბ დაიმლერმა მანჰაიმში დაიწყო პირველი სერიული ავტომობილების წარმოება.		
9	დაიმლერის ავტომობილები ორთქლის ძრავზე მუშაობდნენ.		

1.3. უპასუხეთ კითხვას როგორი? და შეავსეთ შესაბამისი უჯრები:

N	რა? / ვინ?	როგორი?
	ტრანსპორტი →	სატრანსპორტო
1	ტვირთი →	
2	რკინიგზა →	
3	ავტომობილი →	
4	ოპერატორი →	
5	წარმოება →	
6	მუშაობა →	
7	პატენტი →	
8	გზა →	
9	ავიაცია →	

1.4. გამოტოვებულ ადგილას ჩასვით მოცემული წყვილები:

ნიმუში: პირველმათვითმავალმა კონსტრუქციამ.... ტრანსპორტის განვითარების ახალ ეტაპს დაუდო სათავე. [თვითმავალი კონსტრუქცია]

- ადამიანს სწრაფი გადაადგილებისა და ტვირთის გადაზიდვის საშუალება მისცა. [ცხოველების მოშინაურება]
- გამოყენებამ ხელი შეუწყო ტრანსპორტის სრულყოფას . [ორთქლის ძალა]
- ადამიანის ცხოვრება გარემოე წარმოუდგენელია. [სატრანსპორტო საშუალება]
- გამოგონებამ სატრანსპორტო სფეროში რევოლუცია მოახდინა. [შიდაწვის ძრავი]
- ავტომობილის ჰენრი ფორდს დიდი მოგება მოუტანა. [კონვეიერული წარმოება]
- გადასაზიდად შინაურ ცხოველებს იყენებდნენ. [საომარი ტექნიკა]

1.5. გამოტოვებულ ადგილას ჩასვით სიტყვები: არავინ, ნურავინ, ვერავინ, არაფერი

ნიმუში: დღეს უკვე არავინ იყენებს ორთქლის ძრავს.

- დღეს დაგვაბრუნებს ურმის ეპოქაში.

ტრანსპორტი

2. შეეცდება ტექნიკური პროგრესის უარყოფას!
3. სჯობს ახალი ავტომობილის მართვას.
4. ნუ გეშინია, ფრენისას მოგივა.
5. თუ გემი ჩაიძირა, გიშველის.
6. ეგონება, რომ გემის მართვა ადვილია.
7. გემს აქვს საერთო საბაგირო ტრანსპორტთან.
8. ექნება იმის იმედი, რომ ახალ ველოსიპედს გამოიგონებს.
9. შევიდეს კაპიტნის კაიუტაში!
10. მგზავრობის შემდეგ გაკეთება არ შემოიძლია.
11. მძღოლმა საგზაო ნიშნები ჩაავლო.

1.6. წინადადებები გადაიყვანეთ კითხვით ფორმაში, გამოიყენეთ კითხვები: როდის? და როდინდელი?

ნიმუში: ორთქლმავალი სარკინიგზო ტრანსპორტის გუშინდელი დღეა.
 სარკინიგზო ტრანსპორტის როდინდელი დღეა ორთქლმავალი?

1. გუშინდელი ბილეთი დღეს არ გამოგადგება.

2. დღეს ჩემს მეგობარს ამერიკიდან ახალი მანქანა ჩამოუვა.

3. შარშან ბათუმში დასასვენებლად მატარებლით გავემგზავრე.

4. მაზგე ავტოსადგურში შევხვდეთ.

5. მომავალ წელს ჩემი მანქანა უნდა გამოვცვალო.

6. ხვალინდელი მგზავრობა აუცილებლად უნდა გადავდო .

7. მძღოლმა გუშინდელი დღე პროფილაქტიკაში გაატარა.

8. გუშინდელმა მგზავრობამ ძალიან დამლალა.

1.7. გამოტოვებულ ადგილას ჩასვით მოცემული სიტყვა დასმული კითხვის მიხედვით:

ნიმუში: ხელოსანმა მანქანის დაზიანებული ძრავი ...აღადგინა... [რა ქნა? _ აღდგენა]

1. დისპეტჩერი თვითმფრინავების აფრენა-დაშვების დროს [რას აკეთებს? _ აღნიშვნა]
2. ნიუტონმა მიზიდულობის კანონი [რა ქნა? _ აღმოჩენა]
3. აფრენის წინ ბორტგამცილებელი მგზავრთა რაოდენობას ზუსტად [რას იზამს? _ აღრიცხვა]
4. არ შემიძლია, რომ ტრანსპორტის ევოლუციაში ფორდის როლი არ [რა ვქნა? _ აღიარება]
5. ბათუმის საზღვაო აკადემიამ მეზღვაურთა მრავალი თაობა [რა ქნა? _ აღზრდა]
6. ბატონო, ჯერ მოტორი უნდა, დანარჩენი მერე ვილაპარაკოთ! [რა ქნათ? _ აღდგენა]
7. ავტოსკოლამ ახალი თაობის მძღოლები უნდა [რა ქნას? _ აღზრდა]
8. ეკიპაჟმა მოგზაურობის წარმატებით დასრულება [რა ქნა? _ აღნიშვნა]
9. ძნელია ის განცდები, რომლებიც შორეულ მოგზაურობას ახლავს [რა ქნა? _ აღწერა].
10. გთხოვთ ტაო-კლარჯეთში მოგზაურობის შთაბეჭდილებები! [რა ქნათ? _ აღწერა]

1.8. გამოტოვებულ ადგილას ჩასვით -თან, -ში და -ზე თანდებულები:

სადამო ხანი იყო, როცა ჩემ.... მეგობარმა დარეკა. თავის ავტომობილ..... ნერვიულობდა. მცხეთაში მგზავრობისას ავტოსაგზაო შემთხვევის გამო ავტომანქანა დაუზიანეს. საპატრულო სამსახურის წარმომადგენლებმა საგზაო ინციდენტ..... დაადანაშაულეს. ძალ..... განიცადა. ემჩნეოდა, ჩემ..... საუბარი ამშვიდებდა, ამიტომ ჩვენი დიალოგი დრო..... გაიწელა. კარებ.... კაკუნმა საუბარი შეგვაწყვეტინა. მეზობლის ბავშვი შევლას ითხოვდა, ბებიც ცუდად გახდომია. მეგობარ..... ფიქრი შევწყვიტე და მეზობელ.... გავედი დასახმარებლად.

1.9. შეადგინეთ წინადადებები მოცემული სიტყვებით:

ნიმუში: თვითმფრინავის [ეკიპაჟი] ძალიან მეგობრული იყო. [ფარა]

1.
[ხალხი]
2.
[გუნდი]
3.

4.

[სტუდენტობა]

1.10. უპასუხეთ კითხვას რა? და შეავსეთ უჯრები:

N	რას შვრება? //რას იზამს?	რა?
	მართავს	მართვა
	გამართავს	გამართვა
1	აღნიშნავს	
2	ბრუნავს	
3	გადალახავს	
4	ცურავს	
5	ჩაკეტავს	
6	ხაზავს	
7	ხედავს	
8	ხარჯავს	

1.11. გამოტოვებულ ადგილას ჩასვით მოცემული სიტყვა:

ნიმუში: ტყუილის ...დამალვას... აზრი არა აქვს. [დამალვა]

1. ვანომ მდინარე მტკვარი გადალახა. [ცურვა]
2. საზღვრის ჩვენი მგზავრობა გადადო. [ჩაკეტვა]
3. გზის დიდი დრო დასჭირდა. [გადალახვა]
4. ჰიბრიდულმა ძრავამ საწვავის შეამცირა. [ხარჯვა]
5. შტურმანი გემის მოძრაობის ტრაექტორიის შეუდგა. [ხაზვა]
6. კაპიტანი კარგად ახერხებს ეკიპაჟის [მართვა]
7. მეზღვაურს მგზავრის საბუთების დააბრალებს. [მოპარვა]

ავტომობილის ევოლუცია

2.1. ტექსტიდან მიღებული ინფორმაციის მიხედვით შეავსეთ ცხრილი:

სიტყვა / შესიტყვება	მნიშვნელობა
1. _____	მაგარი დრეკადი მასალა, რომელიც მიიღება მცენარის წვენიდან, გამოიყენება რეზინის წარმოებაში.
2. _____	მსუბუქი ეტლი
კუს ნაბიჯით	3. _____
დემოკრატია	4. _____
5. _____	თვითმავალი მოტორიანი კონსტრუქცია.

2.2. მიუთითეთ სწორია თუ არასწორი, აღნიშნეთ ✓-ით:

N		სწორი	არასწორი
	ორთქლის ძრავიანი ეკიპაჟები კუს ნაბიჯებით გადაადგილდებოდნენ.	✓	
1	თანამედროვე ავტომობილების ებოქა მხოლოდ მე-19 საუკუნის დასასრულს დაიწყო.		
2	ზინედინ ზიდანმა ბენზინზე მომუშავე ავტომანქანა გამოიგონა .		
3	პირველად გამოიგონეს ორთქლისძრავიანი სათამაშო მანქანა.		
4	ორთქლის ძრავის გამომგომებელი იყო ჩინელი ფორდი.		
5	1885 წელს კარლ ბენცმა სამბორბლიანი მოტორვაგენი ააწყო.		
6	პირველი მოტორვაგენის მაქსიმალური სიჩქარე იყო 120 კილომეტრი საათში.		
7	შიდაწვის ძრავის გამოგონებამ სატრანსპორტო სფეროში ნამდვილი რევოლუცია მოახდინა.		
8	ბენზინის საწვავს მცენარის ფოთლებისაგან იღებდნენ.		
9	ბორბლებს გარედან ჰქონდა კაუჩუკის გარსი.		

10	ოტოს ძრავი ფერმებში ენერჯის მისაღებად გამოიყენებოდა.		
----	--	--	--

2.3. უპასუხეთ კითხვას როგორი? და შეავსეთ შესაბამისი უჯრები:

ა)

N	რა?	როგორი?
	მანქანა →	მანქანური
1	სითბო →	

ბ)

N	რა?	როგორი?
	კონვეიერი →	კონვეიერული
1	შოფერი →	
2	მგზავრი →	
3	ფიცარი →	
4	თეორია →	
5	პრაქტიკა →	
6	ენერჯია →	
7	წრე →	

2.4. გამოთვებულ ადგილას ჩასვით მოცემული წყვილები:

ნიმუში: თვითმფრინავის სალონში მგზავრთა მომსახურებაეკიპაჟის ბორტგამცილებელს... ევალება.

[ეკიპაჟის ბორტგამცილებელი]

- პირველი ორთქლის მანქანა მოძრაობდა. [კუს ნაბიჯები]
- თანამედროვე ავტომობილის..... საათში 260 კილომეტრს მიაღწია.
[მაქსიმალური სიჩქარე]
- პორტში შესვლის შემდეგ დასასვენებლად გაუშვებენ ხოლმე. [გემის ეკიპაჟი]
- კარლ ბენცის სამბორბლიანი მოტორვაგენი გამოყენებით იყო აგებული.
[ხის ფიცარი]
- მანქანის ბორბლები თავდაპირველად დაფარეს. [კაუჩუკის მასალა]

6. თავდაპირველად ავტომობილი..... ემსახურებოდა. [მგზავრების გადაყვანა]
7. ზღვაში ხომალდის უსაფრთხო გადაადგილება უნდა უზრუნველყოს. [გემის კაპიტანი]

2.5. გამოტოვებულ ადგილას ჩასვით მოცემული წყვილები:

ნიმუში: მე ძალიან მასიამოვნა..... ჩემმა ავტომობილმა..... . [ჩემი ავტომობილი]

1. ვწუხვარ, რომ ძალიან დაგღალათ. [ხანგრძლივი მგზავრობა]
2. ცოდნა, დიდი გამოცდილება და ფრთხილი მძღოლი სჭირდება. [ავტობობილის მართვა]
3. ჩემი მეგობარი ცნობილია სატრანსპორტო საშუალების [სწრაფი ტარება]
4. საზოგადოებას დიდი დახმარება გაუწია. [სამანქანო ტრანსპორტი]
5. მგზავრები უკმაყოფილონი დარჩნენ. [მატარებლის სიჩქარე]
6. ქარიშხლისგან მხოლოდ გადაგვარჩინა. [კაპიტნის გამოცდილება]
7. ავტობანზე ავტომანქანების მოძრაობას აწესრიგებენ. [საგზაო ნიშნები]
8. დროულად შენიშნა საფრთხე, მატარებელი დაამუხრუჭა და მთვრალი ქვეითი სიკვდილს გადაარჩინა. [მატარებლის მემანქანე]
9. სატრანსპორტო საშუალების..... შემოღებით ბევრ საფრთხეს ავიცილებთ. [ტექნიკური დათვალიერება]

2.6. გამოტოვებულ ადგილას ჩასვით ზმნები: მოწესრიგდა, აღიკვეთა, შეიქმნა, შეეწინააღმდეგა, გამოცხადდა.

1. სასამართლო სხდომაზე დაცვის მხარე არ, ამიტომ ავტოავარიის შემთხვევის განხილვა გადაიდო.
2. ამ კანონით საგზაო წესები მნიშვნელოვნად
3. ბატონი ვანო მართალი იყო, ამიტომ დამნაშავე მძღოლი ვერ
4. პირველი შიდაწვის ძრავი 1879 წელს ნიკოლაოს ოტოს მიერ
5. საპატრულო სამსახურის გაძლიერებით ბევრი საგზაო შემთხვევა

2.7. წინადადებები გადაიყვანეთ წარსულ დროში; უპასუხეთ კითხვას: რა ქნა?

ნიმუში: ნამდვილად ვიცი, რომ დამნაშავე მძღოლი დაიმალება.

..... ნამდვილად ვიცი, რომ დამნაშავე მძღოლი დაიმალა.....

ორანსპორტი

1. ქალაქში ტექნიკურად გაუმართავი მანქანით გამოსვლა ნელ-ნელა შეიზღუდება.

.....

2. ქალაქის ტერიტორიაზე უნებართვო ავტოფარეხებს აიღებენ.

.....

3. დავითი მართვის მოწმობას ხვალ გამოიტანს.

.....

4. სერგო გემის მექანიკოსის მოვალეობას კარგად ასრულებს.

.....

5. ზვიადს ეჩვენება, რომ მისი ავტომანქანა შესაკეთებელია.

.....

6. თამარი ავტობუსის მოსვლას მოთმინებით ელოდება.

.....

7. თემური მივლინებით პეტერბურგში მიფრინავს.

.....

2.8. გამოტოვებულ ადგილას ჩასვით სიტყვები: გარდა და ნაცვლად.

ნიმუში: ვანო ეტლისნაცვლად..... ახლა მერსედესით დადის.

1. ნოდარს მოტოციკლის ოპელის მარკის ჯიპიც ჰყავს.

2. გამგებელმა ჩემ მძღოლად სხვა პიროვნება აიყვანა.

3. ჯემალის ყველანი ავტობუსში ავედით.

4. ამ ერთი უფლების..... მძღოლს სხვა უფლებებიც აქვს.

5. მატარებელში დღეს გვიც ვანო იქნება.

6. დავითის ხომალდის მეთაურად ლადო ავიყვანეთ.

7. დაგვიანებულ კატერს პორტში ჩემ არავინ ელოდებოდა.

8. საგზაო შემთხვევით დაზიანებული ავტომობილის ქეთის ახალი უყიდეს.

2.9. გამოტოვებულ ადგილას ჩასვით სიტყვები: თუ, მაშინ..... ; ან: მაშინ....., თუ.....

ნიმუში: ...თუ... ახალ მოპედს მიყიდი, ...მაშინ... კარგად მოვიქცევი.

1.ავტომობილის საჭეს ნასვამ მდგომარეობაში მიუჯდები, შესაბამისი სასჯელი დაგეკისრება.

2. მანქანით მგზავრობა არის კარგი, გზები მოწესრიგებულია.

3.მოტორიანი ნავი მეყოლება, თევზის ბიზნესს წამოვიწყებ და ეკონომიკურად მოვძლიერდები.
4. მატარებლით ზაფხულში მგზავრობა გინდა, ბილეთები წინასწარ უნდა დაუკვეთო.
5. თვითმფრინავით მგზავრობა გწყენს, სახმელეთო ტრანსპორტით უნდა ისარგებლო.
6. გექნება პროფილაქტიკაში საქმე, ავტომანქანას რაიმე დაუზიანდა.
7. ავტომანქანის მართვის წესებს ზედმიწევნით დაიცავ, ავარია არასდროს მოგივა.
8. უნდა დაისაჯოს მძღოლი, მოძრაობის წესებს შეგნებულად დაარღვევს.

2.10. ააგეთ წინადადებები სიტყვებით: ამრიგად; მაშასადამე

ნიმუში: ჩემმა მეგობარმა ოპელის მარკის ავტომანქანა შეიძინა. მაშასადამე, გადაადგილება გაუადვილდება.

ან: დავითმა თავისი მანქანა გააქირავა. ამრიგად, მისი შემოსავალი გაიზარდა.

1.
2.
3.
4.

ნაწილი III

ავტომობილის კლასიფიკაცია

3.1. მიუსადაგეთ ჩამოთვლილი სიტყვები და შესიტყვებები [1-7] მათთან ამრობრივად დაკავშირებულ კონტექსტებს [ა-გ]:

ნიმუში: თვითმფრინავიგ.....

გ. ყველაზე სწრაფი სატრანსპორტო საშუალება.

1. პიკაპი
2. ავტობუსი
3. სახანძრო მანქანა
4. ჩქარი მატარებელი
5. მატარებლის კონდუქტორი
6. საქალაქთაშორისო ტრანსპორტი
7. ურჩი მძღოლი

ტრანსპორტი

- ა. დიდი ტევადობის საზოგადოებრივი ტრანსპორტი.
- ბ. სწრაფად მოძრავი სარკინიგზო ტრანსპორტი.
- გ. მატარებლის ვაგონის მგზავრთა მომსახურე პირი.
- დ. პატარა სატვირთო-სამგზავრო ავტომობილი.
- ე. ხანძრის ჩასაქრობი სატრანსპორტო საშუალება.
- ვ. პიროვნება, რომელიც საგზაო ნიშნების მოთხოვნებს არ ემორჩილება.
- ზ. ავტობუსი, რომელსაც ქალაქიდან ქალაქში გადაჰყავს მგზავრები.

3.2. მიუთითეთ სწორია თუ არასწორი, აღნიშნეთ ✓-ით:

N		სწორი	არასწორი
	დანიშნულების მიხედვით ავტომობილი შეიძლება იყოს სატრანსპორტო და სპეციალური.	✓	
1	სატრანსპორტო საშუალება პირველყოფილმა ადამიანმა გამოიგონა.		
2	სამგზავრო საშუალებებს მიეკუთვნება მსუბუქი ავტომობილები და ავტობუსები.		
3	მსუბუქი ავტომობილებით გადაჰყავთ კამეჩები და ძროხები.		
4	ავტომობილებს, რომელთა ტევადობა მძლოლის ჩათვლით 8 მგზავრზე მეტი არაა, მსუბუქი ეწოდება.		
5	სატვირთო ავტომობილებს მგზავრთა გადასაყვანად იყენებენ.		
6	საქალაქო ავტობუსები მოძრაობს ქალაქის ტერიტორიაზე.		
7	საქალაქთაშორისო ავტობუსებს სჭირდება ასაფრენი ბილიკები.		
8	სახანძრო მანქანებით აქრობენ ცეცხლს.		
9	ავტომობილები შევიბრებებზე საქალაქო ავტობუსებით მონაწილეობენ.		
10	სპეციალური ავტობუსებით გადაჰყავთ ავადმყოფები, ტურისტები და ბავშვები.		

3.3. უპასუხეთ კითხვებს:

ნიმუში: ვინ არის ის, ვინც რბოლაში იღებს მონაწილეობას?

.....რბოლის მონაწილე.....

1. ვინ არის ის, ვინც ქუჩაში ფეხით მოძრაობს?

ფეხით

2. ვინ არის ის, ვინც ცურავს?

.....

3. ვინ არის ის, ვინც ელოდება?

.....

4. ვინ არის ის, ვინც კრივში იღებს მონაწილეობას?

.....

5. ვინ არის ის, ვინც ჭიდაობს?

.....

6. ვინ არის ის, ვინც სწავლობს?

.....

ასეთივე სიტყვებია: მოხელე, მოხალისე, მოთამაშე.

3.4. გამოტოვებულ ადგილას ჩასვით მოცემული წყვილები

ნიმუში: საპატრულო სამსახურმა..... **ურჩ მძღოლს** ჯარიმა გამოუწერა. [ურჩი მძღოლი]

1. თბილისის მერიამმძღოლებს ხელფასი გაუზარდა. [სამგზავრო ავტობუსები]
2. სპეციალური ავტობუსებით ემსახურებიან. [ტურისტები და ბავშვები]
3. ახალი მანქანები მიიღო. [დასუფთავების სამსახური]
4. ვერ გამიგია ამ როგორ უნდა იმგზავრო?! [გაფუჭებული მანქანა]
5. ქალაქში მოძრაობა აკრძალულია. [დიდი სიჩქარე]
6. ჩვენს უბანში სახლის მშენებლობაზე იყენებენ. [თვითმავალი ამწე]
7. გარემო სახანძრო მანქანას ფუნქცია ეკარგება. [წყლის ცისტერნა]
8. თბილისელები.....მუშაობით კმაყოფილები არიან. [საზოგადოებრივი ტრანსპორტი]
9. ღამით უნდა იმოძრაონ. [ნაგვის მანქანა] გურამი
..... აგარაკზე გაემგზავრა. [მსუბუქი ავტომობილი]

3.5. გამოიყენეთ –ზე და –ში თანდებულები და გამოტოვებულ ადგილას ჩასვით მოცემული სიტყვები:

ნიმუში: ვიღაცას**ავტობუსზე**..... აგვიანდება. [**ავტობუსი**]

1. პილოტის მგზავრის შესვლა აკრძალულია . [კაბინა]
2. სპეციალური დანიშნულების ამოსაცნობი ნიშანი კეთდება. [მანქანა]
3. საგზაო მოძრაობის პატრული მკაცრად რეაგირებს. [დარღვევა]

ფრანსუოროთი

- 4. თანამედროვე კონდიციონერი აყენია. [მატარებელი]
- 5. ჩემი მეზობელი მუშაობს. [თვითმავალი ამწე]
- 6. ზაფხულში ავტობუსის ძალიან ცხელა. [სალონი]
- 7. მთიან რეგიონებში დიდი მოთხოვნაა. [პიკაპი]
- 8. სახანძრო მანქანის 10 ტონა წყალი ეტევა. [ცისტერნა]
- 9. სატვირთო ავტომობილის მგზავრთა დასმა სასტიკად აკრძალულია. [ძარა]

3.6. ააგეთ წინადადებები მოცემული წყვილებით:

ნიმუში: გემის კაპიტანმა მეზღვაური უსამართლოდ დასაჯა, ამიტომ ეკიპაჟი**მის წინააღმდეგ....**
გამოვიდა. [მის წინააღმდეგ]

- 1.
[ჩვენ წინააღმდეგ]
- 2.
[მათ წინააღმდეგ]
- 3.
[ურჩი მძღოლის წინააღმდეგ]
- 4.
[მოძრაობის საწინააღმდეგოდ]
- 5.
[ქარის საწინააღმდეგოდ]

3.7. გაასწორეთ შეცდომები:

ნიმუში: ახალგაზრდობა იქით გაემართნენ, საითაც პოლიციის მანქანები იდგა.
.....ახალგაზრდობა გაემართა

- 1. ყველამ იცოდეს, რომ მე ჩემ მანქანას არავის ვათხოვებ.
.....
- 2. შენს გამო მანქანა ვერ შევაკეთე.
.....
- 3. მანქანის კაბინაზე ვზივარ და იქიდან გელაპარაკები!
.....
- 4. ხალხი დიდხანს ელოდნენ სამარშრუტო ტაქსს.
.....

5. ზაფხულზე მოგზაურობის პრობლემა დგება.

.....

6. ზვიადმა ავტოსაგზაო შემთხვევას გადაურჩა.

.....

7. დღეს დედა და მამა ავტობუსით გაემგზავრა.

.....

3.8. დააკვირდით შესიტყვებებს და მათი დახმარებით ააგეთ წინადადებები:

ხელი შეუწყო, ხელი მოუმართა _ დაეხმარა.
 ხელი შეუშალა _ წინააღმდეგობა გაუწია საქმეში.
 ხელი მოჰკიდა _ საქმე დაიწყო, საქმეს შეუდგა.
 ხელი დაიბანა _ საქმეში არ ჩაერია, განზე გადგა.

ნიმუში: კაპიტანმა ახალგაზრდა მეზღვაურის წინსვლას ხელი შეუწყო.

1.

[ხელი შეუშალა]

2.

[ხელი მოჰკიდა]

3.

[ხელი დაიბანა]

3.9. წაიკითხეთ ტექსტი, შეარჩიეთ და გამოტოვებულ ადგილას ჩასვით ნასწავლი შესიტყვებები:

ზაფხული დადგა და დასასვენებლად ქობულეთი ავირჩიეთ. ჩემს გადაწყვეტილებას მეუღლის ავადმყოფობამ წინასწარ დაკვეთილი სამგზავრობილეთები გავაუქმეთ და ჩალაგებული ბარგი ისევ ამოვალაგეთ. მეუღლე საავადმყოფოში მოვათავსე. მის მკურნალობას გამოცდილმა პროფესორმა. იმედი ჩამესახა, რომ ყველაფერი მალე გამოსწორდებოდა.

თავი III ავტომობილი და უსაფრთხოება

ნაწილი I უსაფრთხოების საშუალებები

1.1. ტექსტიდან მიღებული ინფორმაციის მიხედვით შეავსეთ ცხრილი:

სიტყვა	მისი მნიშვნელობა
1.	მანქანის ან ხელსაწყო მამოძრავებელი მოწყობილობა.
2.	მცირე ზომის მარხილი, რომელიც თოვლზე მისრიალებს.
3.	მოდრობის ერთ-ერთი ფორმა, რაიმე მიზეზის გამო გზიდან უნებური გადახვევა.
უმართავი	4.
კრიტიკული შემთხვევა	5.

1.2. მიუთითეთ სწორია თუ არასწორი, აღნიშნეთ ✓-ით:

N		სწორი	არასწორი
	ავტომწარმოებლების უპირველესი საზრუნავი მანქანის გარეგნული სილამაზეა.		✓
1	დროის კვალდაკვალ ავტომობილი უფრო დახვეწილი, კომფორტული, სწრაფი და მძლავრი ხდება.		
2	მოდრობის უსაფრთხოებისათვის ავტომანქანებში დამონტაჟებულია ტელევიზორები.		
3	ავტომწარმოებლის საზრუნავი არაა მგზავრთა უსაფრთხოება.		
4	აირბავი ავტომობილს სწრაფად აჩერებს.		
5	მსოფლიოს ჯანდაცვის ორგანიზაცია ყოველწლიურად აქვეყნებს ავტოავარიებში დაღუპულთა და დაშავებულთა სტატისტიკას.		

6	უსაფრთხოების ღვედების გამოყენებამ მკვეთრად გაზარდა ავარიების დროს დაღუპულთა რიცხვი.		
7	ABS-ი კრიტიკული შემთხვევის დროს ამცირებს სამუხრუჭე მანძილს და ავტომობილს სწრაფად აჩერებს.		
8	უსაფრთხოების აქტიურ საშუალებებს განეკუთვნება მანქანის მაგნიტაფონი.		
9	ავტომანქანის საქარე მინა სამფენიანია და ავარიის შემთხვევაში ქალღღივით იკეცება.		
10	მოლიზულ გზაზე ავტომანქანის მკვეთრი დამუხრუჭება არავითარ მოცურებას არ იწვევს.		

1.3. მიუსადაგეთ ჩამოთვლილი სიტყვები [1-6] მათთან აზრობრივად:

დაკავშირებულ კონტექსტებს [ა-ვ]:

ნიმუში: რამდენიმედ.....

დ. იგივეა, რაც არა ერთი, ერთზე მეტი.

1. ნაწილი

2. კრიტიკული შემთხვევა

3. აირბეგი

4. აქვეყნებს

5. ავტომწარმოებლები

6. მექანიზმი

ა. საჰაერო ბალიში, რომელიც ავარიის შემთხვევაში იბერება და მძღოლსა და მგზავრს ძლიერი დარტყმისგან იცავს.

ბ. ცნობილს გახდის, გაასაჯაროებს.

გ. კომპანიები, რომლებიც ავტომობილს აწარმოებენ, ამზადებენ გასაყიდად.

დ. მანქანის ან ხელსაწყოს მამოძრავებელი მოწყობილობა.

ე. იგივეა, რაც მანქანის შემადგენელი დეტალი.

ვ. მიძიმე სახიფათო მდგომარეობა, რომლის დროსაც ადამიანის სიცოცხლე და ჯანმრთელობა საფრთხეშია.

1.4. უპასუხეთ კითხვას როგორი? და შეავსეთ შესაბამისი უჯრები:

	<i>[ვინმეს ან რაიმეს] მქონე</i>	<i>[ვინმეს ან რაიმეს] არმქონე</i>
	მანქანიანი	უმანქანო
1	რიგიანი	
2	ღვედებიანი	
3	მუხრუჭიანი	
4	საჭეიანი	
5	თოვლიანი	
6	სავარძლიანი	
7	საბურავიანი	
8	არბეგიანი	
9	საბარგულიანი	
10	უნარიანი	

1. რიგიანი _ იგივეა, რაც: წესიერი.
 ურიგო _ უწესო.
 მაგ., წესიერი მძღოლი; ან: ურიგო მგზავრი

2. უნარი _ იგივეა, რაც: შესაძლებლობა.
 მაგ., უნარიანი კაპიტანია; ან: უუნარო კაცია.

1.5. გამოტოვებულ ადგილას ჩასვით მოცემული წყვილები:

ნიმუში: მაგ., ...უმუხრუჭო მანქანას.... არავითარ შემთხვევაში არ შევიძენ! [უმუხრუჭო მანქანა]

1. პატრული მკაცრად სჯის. [ურჩი მძღოლი]
2. მძღოლს არ უნდა დაავიწყდეს გაკეთება. [უსაფრთხოების ღვედი]
3. ავარიისას მგზავრებს დაიცავს. [საჭაერო ბალიშები]
4. კარგი ავტობანი მკვეთრად ამცირებს. [საგზაო შეთხვევა]

5. დაბუქსავების საწინააღმდეგო მოწყობილობა დროს ავტომობილის დაძვრას აიოლებს. [თოვლიანი ამინდი]
6. პასიური უსაფრთხოების საშუალებებს განეკუთვნება ავტომობილის სალონის დაფარვა. [რბილი მასალა]
7. ავტომობილის მოცურებისას მანქანა იმდენად უმართავია, რომ აზრი არა აქვს [საჭის ტრიალი]
8. საფრთხის შემჩნევისას მძღოლი იყენებს. [სამუხრუჭე პედალი]

1.6. გამოტოვებულ ადგილას ჩასვით ნაცვალსახელები: თვითონ, თვით, თავად, თითოეული, ყოველი, ყველა:

1. ნუ იდარდებ, სამუხრუჭე პედალს მე შევაკეთებ.
2. ჩემი ძმა გაარკვევს, რა სჭირდება მის ავტომობილს.
3. ვანომ ისე სწრაფად ატარა „ოპელი“, რომ შვარცნეგერსაც შეშურდებოდა მისი სიმარდე.
4. მატარებლის მემანქანემ მიიღო გადაწყვეტილება, გაეჩერებინა მოძრავი შემადგენლობა.
5. გემის კაპიტანიც კი აღაშფოთა მეზღვაურის თავხედურმა ქცევამ.
6. მე გახლავართ ცაცია, მარცხენა ხელით ვწერ, ამიტომაც მიჭირს საჭის მარჯვენა ხელით ტრიალი.
7. ქალბატონმა მევიმ მოახერხა ავარიის შედეგად გადაბრუნებული მანქანიდან გამოძრომა.
8. ასეთი კომფორტული და ძვირადღირებული იახტის შეძენა პრეზიდენტსაც გაუჭირდებოდა.
9. მენავეა დამნაშავე, ამინდი რომ არ გაითვალისწინა და მეგობრის სიცოცხლე საფრთხეში ჩააგდო.

1.7. გამოტოვებულ ადგილას ჩასვით ნაცვალსახელები: ყველა, ყოველი, თითოეული:

1. მძღოლს თავისი სამუშაო ფორმა მისცეს.
2. სატრანსპორტო საშუალების სახეობა აუცილებლად უნდა იყოს რეგისტრირებული.
3. მანქანა ისე კომფორტული უნდა იყოს, რომ საჭესთან გატარებული წუთი სიამოვნებას გგვრიდეს.
4. საწარმოს, რომელიც სამხედრო დანიშნულების მანქანებს უშვებს, ბიუჯეტიდან უყოფენ თანხას.
5. ხომალდის მეთაურს, სტიუარდსას, შტურმანს _ ახალი ფორმა ეცვა.

ორანსპორტი

- 6. მგზავრობა მგზავრისთვის არც ისე იოლი რამ არის.
- 7. ამ რეჟიმით მუშაობას მემანქანე ვერ გაუძლებს, უნდა დაასვენო!
- 8. დეპუტატს უბნის ამომრჩეველი მაღლიერი ჰყავდა.
- 9. უნდა კომფორტული ავტომობილი ჰყავდეს, მაგრამ ფინანსური რესურსი ამას ვერ სწვდება.

1.8. გამოტოვებულ ადგილას ჩასვით –თან, –დან და –კენ თანდებულები:

იქნებოდა დილის ცხრა საათი, როცა ჩემი მობილური ტელეფონი აწკრიალდა. მაგიდი..... აპარატი ავიღე და ვუპასუხე. სამსახურში მიბარებდნენ ჩვენი დეპარტამენტის ხელმძღვანელ..... . სასწრაფოდ მოვიწესრიგე თავი და გარაჟის..... დავეშვი. მანქანა გარაჟის კარებ..... მეყენა. ჯიბი.... გასაღები ამოვიღე და სალონის კარი გავაღე. საჭეს.... დავჯექი, უსაფრთხოების ღვედი გავიკეთე და ძრავი ჩავრთე. სისტემა გათბა თუ არა, მანქანა დავძარი და სამსახურის.... გავწიე.

1.9. შეავსეთ უჯრები და უპასუხეთ კითხვას რა?

N	რას იზამს?	რა?
	განიზრახავს →	განზრახვა
1	განავითარებს →	
2	განაზოგადებს →	
3	განმარტოვდება →	
4	განაცხადებს →	
5	განახორციელებს →	
6	განასხვავებს →	
7	გამარტავს →	
8	განიხილავს →	

1.10. ააგეთ წინადადებები მოცემული წყვილებით:

ნიმუში: ტექნიკურად ... გაუმართავი ავტომანქანით..... ქალაქში მოძრაობა სახიფათოა. [გაუმართავი ავტომანქანა]

- 1.

[დაბუქსავების მექანიზმი]

2.

[მანქანის დაძვრა]

3.

[დამუხრუჭების სისტემა]

4.

[მოცურების საწინააღმდეგო]

5.

[ცუდი განზრახვა]

ნაწილი II

საგზაო მოძრაობის წესები

2.1. ტექსტიდან მიღებული ინფორმაციის მიხედვით შეავსეთ ცხრილი:

სიტყვა	მისი მნიშვნელობა
1.	უფლებამოსილების შეწყვეტა.
2.	უმაღლესი თანამდებობის პირი გუბერნიაში.
3.	აქ: კანონით დაკისრებული პასუხისმგებლობა, ვალდებულება.
უფლებამოსილების მოხსნა	4.
მოვალეობის დაკისრება	5.

2.2. მიუთითეთ სწორია თუ არასწორი, აღნიშნეთ ✓-ით:

N		სწორი	არასწორი
	საქართველოს მთავრობა აღმასრულებელი ხელისუფლების უმაღლესი ორგანოა.	✓	
1	აღმასრულებელი ხელისუფლება წარმართავს ქვეყნის საშინაო და საგარეო პოლიტიკას.		

2	მთავრობა მხოლოდ მინისტრებისაგან შედგება.		
3	მთავრობის სტრუქტურა, უფლებამოსილება და საქმიანობის წესი კანონითაა განსაზღვრული.		
4	პარლამენტში მთავრობის შესახებ შექმნილ კანონპროექტს პრეზიდენტი წარადგენს.		
5	პრემიერ-მინისტრის გადადგომით მინისტრებს უფლებამოსილებანი უწყდებათ.		
6	გუბერნატორს თანამდებობაზე ნიშნავს და ათავისუფლებს მთავრობა.		
7	საქართველოს მთავრობა პარლამენტს ანგარიშს არ აბარებს.		
8	როცა საქართველოს პარლამენტი ნდობას გამოუცხადებს მთავრობას, საქართველოს პრეზიდენტი ნიშნავს პრემიერ-მინისტრს.		
9	პარლამენტს მთავრობის კონტროლის ფუნქცია არა აქვს.		
10	ახალი პარლამენტის არჩევისთანავე მთავრობას უფლებამოსილება ეხსნება.		
11	ძველი მთავრობა თავისი ფუნქციების შესრულებას მანამდე აგრძელებს, სანამ ახალი მთავრობა არ დაკომპლექტდება.		
12	არჩევნებში გამარჯვებულ საარჩევნო სუბიექტს პრემიერ-მინისტრის წარდგენის უფლება არა აქვს.		
13	პრემიერ-მინისტრობის კანდიდატს მინისტრთა შესარჩევად 12 დღე აქვს.		
14	7 დღის ვადაში პარლამენტი განიხილავს და კენჭს უყრის ახალ მთავრობას.		

2.3. მიუსადაგეთ ჩამოთვლილი სიტყვები [1-5] მათთან აზრობრივად:

დაკავშირებულ კონტექსტებს [ა-ე]:

ნიმუში: სფერობ.....

ბ. აქ: დარგი.

1. დაკომპლექტება
 2. საარჩევნო სუბიექტი
 3. სტრუქტურა
 4. ადმინისტრაციულ-ტერიტორიული ერთეული
 5. ნდობის გამოცხადება
- ა. რაიმეს აგებულება, ფორმა.

- ბ. აქ: თანამდებობრივ პოზიციებზე თანამშრომელთა აყვანა.
- გ. ქვეყნის ტერიტორიული და ადმინისტრაციული მმართველობის ერთი ნაწილი.
მასში ავტონომიური რესპუბლიკა ან მუნიციპალიტეტი იგულისხმება.
- დ. ვინმეს მიმართ რწმენა, მისი დაჯერება, იმედის ქონა.
- ე. ის შეიძლება იყოს პირი, პარტია ან პარტიული ბლოკი, რომელმაც კენჭს იყრიან არჩევნებზე.

2.4. უპასუხეთ კითხვას როგორ? და შეავსეთ შესაბამისი უჯრები:

N		როგორ?
	შეხედულების მიხედვით —>	შეხედულებისამებრ
1	დანიშნულების მიხედვით, მის მსგავსად —>	
2	ჩვეულების მიხედვით, მის მსგავსად —>	
3	დაპირების მიხედვით, მის მსგავსად —>	
4	წესის მიხედვით, მის მსგავსად —>	
5	ნების მიხედვით, მის მსგავსად —>	
6	სურვილის მიხედვით, მის მსგავსად —>	

2.5. გამოთვებულ ადგილას ჩასვით მოცემული წყვილები:

ნიმუში: ხომ ხედავ, ...დაპირებისამებრ მოვედი.... და არ დავაგვიანე. [დაპირებისამებრ მოსვლა]

1. ფინანსური პოლიცია ჩვენს ორგანიზაციას საერთო [წესისამებრ გაკონტროლება]
2. ის თავისი და ყველაფერი გააფუჭა. [სურვილისამებრ მოქცევა]
3. გთხოვთ, ეს განცხადება [დანიშნულებისამებრ გაგზავნა]
4. დირექტორმა თანამდებობაზე ჩემი დანიშვნის საკითხი თავისი [შეხედულებისამებრ გადაწყვეტა]
5. ამ თანამშრომელმა სამსახურში, ამიტომ საყვედური უნდა გამოუყვებოდოთ. [ჩვეულებისამებრ დავაგვიანება]

3.

ახლანდელი		წარსული	
მე ვაკონტროლებ	ჩვენ	მე გამიკონტროლებია	ჩვენ
შენ	თქვენ	შენ	თქვენ
ის	ისინი	მას	მათ

2.8. გამოტოვებულ ადგილას ჩასვით ზმნები: გაუთავისუფლება, დაუსჯია, უმოქმედია, განუხორციელებია, შემისრულებია, უცხოვრია, შეუწყალებია

1. მიმდინარე წელს საქართველოს პრემიერს 102 მსჯავრდებული
2. ბატონ გივის თანამშრომელი ხშირი გაცდენის გამო სამსახურიდან
3. მას საქართველოს კონსტიტუციის საწინააღმდეგოდ, ამიტომ პოლიციას დაუკავებია.
4. ქ-ნ ლიას საქართველოში დიდხანს არ, ამიტომ მისი არჩევის საკითხი უნდა გადავდოთ.
5. ცუდი საქციელის გამო მასწავლებელს მკაცრად თავისი მოსწავლეები.
6. თქვენი დავალება ჯერ არ, რადგან ფრაქციის სხდომაზე ვიყავი.
7. ახალდანიშნულ მდივანს თავისი მოვალეობები ვერ, ამიტომ საყვედურს გამოვუცხადებთ.

2.9. ააგეთ წინადადებები სიტყვებით: რა თქმა უნდა; რასაკვირველია

ნიმუში: მე, რასაკვირველია, აუცილებლად დავესწრები საპარლამენტო სხდომას.

ან: რა თქმა უნდა, საქართველოს კონსტიტუცია ადამიანის უფლებების დაცვის მთავარი გარანტია.

1.
2.
3.
4.

2.10. გამოტოვებულ ადგილას ჩასვით სიტყვებით: ისე....., როგორც; ან: როგორც, ისე

ნიმუში: ჩემმა თანამშრომელმა გაიმართლა თავი, უდანაშაულო ბავშვმა.

ორანსპორტი

1. რეზომ მემობლისგან შეიძინა პატარა მიწის ნაკვეთი, ამას კანონი ავალდებულებდა.
2. წარიმართა საქმე, ჩვენ გვსურდა.
3. ამხელა ბაზარი შეშინებული ადამიანებისაგან სწრაფად დაცარიელდა, პატარა მაღაზია.
4. წავალ შენგან, სრულიად უცხო ადამიანი.
5. ფინანსთა მინისტრმა გვითხრა, ჩვენც მოვიქცეით.
6. კონსტიტუციის მე-2 მუხლის გაგება, მათ ესმით, არ შეიძლება.
7. გარემოება მიკარნახებს, მოვიქცევი.
8. ჩემი პასპორტი ეგდო იატაკზე, უპატრონო ნივთი.
9. მითხარით, დავაწყვე თქვენ მიერ გადმოგზავნილი საბუთები.
10. მისი ტრაგედია განვიცადე, ოჯახის წევრმა.

ნაწილი III

ავტომობილების ტექნიკური დათვალიერება

3.1. ტექსტიდან მიღებული ინფორმაციის მიხედვით შეავსეთ ცხრილი:

სიტყვა	მისი მნიშვნელობა
1.	ტერიტორიული ერთეულის დამოუკიდებელი მმართველობა, რომელსაც არჩევნების გზით უყრიან კენჭს.
2.	ადგილობრივი მმართველობის ან თვითმმართველობის ორგანო.
3.	ის მუნიციპალიტეტის წარმომადგენლობითი ორგანოა.
გამგეობა	4.
მერია	5.

3.2. მიუთითეთ სწორია თუ არასწორი, აღნიშნეთ ✓-ით:

N		სწორი	არასწორი
	ადილობრივი თვითმმართველობას მუნიციპალიტეტები ახორციელებენ.	✓	
1	მუნიციპალიტეტი ორი სახისაა: ქალაქისა და თემისა.		
2	თემი რამდენიმე დასახლებისაგან შედგება.		
3	დასახლებას უნდა ჰქონდეს თავისი ტერიტორია, ადმინისტრაციული საზღვრები და სახელწოდება.		
4	დასახლების კატეგორიებია: ქალაქი, დაბა, სოფელი.		
5	მუნიციპალიტეტის საკანონმდებლო ორგანოა საკრებულო.		
6	საკრებულოს 5 წლის ვადით ირჩევენ.		
7	საკრებულოს თავმჯდომარე მუნიციპალიტეტის თანამდებობის პირია.		
8	მუნიციპალიტეტის საკრებულოს თავმჯდომარის თანამდებობიდან გადაყენების უფლება არა აქვს.		
9	მუნიციპალიტეტის საკრებულოს წევრი თავის უფლებამოსილებას უსასყიდლოდ ახორციელებს.		
10	ანაზღაურებას მხოლოდ საკრებულოს თანამდებობის პირები იღებენ.		
11	მუნიციპალიტეტის აღმასრულებელი ორგანო გამგეობა ან მერიაა.		
12	გამგებლად ან მერად შეიძლება აირჩიონ საქართველოს მოქალაქე 26 წლიდან.		
13	გამგებლები და მერები ანგარიშვალდებულნი არიან მხოლოდ მუნიციპალიტეტის საკრებულოს წინაშე.		

3.3. მიუსადაგეთ ჩამოთვლილი სიტყვები [1-6] მათთან აზრობრივად დაკავშირებულ კონტექსტებს [ა-ვ]:

ნიმუში: ადგილის დაკავებაბ.....

ბ. აქ: კონკრეტულ თანამდებობაზე მუშაობა.

1. კატეგორია
2. უფლებამოსილების განხორციელება

ტრანსპორტი

- 3. სამსახურიდან მოუწყვეტლად
- 4. უსასყიდლოდ
- 5. ანაზღაურებადი
- 6. შეუთავსებელი

- ა. ხელფასის, ანაზღაურების გარეშე.
- ბ. იურიდიული უფლების გამოყენება.
- გ. რაიმე საერთო ნიშნით გაერთიანებული ჯგუფი.
- დ. არის ის, რასაც ანაზღაურებენ, რაშიც იხდიან ხელფასს.
- ე. ეწოდება ისეთს, რომელიც არათავსებადია, სხვა საგანთან ერთად ვერ არსებობს.
- ვ. სამსახურთან ერთად; ისე, რომ სამსახურს არ მოსწყდეს.

3.4. უპასუხეთ კითხვას ვინ? და შეავსეთ გამოტოვებული ადგილები:

ნიმუში: ვინ არის ის, ვინც წიგნს კითხულობს?

.....მკითხველი.....

- 1. ვინ არის ის, ვინც აშენებს?
.....
- 2. ვინ არის ის, ვინც რაიმეს აკეთებს ან გააკეთებს?
.....
- 3. ვინ არის ის, ვინც ამოირჩევს?
.....
- 4. ვინ არის ის, ვინც ყიდის ან გაყიდის?
.....
- 5. ვინ არის ის, ვინც რაიმეს შეასრულებს?
.....
- 6. ვინ არის ის, ვინც პასუხს აგებს?
.....
- 7. ვინ არის ის, ვინც სხვას რჩევას აძლევს?

.....

8. ვინ არის ის, ვინც რაიმეს ყიდულობს?

.....

3.5. გამოტოვებულ ადგილას ჩასვით მოცემული სიტყვა ან წყვილი:

ნიმუში: ... გაბეთის მყიდველმა... თავის ჩანთაში პლასტიკური ბარათი ველარ იპოვა. [გაბეთის მყიდველი]

1. გუშინ ოფიციალური სხდომა დანიშნა. [ჩვენი გამგებელი]
2. ამ მაღალსართულიანი სახლის გადაეცით, რომ ჩვენს ეზოს არ დავანგრევინებთ! [მშენებელი]
3. არ იცი, რომ მე მაგის აუცილებლად დავსჯი?! [გამკეთებელი]
4. თქვენი ასეთი გადაწყვეტილება მიიღო და მე შედეგს ვერ შევცვლი. [უბნის ამომრჩეველი]
5. 4 კილოგრამი პომიდორი ამიწონა და კინაღამ თანხის გამორთმევა დაავიწყდა. [პროდუქტის გამყიდველი]
6. ამ რომ არ გამოგადგებით, ვერ ხვდებით?! [საქმის შემსრულებელი]
7. გირჩევთ, მიმართოთ, მე ამ განცხადებაზე ხელის მოწერის უფლება არ მაქვს. [პასუხისმგებელი პირი]
8. შესავალ სიტყვაში საქართველოში შექმნილ პოლიტიკურ სიტუაციაზე გაამახვილა ყურადღება. [პრეზიდენტის მრჩეველი]
9. დიდხანს ისაუბრა ევროკომისიის იმ რეკომენდაციებზე, რომლებსაც ქვეყნის მომავლისთვის უდიდესი მნიშვნელობა აქვს. [გამომსვლელი]
10. ყველა ფუნქციას დროებით ჩემი გადავაბარებ, მე მივლინებაში მივდივარ. [მოვალეობის შემსრულებელი]

3.6. გაასწორეთ შეცდომები:

ნიმუში: ევროკომისიას თქვენს მიმართ ორი რეკომენდაცია აქვს.

.....თქვენ მიმართ

1. ვფიქრობ, რომ გამგებლის პოზიცია თქვენს მიმართ სრულიად სამართლიანია.

.....

2. არ ვიცი, რას ვგრძნობდი შენს მიმართ.

.....

ტრანსპორტი

3. ხელმძღვანელობამ თქვენს მიმართ ადმინისტრაციული ზომის გატარება გადაწყვიტა.

.....

4. ორგანიზაციის დირექტორს ჩვენს მიმართ კითხვები არ აქვს.

.....

5. ჩემს მიმართ გამოთქმულ პრეტენზიებს არ ვეთანხმები .

.....

3.7. ააგეთ წინადადებები მოცემული წყვილებით:

ნიმუში: ჩვენი საკრებულოს მუშაობის მიმართ უკმაყოფილება ნელ-ნელა იზრდება.

1.

[ჩვენ მიმართ]

2.

[მათ მიმართ]

3.

[საქართველოს მიმართ]

4.

[მინისტრის მიმართ]

5.

[დამნაშავის მიმართ]

3.8. დააკვირდით შესიტყვებებს და მათი დახმარებით ააგეთ წინადადებები:

*ენა დაება _ ენა აუბორძიკდა, ნაწყვეტ-ნაწყვეტ ალაპარაკდა.
ენა დაიმოკლა _ ნაკლები, ცოტა ილაპარაკა; ან: სულ გაჩუმდა.
ენას კბილი დააჭირა _ ხმა აღარ ამოიღო, ხმა გაკმინდა.
ენა მუცელში ჩაუვარდა _ ხმა ვეღარ ამოიღო [შიშის ან სხვა განცდის გამო].*

ნიმუში: მომხსენებელს ენა დაება, როცა დაინახა, რომ დარბაზში პოლიციელები შემოვიდნენ.

1.

[ენა დაიმოკლე]

2.

[ენა დამება]

3.

[ენას კილი დააჭირა]

4.

[ენა მუცელში ჩაუვარდა]

3.9. წაიკითხეთ ტექსტი და გამოტოვებულ ადგილას ჩასვით ნასწავლი შესიტყვებები:

იმ დღეს აფხაზეთის ზღვა უჩვეულოდ ღელავდა და მღვრიე ტალღებს ნაპირს ახეთქებდა. ადრეული შემოდგომის სიჭრელე ნაცრისფერ ნისლში გახვეულიყო. ქართველი მეომრები მოწვეტილ მიწა-წყალს უხმოდ ტოვებდნენ, თავები ძირს დაეხარათ და ოდესღაც მარჯვე მკლავები ღონეგამოცლილი დაჰკიდებოდნენ. ბაბუშერას აეროპორტში ერთი ვეტმფრენი იდგა დარჩენილი ბიჭების გამოსაყვანად. მეთაური ჩქარობდა, ბრძანებას ასრულებდა და მეომრებს ვეტმფრენში ჩასხდომას აიძულებდა. მათი სიცოცხლე წუთებზე იყო დამოკიდებული.

– მე ვრჩები, ვეღარ... ვეღარ წამოვალ, –
 მეთაურს და თანამებრძოლებს უკანასკნელი მზერით გადახედა.

– იქ, აეროპორტის შესასვლელში, დედა დგას მცირეწლოვანი ბავშვით. ჩემ ნაცვლად ისინი უნდა წაიყვანოთ! – ძალა მოიკრიბა მან და მსუბუქი ნაბიჯით შეტრიალდა. სიჩუმე ჩამოწვა, ყველას, შეპასუხება ვერავინ შეძლო.

როცა ვეტმფრენი ზემოთ აიწია, ზღვის ნაპირთან ავტომატის ჯერით დაცხრილული თეთრი თოლია გამოჩნდა.

უჩვეულოდ – არაბუნებრივად, უცნაურად.

მღვრიე – უსუფთაო, ჭუჭყიანი.

ნისლი – ბურუსი; ჰაერში დამდგარი ორთქლი, რომელსაც მონაცრისფრო ფერი აქვს.

ჯერი – რიგი, მწკრივი.

თავი IV

მგზავრობა სხვადასხვა ტრანსპორტით

შემაჯამებელი

1. ტექსტიდან მიღებული ინფორმაციის მიხედვით შეავსეთ ცხრილი:

სიტყვა	მისი მნიშვნელობა
1. _____	მდინარის ნაპირებს შორის გაბმულ ბაგირზე მოძრავი ბრტყელი ნავი, ზედ დაგებული ფიცრებით
2. _____	მოძრაობის მიმართულება
3. _____	ადგილი, სადაც გემები შედიან და ღუბას უშვებენ.
4. _____	კლდეში გაჭრილი გასასვლელი, რომელშიც მატარებლები ან მანქანები გადიან.
5. _____	შემთხვევა, რომლის დროსაც ადამიანის სიცოცხლე და ჯანმრთელობა საფრთხეშია.

2. მიუთითეთ სწორია თუ არასწორი, აღნიშნეთ ✓-ით:

N	საფრთხოება	სწორი	არასწორი
	უსაფრთხოა მგზავრობა თანამედროვე და ბოლო მოდელის ავტომობილით, თუნდაც მას გაუმართავი მუხრუჭი ან საჭის მექანიზმი ჰქონდეს.		✓
1	საგზაო მოძრაობის წესები ყველამ უნდა იცოდეს.		
2	წესიერი მძღოლი სანამ მანქანას დაძრავდეს, იკეთებს უსაფრთხოების ღვედს.		
3	მსოფლიოს თითქმის ყველა ქვეყანაში არსებობს ავტომობილების პერიოდული ინსპექტირების ლიცენზირებული ორგანოები.		
4	ავტომობილის გამონაბოლქვი საფრთხეს არ უქმნის არც გარემოს და არც ადამიანის ჯანმრთელობას.		
5	„კონვენციით საგზაო მოძრაობის შესახებ“ მხოლოდ გაეროში შემაჯავლი ქვეყნები ხელმძღვანელობენ.		

6	საგზაონიშნები შეიქმნამე-20 საუკუნის ბოლოს, როდესაც ავტომობილების რიცხვი საგრძნობლად გაიზარდა.		
7	საგზაო მოძრაობის წესები მხოლოდ მძღოლებისთვის არსებობს, ყველა შემთხვევაში ქვეითმა გზა უნდა დაუთმოს ტრანსპორტს.		
8	უსაფრთხოების საშუალებები ყველა თანამედროვე ავტომობილში გათვალისწინებული არ არის.		
9	უსაფრთხოების აქტიურ საშუალებებს განეკუთვნება თვლების დაბლოკვის საწინააღმდეგო მოწყობილობა, რომელიც მთელი მსოფლიოს მძღოლებისათვის ABS-ის სახელწოდებითაა ცნობილი.		
10	თანამედროვე ავტომობილებს არ გააჩნიათ დაბუქსავების საწინააღმდეგო მოწყობილობა, რადგან ისინი თოვლიან და წვიმიან ამინდში უპრობლემოდ მოძრაობენ.		
11	საჭაერო ბალიშები მძღოლის კომფორტისათვისაა შექმნილი, რათა მან შეძლოს გაჩერებულ მანქანაში დაძინება.		
12	პასიური უსაფრთხოების საშუალებებს განეკუთვნება ავტომობილის გარე ნაწილებში პლასტმასის გამოყენება.		
13	მანქანებს მიეკუთვნება: ავტომობილი, ავტობუსი, მატარებელი, თვითმფრინავი, გემი, ნავი და სხვ.		
14	საჭაერო გზები სატრანსპორტო ინფრასტრუქტურას არ მიეკუთვნება.		
15	ტრანსპორტის ერთ-ერთი სახეობაა მილსადენი ტრანსპორტი, რომელიც შეუცვლელია გაზისა და თხევადი ტვირთის გადასაზიდად.		

3. მიუსადაგეთ ჩამოთვლილი სიტყვები [1-6] მათთან აზრობრივად დაკავშირებულ კონტექსტებს [ა-ვ]:

ნიმუში: ტანკერი ...ბ...

ბ. გემი, რომელსაც იყენებენ დიდი რაოდენობის თხევადი ტვირთის გადასაზიდად.

1. ტროტუარი
2. ტურისტული ავტობუსი.....
3. ტექნიკური დათვალიერება.....
4. ტრანზიტი
5. ავტოსადგომი
6.

ტრანსპორტი

- ა. ავტომანქანის გამართულობის ყოველმხრივი შემოწმება.
- ბ. ტვირთის გადაზიდვა ან მგზავრების გადაყვანა ერთი ადგილდან მეორეში ტრანსპორტის რაიმე სახეობით.
- გ. ოდნავ შემაღლებული გზა ფეხით მოსიარულეთათვის.
- დ. ტურისტების გადასაყვანი სპეციალური ავტობუსი.
- ე. მანქანების გასაჩერებლად გამოყოფილი სპეციალური ადგილი.
- ვ. რკინიგზის ხაზი, რომელზედაც ვაგონი მოძრაობს.

4. დაუსვით კითხვა და გამოყავით, რა აქვს საერთო ჩამოთვლილ სიტყვებს:

ნიმუში: გადაადგილება, გადამისამართება, წარმოება.

პასუხი:რა?..... ება.....

1. ნაოსნობა, ცხენოსნობა, ტევადობა.

პასუხი:

2. სამორიგეო, საგზაო, სატრანსპორტო.

პასუხი:.....

3. სამანქანე, საპილოტე, საურმე.

პასუხი:

4. საბარგული, ღერძული, ნიშნული.

პასუხი:

5. მონაწილე, მოჯირითე, მოსიარულე.

პასუხი:

6. შედეგიანი, მანქანიანი, მარჯვენასაჭიანი.

პასუხი:

7. უმანქანო, უნომრო, უასფალტო.

პასუხი:.....

8. წესისამებრ, განრიგისამებრ, მიმართულებისამებრ

პასუხი:.....

9. მწარმოებელი, მაჩვენებელი, მანიშნებელი

პასუხი:.....

5. –ებ’იანი მრავლობითის ფორმები შეცვალეთ –თან’იანით:

ნიმუში:მეზღვაურების..... უკმაყოფილება სამართლიანი იყო.

1. მეტროს მემანქანეების მოთხოვნები ქალაქის მერიამ დააკმაყოფილა.

.....

2. თბილისში სამარშრუტო ტაქსების მძღოლების ასოციაცია შეიქმნა.

.....

3. საგზაო მოძრაობის წესების დამრღვევების მიმართ მკაცრი ზომები გატარდება.

.....

4. მთავრობის გადაწყვეტილებით გემის კაპიტნების სახელფასო ანაზღაურება მნიშვნელოვნად გაიზარდა.

.....

5. შაბათს ავტოპარკის მენეჯერების ტრენინგი ჩატარდება.

.....

6. რუსთავში პროფილაქტიკის ხელოსნების დამოუკიდებელი პროფკავშირი შეიქმნა.

.....

7. შორეული რეისების მფრინავებს აეროპორტის დირექცია განსაკუთრებულ ყურადღებას აქცევს.

.....

8. სარეისო ავტობუსების მძღოლებს გამგზავრების წინ სპეციალურ სამედიცინო კონტროლს უწესებენ.

.....

9. საგზაო ნიშნების სისტემა გაეროს სპეციალური დადგენილებით რეგულირდება.

.....

10. გიორგის საწარმოში მანქანების ნაწილების დახაზვა ევალება.

.....

6. უპასუხეთ კითხვებს მოცემული სიტყვების მიხედვით:

ნიმუში: რამდენ ხანს აპირებთ კაპიტნის თანაშემწედ მუშაობას?

.... ხუთ წელს [ხუთი წელი]

1. რამდენი ხანია, გემით არ გამგზავრია?

..... [ათი წელი]

ტრანსპორტი

2. რამდენ ხანს უნდება თვითმფრინავი თბილისიდან სტამბულამდე ფრენას?
..... [ორი საათი]
3. როდინდელ მოგზაურობაში დაშავდა ნიკო?
..... [შარშანდელი]
4. რამდენი ხნის წინ გააუქმეს თბილისი-თელავის სარკინიგზო მიმოსვლა?
..... [ოცდაათი წელი]
5. რამდენი ხანია, ბათუმში თვითმფრინავით არ გიმგზავრია?
..... [ხუთი წელი]
6. როდინდელმა მგზავრობამ დაგლალათ ასე?
..... [გუშინდელი]
7. როგორ ფიქრობთ, როდინდელი გრაფიკით მოძრაობს თბილისი-ქუთაისის მატარებელი?
..... [წლევანდელი]
8. შეგიძლიათ მითხრათ, რამდენი ხანია, რაც რიკოთის უღელტეხილზე გვირაბი გაიყვანეს?
..... [ოცდათხუთმეტი წელი]

7. გამოტოვებულ ადგილას ჩასვით მოცემული ზმნები; უპასუხეთ კითხვას რას შვრებოდეს?

ნიმუში: ტრანსპორტის ბილეთებს თავად მძღოლი უნდაამოწმებდეს..... . [ამოწმებს]

1. ავტობარკის დირექტორი მძღოლებს კვალიფიკაციის მიხედვით უნდა
[არჩევს]
2. ავტობუსის მძღოლებს ხაზზე გასვლის წინ სამედიცინო კომისია უნდა
[ამოწმებს]
3. ნასვამი მძღოლი თავს არ უნდა საჭესთან დაჯდომის უფლებას. [აძლევს]
4. წარმატებულ მემანქანეს ხელმძღვანელობა ხელფასის დანამატს უნდა
[უნიშნავს]
5. პორტის მენეჯერი სატრანსპორტო გადაზიდვებს წარმატებით უნდა
[ახორციელებს]
6. კანონი უდისციპლინო მგზავრებს უნდა [სჯის]
7. პატრული მძღოლისგან საგზაო მოძრაობის წესების დაცვას უნდა [ითხოვს]
8. მძღოლი მგზავრობისას არ უნდა [ჩქარობს]

8. დაუსვით კითხვები წინადადებებში მოცემულ ზმნებს:**ნიმუში:** წელს მოტოციკლის მართვა ვისწავლე.

.....რა ვქენი?.....

1. მფრინავის ჯანმრთელობა სამედიცინო კომისიას არ შეუმოწმებია.

.....

2. გემის კაპიტანი დამსახურებულ პენსიას იღებს.

.....

3. აეროპორტის ბუღალტერია საფინანსო კომისიამ უნდა შეამოწმოს.

.....

4. მესხანძრეები წლის ბოლოს ახალ მანქანებს შეიძენენ.

.....

5. ბორტგამცილებელი მგზავრებს თავაზიანად უნდა ექცეოდეს.

.....

6. გიორგიმ გერმანიიდან სარბოლო ავტომობილი ჩამოიყვანა.

.....

7. ინგა მანქანაში არსდროს იკეთებდა უსაფრთხოების ღვედს.

.....

8. შიდაწვის ძრავი ნიკოლაუს ოტომ გამოიგონა.

.....

9. გამოტოვებულ ადგილას ჩასვით მოცემული ზმნები:**ნიმუში:** ნიკოლოზი მანქანის ტარებას ...სწავლობს..... [სწავლა; რას შვრება?]

1. სამსახურში მისაღები მძღოლი კომისიამ უნდა [გამოცდა; რა ქნას?]

2. გოტლიბ დაიმლერმა ბენზინზე მომუშავე ძრავი. [შექმნა; რა ქნა?]

3. ნასვამ მძღოლს პატრულმა მანქანა [ჩამორთმევა; რა ქნა?]

4. თვითმფრინავში მგზავრებს ბორტგამცილებლები [მომსახურება; რა შვრებიან?]

5. ძლიერი შტორმი გემის კორპუსს ძლიერ..... [რხევა; რას შვრება?]

6. თამარს ცუდ გზაზე მანქანა [დაზიანება; რას უქნია?]

7. გივი აგარაკზე საკუთარი მანქანით [მგზავრობა; რას იზამს?]

8. ორთქლისძრავიანი მანქანა მე-19 საუკუნეში [გამოგონება; რა ქნეს?]

10. ა) უპასუხეთ კითხვას რა უქნია?

ნიმუში: შეაკეთებს _ ... შეუკეთებია...

- 1. შეამოწმებს _
- 2. იყიდის _
- 3. გააქროლებს _
- 4. მისცემს _
- 5. იმგზავრებს _
- 6. გაფრინდება _
- 7. დასჯის _
- 8. გადაზიდავს _
- 9. იმოგზაურებს _
- 10. გამოიგონებს _

ბ) ააგეთ წინადადებები ზმნებით: შეუმცირებია, დაუკავშირებია, გადაუყვანია, გაუჩერებია.

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.

11. გამოტოვებულ ადგილას ჩასვით მოცემული სიტყვები:

- ა) ის, რომელიც // ის, რომლებიც.....
- ბ) თუ....., მაშინ // მაშინ, თუ.....
- გ) ისე, როგორც..... // როგორც, ისე.....

ნიმუში: ...თუ ავტომობილი გამართულია, მაშინ მგზავრობა უსაფრთხოა...

- 1. მოაწყო ავტოსახელოსნო, თავად სურდა.
- 2. საჭესთან გამოცდილი მძღოლია, ნურათრის შეგეშინდებათ.
- 3. საბურავები შეიძინა, ზამთარშიც გამოადგება.
- 4. გეშინოდეს პატრულის, საგზაო წესებს დაარღვევ.
- 5. გასათვალისწინებელია ნაკლოვანებები , ტექდათვალიერებისას გამოჩნდა.
- 6. მოუვლი მანქანას, გატარებს.
- 7. აგარაკზე წასვლა გადაწყვიტე, ტრანსპორტზეც უნდა იზრუნო.
- 8. იქცევი, გამოუცდელი მეზღვაური.
- 9. ჩვენთვის ავტობუსი აჯობებს , დილით ადრე გადის.
- 10. დაგეგოგება თანხა, ხარისხიან საწვავს ჩაასხამ.

12. გამოტოვებულ ადგილას ჩასვით მოცემული სიტყვები: წინააღმდეგ, გარდა, გამო, ნაცვლად, შესახებ, მიმართ

ნიმუში: აეროპორტის თანამშრომლები თქვენ ...გამო..... დაისაჯნენ.

1. გემბანზე შენ სხვაც ბევრია მისახედი.
2. ურჩი მძღოლის სასამართლოში საქმე აღიძრა.
3. ტრანსპორტის სამინისტროს ყოველგვარ ინფორმაციას კომპიუტერიდან გაიგებ.
4. უამინდობის ფრენა გადაიდო, ამიტომ მეგობრის ქორწილში დამაგვიანდა.
5. სამართლიანი პატრულის პრეტენზია არ მქონია.
6. მატარებლის ბილეთები თითმფრინავზე ავიღე.
7. წყლის ტრანსპორტის ამ კუნძულზე ვერაფრით მოხვდები .
8. ეკიპაჟმა სიმბოლური საჩუქრით მადლიერება გამოხატა

13. შესიტყვებები შეცვალეთ სინონიმით:

ნიმუში: მამამ ხელი შეუწყო შვილს ავტომობილის ყიდვაში.

ნიშნავს:მამა დაეხმარა ... შვილს ავტომობილის ყიდვაში.

1. ბერტა ბენცმა ხელი გაუმართა მანქანათმშენებელი საწარმოს მეპატრონეებს _ კარლ ბენცსა და ავგუსტ რიტერს.
ნიშნავს:
2. გოჩამ ხელი მოჰკიდა ნაავარიები ავტომობილის შეკეთებას.
ნიშნავს:
3. ავტომობილების უცხოეთიდან ამოყვანით ნუგზარმა ხელი მოითხო.
ნიშნავს:
4. ენა დაიმოკლე, თორემ მანქანიდან ჩამოგვვამ, _ მიმართა ტაქსის მძღოლმა უბრდელ მგზავრს.
ნიშნავს:
5. ნანა სატრანსპორტო შემთხვევის მოწმე გახდა, მაგრამ არ უნდოდა სხვის საქმეში ჩარევა და ენას კბილი დააჭირა.
ნიშნავს:
6. კაპიტანმა გვიან შენიშნა წყალქვეშა კლდე და შიშით ენა მუცელში ჩაუვარდა.
ნიშნავს:

1. გაიაზრეთ ტექსტი

(6 ქულა)

ძალიან საინტერესოა საზღვარგარეთ ტრანსპორტით მგზავრობა. ევროპის ბევრ ქვეყანაში ძალზე პოპულარულია ველოსიპედი; ავტობუსები და მატარებლები მკაცრად იცავენ მოძრაობის გრაფიკს. მორწმუნე ებრაელები შაბათობით უარს ამბობენ თვითმფრინავით ფრენაზე. ჰოლანდიასა და ვენეციაში მნიშვნელოვან სატრანსპორტო ფუნქციას ნავეები და კატერები ასრულებენ.

საგზაო ნიშნები უნივერსალურია და ეს უადვილებს მოძრაობას უცხოელ მძღოლებს. ველოსიპედისტებს სპეციალური სამოძრაო ზოლი აქვთ გამოყოფილი. ტროტუარებზე მანქანების დაყენება არ შეიძლება. საზღვაო პორტებში გემები სპეციალური ნებართვით შედიან. სირთულეს ქმნის განსხვავება გზის მარცხენა და მარჯვენა მხარეს მოძრაობას შორის.

სატრანსპორტო ინფრასტრუქტურის ყველა სახე არ არის განვითარებული და ერთიანად არ არის წარმოდგენილი სხვადასხვა ქვეყანაში. მიუხედავად იმისა, რომ საავტომობილო და საჰაერო გზები, სარკინიგზო სადგურები და საზღვაო პორტები ბევრ ქვეყანაში გვხვდება, ისინი ხშირად განსხვავდება თავისი ფორმითა და მოწყობით.

უპასუხეთ კითხვებს:

1. რომელი ტრანსპორტია ევროპაში პოპულარული?
2. რომელი სატრანსპორტო საშუალებებია გავრცელებული ჰოლანდიასა და ვენეციაში?
3. რამდენად მოწესრიგებულია ტრანსპორტის მოძრაობის გრაფიკი ევროპაში?
4. რა უადვილებს სხვადასხვა ქვეყნის მძღოლებს მოძრაობას?
5. რით განსხვავდება სხვადასხვა ქვეყნის სატრანსპორტო ინფრასტრუქტურა ერთმანეთისგან?
6. რა არის საჭირო გემებისათვის პორტში შესასვლელად?

2. თქვენ გსურთ მგზავრობა თბილისიდან ბათუმში. რას აკეთებთ? ჩამოთვლილთაგან აირჩიეთ 4 პასუხი

(4 ქულა)

- 1) ეწერებით ტრანსპორტის მინისტრთან ვიზიტზე.
- 2) მიმართავთ ტრანსპორტის სამინისტროს.
- 3) იღებთ მატარებლის ბილეთს.
- 4) იძახებთ ტაქსს.
- 5) იღებთ კატერის ბილეთს.
- 6) კონსულტაციას იღებთ ტურისტულ სააგენტოში.
- 7) მიდიხართ საავტომობილო სადგურში.
- 8) იძახებთ ბინაზე მძღოლს.
- 9) იღებთ ავტობუსის ბილეთს.
- 10) მიდიხართ გემის კაპიტანთან.
- 11) იღებთ სამარშრუტო ტაქსის ბილეთს.
- 12) ხელშეკრულებას აფორმებთ მძღოლთან, რომ მან უგნებლად ჩაგიყვანოს ბათუმში.

3. უპასუხეთ კითხვებს ანტონიმების გამოყენებით:

(7 ქულა)

ნიმუში: მატარებელი დღისით გადის? _ არა, ღამით..... .

- 1) - მანქანაზე გაცვეთილი საბურავები გიყენია? _ არა,
- 2) - მანქანის დაძვრა გიჭირს? _ არა,
- 3) - ტრასაზე ავტომობილის სიჩქარეს ზრდი? _ არა,
- 4) - კერძო ტრანსპორტით მგზავრობ ხოლმე? _ არა, მხოლოდ
- 5) - თვითმფრინავს აფრენა გაუძნელდა? _ პირიქით, გაუჭირდა.
- 6) - პრემიდენტი სპეციალური ტრანსპორტით მგზავრობს? _ არა,
- 7) - სერვისი ითვალისწინებს მძიმე ტვირთის გადაზიდვას? _ არა, მხოლოდ

4. გამოტოვებულ ადგილას ჩასვით სიტყვა „ტრანსპორტი“ სხვადასხვა ბრუნვაში: (8 ქულა)

- 1) სამინისტრომ აკრძალა იმ ავტომობილების ქალაქში მოძრაობა, რომელთაც ტექდათვალიერება გავლილი არა აქვთ.
- 2) ქალაქის ყოველწლიურად ახალ-ახალი საბრუნავი უჩნდება.
- 3) მიწისქვეშა გზაზე არაფერი ეღობება, ამიტომ ყველაზე სწრაფად მოძრაობს.
- 4) ჩემმა ათი წუთით დაიგვიანა.
- 5) საზოგადოებრივი მგზავრობა ჩემთვის გაცილებით უფრო მოსახერხებელია.
- 6) გამგზავრება ტრადიციული ვამჯობინე.
- 7) ურემი კავკასიაში ტრადიციულ მოიაზრებოდა.
- 8) ქალაქის მუშაობის გასაუმჯობესებლად მერიამ მონიტორინგის ჯგუფი გამოჰყო.

5. უპასუხეთ კითხვას და გამოტოვებულ ადგილას ჩასვით ზმნა შესაბამისი ფორმით: (5 ქულა)

1. არასაერთო დანიშნულების ტრანსპორტს შიდასამრეწველო გადაზიდვებისთვის.

[იყენებს] რას შვრებიან?

2. ევროპის ქალაქებში სტუდენტები ველოსიპედებით [გადაადგილდება] რას შვრებიან?

3. ადგილზე დროულად მისასვლელად მოტოციკლეტით უნდა მოძრაობს [რას შვრებოდეს?]

4. ძველად ბარგს ურმებით [ზიდავს] რას შვრებოდნენ?

5. მიუხედავად იმისა, რომ საქართველო საზღვაო ქვეყანა იყო, ჩვენს ხალხს საზღვაო ტრანსპორტი არ [ავითარებს] რა უქნია?

მოსმენა:

დიალოგი: ყველა წარმატებული კაცის უკან ქალი დგას

თავი V

ბრანსკორტი და ეკოლოგია

ნაწილი I

სანვაპი

1.1. ტექსტიდან მიღებული ინფორმაციის მიხედვით შეავსეთ ცხრილი:

სიტყვა / შესიტყვება	მისი მნიშვნელობა
1.	წვრილი და მშრალი სხეულებისაგან შემდგარი ფხვიერი მასა, რომელიც ჰაერში ადვილად იფანტება.
2.	ტანმალალი მცენარე, რომლისგანაც იღებენ ტექნიკურ სპირტს.
ორგანული	3.
შეფრქვევა	4.
სოლარის გეთი	5.

1.2. მიუთითეთ სწორია თუ არასწორი, ✓ -ით!

N		სწორი	არასწორი
	ბენზინის საბადო უკრაინის სტეპებში აღმოაჩინეს გეოლოგებმა.		✓
1	თავდაპირველად ძრავს წყლის ორთქლით ამუშავებდნენ.		
2	პლანეტის მთავარი სიმდიდრე – ნავთობი XVIII საუკუნეში აღმოაჩინეს ადამიანებმა.		
3	ადამიანმა ისწავლა ბენზინისგან ნავთობის გამოხდა.		
4	კარლ ბენცისა და ოტო დაიმლერის მიერ შექმნილი პირველი ავტომობილის ძრავი ბენზინზე მუშაობდა.		
5	1825 წელს ინგლისელმა ფიზიკოსმა – მაიკლ ფარადეიმ – ნავთობისაგან ბენზინი მიიღო.		

6	ნავთობის გამოხდით მიიღება მაღალი ხარისხის ალკოჰოლური სასმელები: არაყი, კონიაკი, ვისკი.		
7	XX საუკუნის 70-იან წლებში დაიწყო ნავთობის პირველი კრიზისი.		
8	თვითმფრინავები ნახშირის საწვავით დაფრინავენ.		
9	ბრაზილიასა და კუბაში ტრანსპორტის 80 %-ს სპირტის საწვავზე მომუშავე ავტომობილები შეადგენს.		
10	ბენზინგასამართ სადგურებზე მითითებული რიცხვები _ A-91, A-93, A-95, A-98 და ა.შ. _ საწვავის ხარისხს განსაზღვრავს.		

1.3. მიუსადაგეთ ჩამოთვლილი სიტყვები [1-5] მათთან აზრობრივად

დაკავშირებულ კონტექსტებს [ა-ე]:

ნიმუში: განვითარება ...ბ....

ბ. მდგომარეობის შეცვლა უკეთესობისაკენ.

- 1. საწვავი
- 2. ცილინდრი
- 3. შეფრქვევა
- 4. ორგანული
- 5. ნარჩენი
- 6. გამოსდა

- ა. თხევადი ნარევის ნივთიერებებად დაყოფა.
- ბ. ის ყველაფერი, რასაც აღარ ვიყენებთ.
- გ. მცენარეული ან ცხოველური ორგანიზმების დაშლით წარმოქმნილი.
- დ. შესხმა გაფანტვით, გაშლით.
- ე. შიგაწვის ძრავის ნაწილი, ერთ-ერთი გეომეტრიული ფიგურის ფორმის.
- ვ. ნივთიერება, რომელიც ძრავში იწვის

1.4. უპასუხეთ კითხვას როგორი? და შეავსეთ შესაბამისი უჯრები

N	როგორი? [დადებითი ფორმა]	როგორი? [უარყოფითი ფორმა]
	ორგანული	არაორგანული
1	ეფექტური	
2	ეკონომიური	
3	ცილინდრული	
4	წრიული	
5	მექანიკური	
6	ჩქაროსნული	
7	ნავიგაციური	
8	სითბური	
9	მომგებიანი	
10	სასწავლო	
11	სავალდებულო	
12	თავსებადი	

1.5. გამოტოვებულ ადგილას ჩასვით მოცემული წყვილები

ნიმუში: თავდაპირველად ძრავებშიორთქლის ენერჯიას... იყენებდნენ. [ორთქლის ენერჯია]

- გამოყენებით ბუნება დროთა განმავლობაში ქმნიდა ნავთობს. [ორგანული ნივთიერება]
- მიიღება ნავთი, ბენზინი, დიზელი, მავუთი და სხვა. [ნავთობის გამოხდა]
- ბრაზილიასა და კუბაში საწვავად იყენებენ. [ლერწმის სპირტი]
- სრულიად შეცვალა სატრანსპორტო საშუალებათა ბედი. [ნავთობის აღმოჩენა]
- XX საუკუნეში განსაკუთრებული ყურადღება მიაქცევს. [ბენზინის ხარისხი]
- საქართველოში შეინიშნება კატასტროფული ზრდა. [საწვავის ფასები]

ტრანსპორტი

- 7. ევროპაში მანქანებში უკვე აღარ ამონტაჟებენ. [დიზელის ძრავი]
- 8. მგზავრობა ადამიანს დიდ სიამოვნებას ანიჭებს. [კომფორტული ტრანსპორტი]

1.6. ქვემოთ ჩამოთვლილი სიტყვები დააწვილეთ ანტონიმებად

ზღვა, ძველი, დაძვრა, ძვირფასი, ორგანული, გაჩერება, იაფფასიანი, არაორგანული, ხმელეთი, ახალი, აქტიური, ლოგიკური, პერიფერია, მოძრაობა, უძრაობა, ცენტრი, მართული, არალოგიკური, პასიური, უმართავი.

ნიმუში: სიხარული _ მწუხარება

1.	6.
2.	7.
3.	8.
4.	9.
5.	10.

1.7. გამოტოვებულ ადგილას ჩასვით მოცემული წყვილები

ნიმუში: ადამიანიიმ მანქანას..... ყიდულობს, რომელიც მას შეეფერება. [ის მანქანა]

- 1. ჩემს მანქანაში..... არ ჩავასხამ, უხარისხოა და ძრავს გამიფუჭებს. [ეს საწვავი]
- 2. პერიოდულად გამოცვლა სჭირდება, რათა ძრავი არ დაზიანდეს. [ბენზინის ფილტრი]
- 3. ბენზინის წვას სუფთა ჰაერი სჭირდება, ამიტომ ძრავს ხშირად უცვლიან. [ჰაერის ფილტრი]
- 4. დღეს მცენარის ფოთლების გადამუშავებითაც იღებენ. [დიზელის საწვავი]
- 5. ჩემი მეგობარი თავისი კმაყოფილია. [ახალი ავტომობილი]
- 6. გარემოს ეკოლოგიური სისუფთავისთვის განუმომელი მნიშვნელობა აქვს. [ხარისხიანი საწვავი]
- 7. ხარისხიანი საწვავით ვაჭრობას ხელს უწყობს ხშირი მონიტორინგი. [ბენზინგასამართი სადგურები]
- 8. საქართველოში მშენებლობა ბათუმში დაიწყო გასული საუკუნის დასაწყისში. [ნავთობგადამამუშავებელი ქარხანა]

9. აზერბაიჯანელ ახალგაზრდებს ტექნიკური უნივერსიტეტის მოსამზადებელ ფაკულტეტზე სწავლა დაუფინანსა. [კომპანია „სოკარი“]
10. ხელოსანმა შეკეთება გადაწყვიტა. [ძრავის ცილინდრი]

1.8. ააგეთ წინადადებები სიტყვებით: სხვაგან, ყველგან, ზოგან, ერთგან, ბევრგან

ნიმუში: ამ დილით სამგან მოვასწარი მანქანით მისვლა და საქმის გაკეთება.

1.
2.
3.
4.
5.

1.9. ა) გამოტოვებულ ადგილას ჩასვით -ვით, -ზე, -ში, -თვის, -კენ და -დან თანდებულები

გამთენიისას ისეთი სიზმარი ვნახე, გველის ნაკბენი... წამოვვარდი საწოლიდან. ეზო... გამდინარე რუსთან მივირბინე, რათა წყლის... გამეტანებინა ცუდი სიზმარი. ჩვენში ჩვეულებაა, ცუდ სიზმარს გამდინარე წყალს უყვებიან, რათა ხიფათი აიცილონ. რუს მდინარის... მიაქვს ცუდი ინფორმაცია, მდინარეს ზღვის..., ზღვას ოკიანისაკენ. მოვრჩი თუ არა ამ პროცედურას, ძახილი შემომესმა. აივნი... გადმომდგარი დედა მეძახდა. უსიტყვოდ შემოვბრუნდი და შინისაკენ გავემართე.

ბ) წინა სავარჯიშოში მოცემული ტექსტიდან ამოწერეთ ზმნები, რომლებიც

უპასუხებენ კითხვას: რას შვრებოდა?

პასუხი:

1.10. გამოტოვებულ ადგილას ჩასვით მოცემული წყვილები

ნიმუში:სურვილის შესრულებას..... მონდომება სჭირდება. [სურვილის შესრულება]

1. მაღაზია „ამბოლში“ მყიდველებს ასაჩუქრებენ. [ბენზინის საწვავი]
2. ჩემი ავტომანქანა A-92 მოიხმარს. [მარკის ბენზინი]
3. გერმანიაში მომუშავე მანქანები თანდათან აკრძალეს. [ღიბელის ძრავი]
4. საზოგადოებაში პანიკა გამოიწვია. [ნავთობის კრიზისი]
5. ავტომობილის ძრავის სიმძლავრეს ზომავენ. [ცხენის ძალა]

ტრანსპორტი

6. დღეს საქართველოში დიდ პატივს სცემენ ავტომობილებს
[პიბრიდული ძრავი]
7. ავიაციაში იყენებენ . [სპეციალური ნავთი]
8. მსოფლიოში ყოველდღიურად ხარჯავენ. [უამრავი საწვავი]
9. გარემოს ადამიანს აფიქრებინა, საწვავის ალტერნატიული წყაროები მოეძებნა. [ეკოლოგიური დაბინძურება]
10. თანამედროვე ავტომანქანებში ავტომატური გადაცემის ამონტაჟებენ. [სიჩქარის კოლოფი]

ნაწილი II

ზეთები და საპოხი მასალები

2.1. ტექსტიდან მიღებული ინფორმაციის მიხედვით შეავსეთ ცხრილი:

სიტყვა / შესიტყვება	მისი მნიშვნელობა
1.	ბორბალში გაყრილი ხის ან ლითონის ღერო.
2.	მხოლოდ ნავთობისაგან დამზადებული ზეთი, რომელსაც არა აქვს არანაირი მინარევი.
ჭრიალი	3.
სოლიდოლი	4.
გაპოხვა	5.

2.2. მიუთითეთ სწორია თუ არასწორი, აღნიშნეთ ✓-ით

N		სწორი	არასწორი
	პირველყოფილი სატრანსპორტო საშუალებები მთლიანად ხისგან მზადდებოდა.	✓	
1	შვილისთვის გვარის მიცემის უფლება მხოლოდ მამას აქვს .		
2	ადამიანი ზეთს ყურძნის ჭაჭისგან ხდის.		
3	ნავთობისგან გამოხდილ ზეთს მინერალურს უწოდებენ.		
4	გეოლოგებმა კავკასიონზე სოლიდოლის საბადო აღმოაჩინეს.		
5	თანამედროვე სატრანსპორტო საშუალების ძრავისა და მისი სხვა აგრეგატების მუშაობა სპეციალური ზეთების გარეშე წარმოუდგენელია.		
6	გადაცემთა ავტომატური კოლოფის მუშაობას ზეთი არ სჭირდება.		
7	ავტომანქანაში თუ ზეთის მაჩვენებელი აინთო, ნიშნავს, რომ ძრავში ზეთის დონე არასაკმარისია და დამატება სჭირდება.		
8	ნავთობისაგან გამოხდილი ზეთი ყინვაგამძლეა.		

2.3. მიუსადაგეთ ჩამოთვლილი სიტყვები [1-5] მათთან აზრობრივად დაკავშირებულ კონტექსტებს [ა-ე]:

ნიმუში: დიზელი ...ა...

ა. სატრანსპორტო საწვავის ერთ-ერთი სახე.

1. ჭრიალი

2. გაჩერება

3. ნანადირევი

4. დაუბრკოლებლად

5. იყინება

6. საპოხი

ა. სქელი ნივთიერება, რომლის ფუნქციაა დეტალის დაცვა გაცვეთისაგან.

ბ. პროცესი, როდესაც სითხე ძლიერი სიცივის გამო მყარ მასად იქცევა.

გ. შეუზღუდავად, შეუფერხებლად.

დ. ნადირობის შედეგად მოკლული ცხოველი ან ფრინველი.

ე. მოძრაობის შეწყვეტა.

ვ. ხმა, რომელიც გამოიწვევა ორი მყარი სხეულის ერთმანეთთან შეხებისას.

2.4. უპასუხეთ კითხვას როგორი? და გამოიყენეთ -ოვან დაბოლოება

ნიმუში: როგორია ის, რასაც კარგი სუნი აქვს?

.... სურნელოვანი....

1. რა არის ის, რაც ზეთს შეიცავს?

2. რა არის ის, რაც აწებებს, წებოს შეიცავს?

.....

3. როგორია ის, რასაც ღერო აქვს?

.....

4. რა არის ის, რასაც ძალა აქვს?

.....

5. რა არის ის, რაც ყინულს შეიცავს?

.....

6. როგორია ის რელიეფი, რომელიც ბორცვებისგან შედგება?

.....

7. რა არის ის, რასაც მრავალი ფერი აქვს, ანუ მრავალნაირია?

.....

8. როგორია ის მცენარე, რომელსაც წიწვები ასხია?

.....

2.5. გამოტოვებულ ადგილას ჩასვით მოცემული წყვილები

ნიმუში:ასაკოვან ადამიანს... საჭესთან დიდხანს ჯდომა უჭირს. [ასაკოვანი ადამიანი]

1. შეუძლია ხანძარიც კი გააჩინოს. [ხახუნის ძალა]
2. მანქანის სალონში ანთება ნიშნავს, რომ ძრავს ზეთი აკლია. [ზეთის მაჩვენებელი]
3. ავტომობილის ზოგიერთ ნაწილს ფარავენ. [სოლიდოლის ფენა]
4. სამუხრუჭე ხუნდების მწყობრიდან გამოსვლა..... გამოსცემს . [ჭრიალის ხმა]
5. ურმის თვალს რომ არ ეჭრიალა, ჩვენი წინაპრები ღერძს.....
..... უსვამდნენ. [ნანადირევის ქონი]
6. ვაჭრობის თვალსაზრისით იაპონია ერთ-ერთი წამყვანი ქვეყანაა. [მსუბუქი ავტომობილი]
7. ძრავის მაღალხარისხოვანი ზეთი სჭირდება. [სრულფასოვანი მუშაობა]
8. თანამედროვე მანქანებში ძირითადად ასხამენ. [სინთეტიკური ზეთი]
9. საქართველოშიც მოიპოვებენ, ნავთობს. [ზეთოვანი სითხე]
10. გადაცემათა კარგი მუშაობა მაღალი ხარისხის ზეთზეა დამოკიდებული. [ავტომატური კოლოფი]

2.6. ააგეთ წინადადებები სიტყვებით: ერთმანეთი და ერთიმეორე

ნიმუში: მანქანის შეკეთებაში მძღოლები ერთიმეორეს ეხმარებიან.

1.
2.
3.
4.

2.7. ა) პირების მიხედვით შეცვალეთ ზმნები: გამიპოხავს, დამიძრავს, დამიბამს, წამისვამს

ფრანსუზური

ნიმუში:	მე გამიმართავს	ჩვენ გაგვიმართავს
	შენ გაგიმართავს	თქვენ გაგიმართავთ
	მას გაუმართავს	მათ გაუმართავთ

მე გამიპოხავს	ჩვენ
შენ	თქვენ
მას	მათ

მე დამიძრავს	ჩვენ
შენ	თქვენ
მას	მათ

ნიმუში:	მე ჩამისხამს	ჩვენ ჩაგვისხამს
	შენ ჩაგისხამს	თქვენ ჩაგისხამთ
	მას ჩაუსხამს	მათ ჩაუსხამთ

მე დამიბამს	ჩვენ
შენ	თქვენ
მას	მათ

მე წამისვამს	ჩვენ
შენ	თქვენ
მას	მათ

ბ) გამოტოვებულ ადგილას ჩასვით ზმნები უარყოფით ფორმაში: შეგიკრავს, ჩაგისვამს, შემიზეთავს, გამიპოხავს, მომიბამს

ნიმუში: უსაფრთხოების ღვედი, ამიტომაც დაგაჯარიმეს.

1. გადაცემათა ავტომატური კოლოფი, ამიტომაც მწყობრიდან გამოვიდა.
2. სავალი ნაწილები სოლოდლოით და ავტომობილის წინა მხრიდან უსიამოვნო ხმები მესმის.
3. ეტყობა, ავტოში ბენზინი და ავტომობილი გაჩერდა, ძრავი გამოირთო.
4. ავტომობილზე დამატებითი სათავსო და ტვირთი მთლიანად სალონში ჩავეყარე.

2.8. აავეთ წინადადებები ფრაზით სხვათა შორის:**ნიმუში:** სხვათა შორის, რვა წელია, მანქანა არ გამომიცვლია.

1.
2.
3.

1.9. გამოთვებულ ადგილას ჩასვით სიტყვებით: ისეთი...., როგორც.... ; ისეთი...., როგორებიც**ნიმუში:** დავითმა ...ისეთი... ავტომობილი შეიძინა, ...როგორც... მოსწონდა.

1. სინთეტიკური ზეთი ვიშოვე, ჩემს მანქანას სჭირდებოდა.
2. მოძველდა ტექნოლოგიები, ქუთაისის ავტოქარხანაშია.
3. „ამბოლის“ ავტომალაზიაში გოგონები მუშაობენ, სხვაგან ვერ ნახავთ.
4. ხარისხიანი ავტონაწილები, „თეგეტაშია“, ძნელად იშოვება ქალაქში.
5. თამარს ავტომობილი ჰყავს, მოსწონს ბატონ დავითს.
6. მექანიკოსები, გურამს ჰყავს, მართლაც სანატრელია.
7. არ მნახავს საჰაერო ხომალდები, ამერიკის შეერთებული შტატების ავიაკომპანიას ჰყავს.
8. საამაყო ქვეყანა, განვითარებული სატრანსპორტო სისტემა აქვს.

2.10. გამოთვებულ ადგილას ჩასვით მოცემული სიტყვა**ნიმუში:** ეს მოპედითქვენგან.... მინდა შევიძინო. [თქვენ]

1. საჭირო მითითებას ყველა გემის ელოდა. [კაპიტანი]
2. მანქანის ნაწილები, რომლებიც ვიყიდე, გამომადგა. [შენ]
3. საბოლოო გადაწყვეტილებას ყველა ელოდა. [პრეზიდენტი]
4. ავტომობილის მოულოდნელი იყო გახსნილი ღვედებით სიარული. [მძღოლი]
5. ვერ მივხვდი, რა უნდოდა პატრულს. [მე]
6. ავტომანქანის სკამები რბილი იყო დამზადებული. [ტყავი]
7. ბაბუამ პატარა ურემი გამიკეთა. [ხე]
8. გუშინ სასიამოვნო შეტყობინება მივიღე, ჩემი მანქანა ბათუმის პორტში შემოვიდა. [მეზღვაური]

ავტომობილი – გარემოს დაბინძურების ძირითადი წყარო

3.1. ტექსტიდან მიღებული ინფორმაციის მიხედვით შეავსეთ ცხრილი:

სიტყვა	მისი მნიშვნელობა
1.	ავტომობილი, რომელიც გადაადგილდება არა შიგაწვის ძრავით, არამედ ელექტრო ძრავის მეშვეობით.
2.	კიბოს გამომწვევი, მომწამლავი.
ჰიბრიდული	3.
აბზესტი	4.
	5.

3.2. მიუთითეთ სწორია თუ არასწორი, აღნიშნეთ ✓-ით!

N		სწორი	არასწორი
	ავტონდუსტრია ცდილობს ბენზინზე მომუშავე ავტომობილების დიზელზე მომუშავეთი ჩანაცვლებას.		✓
1	საავტომობილო საწვავის (ბენზინი, დიზელი) წვის პროდუქტები კანცეროგენული ნივთიერებებია, რომლებიც ადამიანის სიცოცხლისა და ჯანმრთელობისთვის მეტად საშიშია.		
2	საქართველოში ატმოსფერული ჰაერის დაბინძურების ძირითადი წყარო სატრანსპორტო საშუალებათა გამონაბოლქვია.		
3	სატრანსპორტო საშუალებების გამონაბოლქვის ჩასუნთქვა ადამიანის ორგანიზმს აჯანმრთელებს.		
4	ატმოსფერული ჰაერი ბინძურდება ნახშირჟანგით, აზოტით, გოგირდით, ჭვარტლით და სხვა მომწამლავი ნივთიერებებით.		
5	უაბზესტო სამუხრუჭე ხუნდების წარმოება ჯერ კიდევ XII საუკუნეში დაიწყო.		
6	ბენზინზე მომუშავე ავტომობილების ჩანაცვლება თანდათან ელექტრომობილებითა და ჰიბრიდული მანქანებით ხდება.		
7	გარემოს მხოლოდ საავტომობილო ტრანსპორტი აბინძურებს.		

8	ტყეში გადაგდებული რეზინის საბურავის სრული დაშლისთვის 300 წელზე მეტია საჭირო.		
9	ტანკერებიდან ზღვაში ჩაღვრილი ნავთობი თევზებისათვის ძვირფასი საკვებია.		
10	რეზინისა და კაუჩუკის უტილიზაცია ურთულესი ტექნოლოგიური პროცესია.		

3.3. მიუსადაგეთ ჩამოთვლილი სიტყვები [1-6] მათთან აზრობრივად

დაკავშირებულ კონტექსტებს [ა-ვ]:

ნიმუში: სიახლე ...ბ...

ბ. ის, რაც ახალია, თანამედროვეა.

- 1. უაზბესტო
- 2. დაქუცმაცება
- 3. გარემო
- 4. დაბინძურება
- 5. ტყვია
- 6. გამონაბოლქვი

ა. რბილი, მძიმე მოლურჯო-ნაცრისფერი ლითონი.

ბ. საწვავის წვის პროდუქტი.

გ. გაჭუჭყიანება, მეტისმეტად უსუფთაობა.

დ. არემარე, მიდამო.

ე. უმცირეს ნაწილებად დაყოფა.

ვ. რაიმე, რომელშიც აზბესტი არ ურევია.

3.4. შეავსეთ შესაბამისი უჯრები ისე, რომ გამოიყენოთ სიტყვა „ურთიერთ“

1	რა?	რა?
	შემოწმება	ურთიერთშემოწმება
1	საპირისპირო	
2	განადგურება	
3	მიმართება	

4	დახმარება	
5	ზემოქმედება	
6	თანამშრომლობა	
7	კონტროლი	
8	ხელშეწყობა	
9	პატივისცემა	

3.5. გამოტოვებულ ადგილას ჩასვით მოცემული სიტყვა

ნიმუში: ქარხნის დირექტორებმაურთიერთთანამშრომლობას.... ხელი მოაწერეს.
[ურთიერთთანამშრომლობა]

1. ბევრი საქმე კარგად დასრულებულა. [ურთიერთხელშეწყობა] შორეული ნაოსნობის გემის მეზღვაურებს დიდი გამოცდილება აქვთ. [ურთიერთთანადგომა]
2. სატრანსპორტო სფეროში გამოცდილების თანამშრომლების შრომის ნაყოფიერება აამაღლა. [ურთიერთგაცვლა]
3. კომპანიებს შორის დადებული ხელშეკრულების დადებითი შედეგი მოაქვს. [ურთიერთშემოწმება]
4. ტაქსის მძღოლისა და კლიენტების ცუდი ფორმა მიეცა. [ურთიერთმიმართვა]
5. ხელოსნების პროფილაქტიკა დახურვას გადაარჩინა. [ურთიერთთანადგომა]
6. გემის ეკიპაჟის წევრთა კაპიტნის ყურამდეც მიაღწია. [ურთიერთლანძღვა]

3.6. ააგეთ წინადადებები მოცემული წყვილებით

ნიმუში: ეს მგზავრი ...თქვენ პირდაპირ.... რომ სკამია, იმას დაიკავებს. [თქვენ პირდაპირ]

1.
[ჩვენ პირდაპირ]
2.
[მათ პირისპირ]
3.
[პირდაპირ ვუთხარი]

4.

[უსამართლობის პირისპირ]

5.

[შტორმის საპირისპიროდ]

3.7. გამოტოვებულ ადგილას ჩასვით სიტყვები: წინააღმდეგ, გამო, შესახებ

ნიმუში: ჰაერის დაბინძურების ...შესახებ... პრესაში ბევრს წერენ.

1. სატრანსპორტო საშუალებათა გამონაბოლქვის მავნე შემადგენლობის ყველამ უნდა იცოდეს.
2. სატრანსპორტო შემთხვევის სამსახურში დავიგვიანე.
3. ქალაქში ატმოსფერული ჰაერის დაბინძურების მნიშვნელოვანი ღონისძიებები დაისახა.
4. ჰიბრიდული ავტომობილების ინტერნეტში უამრავ ინფორმაციას იპოვი.
5. სამუხრუჭე ხუნდების მოუწესრიგებლობის შეიძლება ხიფათს გადაეყარო.
6. გამართული კატალიზატორების უქონლობის ბევრი ავტომობილის მოძრაობა აიკრძალა.
7. აზბესტიანი სამუხრუჭე ხუნდების გამოყენების ყველა ერთსულოვანია.
8. ეკოლოგიისა და ტრანსპორტის ურთიერთმიმართების გუშინ საინტერესო ლექცია მოვისმინე.
9. მგზავრებთან დაპირისპირების თავშეუკავებელი მძლოლი სამსახურიდან დაითხოვეს.
10. გარემოს დაბინძურების ყველამ უნდა იბრძოლოს.

3.8. დააკვირდით დაფაზე გამოტანილ შესიტყვებებს და მათი დახმარებით ააგეთ წინადადებები

ხმა გაკმინდა _ სულ გაჩუმდა, მისი ხმა შეწყდა.

ხმა მისცა _ ვიღაც ან რაღაც აირჩია.

პირში წყალი დაიგუბა _ გაჩუმდა, აღარაფერი თქვა.

სიტყვა პირზე შეაშრა _ უეცრად ველარაფერი თქვა
(რაიმე განცდის გამო, მაგ., შიშით, გაოცებით...)

ნიმუში: ვიფიქრე, რეისიდან არ მომხსნან-მეთქი და ხმა გაკვმინდე.

1.

[ხმა მისცა]

2.

[პირში წყალი დაიგუბა]

3.

[სიტყვა პირზე შეაშრა]

3.9. წაიკითხეთ ტექსტი, შეარჩიეთ და გამოტოვებულ ადგილას ჩასვით ნასწავლი შესიტყვებები

ბოლო დროს თბილისში ჰიბრიდული ავტომანქანები მომრავლდა. ყველამ გააცნობიერა მათი უპირატესობა მათი მხოლოდ ბენზინის საწვავზე მომუშავე ავტომობილებთან შედარებით. მეც ძლიერ დავინტერესდი ამ ტიპის მსუბუქი მანქანებით, მით უმეტეს, რომ ჩემი ავტომობილი საკმაოდ მოძველდა და ზეთის ჭამა დაიწყო. საკითხის გასარკვევად რუსთავის ავტომობილების ბაზრობას მივაშურეთ მე და ჩემმა მეგობარმა. ყველა გამყიდველი თავის მანქანას აქებდა. მე ჰიბრიდი შევარჩიე და ფასი ვიკითხე. ისეთი თანხა დამისახელეს, რომ რაღაცის თქმა დავიწყე და

_ თქვი რამე, რა?! _ შეწუხდა მეგობარი.

ბაზრობიდან გულდაწყვეტილები დავბრუნდით.

ტაპი VI

ტრანსპორტის სახეობები

ნაწილი I

რკინიგზა – ისტორია და დღევანდელი

1.1. ტექსტიდან მიღებული ინფორმაციის მიხედვით შეავსეთ ცხრილი:

სიტყვა / შესიტყვება	მისი მნიშვნელობა
1.	დიდი და მძიმე ქვა.
2.	რაიმე სხეული, რომელიც გორავს.
მორი	3.
ინერცია	4.
გამწევი ვაგონი	5.

1.2. მიუთითეთ სწორია თუ არასწორი, აღნიშნეთ ✓-ით

N		სწორი	არასწორი
	დანამდვილებით ვერავინ იტყვის, როდის შეიქმნა სარკინიგზო ტრანსპორტის ყველაზე ადრეული სახეობა.	✓	
1	რელსებზე ბორბლებიანი ურიკის გადაადგილება მე-20 საუკუნის მონაპოვარია.		
2	რკინიგზის ნამდვილი სახე ჩამოყალიბდა მას შემდეგ, რაც გამწევი ვაგონში ორთქლის ძრავი დაამონტაჟეს.		
3	პირველი თაობის მატარებლები ბენზინის საწვავზე მუშაობდნენ.		
4	ორთქლის ძალით მომუშავე მატარებლებს „ორთქმავლებს“ უწოდებდნენ.		
5	ორთქლის ძრავში წყალს ნავთქურებით ადუღებდნენ.		
6	ელექტრობის განვითარებამ ხელი შეუწყო დიდი და არაეკონომიური ორთქლის ძრავების ელექტროძრავებით შეცვლას		

7	ელექტროძრავით მომუშავე მატარებელი სიჩქარით ორთქმავლიან სარკინიგზო ტრანსპორტზე წელია		
8	ელექტროძრავით მომუშავე გამწვევ ვაგონს „ელმავალი“ უწოდეს.		
9	დღევანდელი თბილისის ქუჩებში ელმავლები თავისუფლად დაქრიან.		
10.	მსოფლიოში პირველი საბავშვო რკინიგზა 1935 წელს გაიხსნა თბილისში მუშტაიდის ბაღში.		

1.3. მიუსადაგეთ ჩამოთვლილი სიტყვები [1-6] მათთან აზრობრივად დაკავშირებულ კონტექსტებს [ა-ვ]:

ნიმუში: დამსხვრეულიბ.....

ბ. წვრილად დატეხილი რაიმე მასა.

1. სარკინიგზო ტრანსპორტი

2. ქვასატეხი

3. გამწვევი ვაგონი

4. ელექტროწვევა

5. ინერცია

6. ორთქმავალი

ა. მატარებელი, რომლის შემადგენლობა ორთქლის ენერჯით გადაადგილდებოდა.

ბ. სხეულის თვისება, შეინარჩუნოს უძრაობის ან თანაბარი სწორხაზოვანი მოძრაობის მდგომარეობა, სანამ მასზე არ იმოქმედებს გარეშე ძალა.

გ. ელექტროენერჯის გამწვევ ძალად გამოყენება.

დ. ვაგონი, რომელიც ამოძრავებს სხვა ვაგონებს, მატარებლის მთელ შემადგენლობას.

ე. ქვების სამტვრევი დანადგარი.

ვ. ტრანსპორტის სახეობა, რომელიც მოძრაობს ფოლადის სპეციალურ რელსებზე.

1.4. უპასუხეთ კითხვას როგორი? და შეავსეთ შესაბამისი უჯრები

N	რას იზამს?	როგორი?
	დააკავშირებს	დაკავშირებული
1	გადაადგილებს	
2	გადააბამს	

3	დაამსხვრევს	
4	დააგორებს	
5	შეამოწმებს	
6	დაძრავს	
7	შეაბამს	
8	გააცხელებს	
9	ჩამოაყალიბებს	
10	დააარსებს	

1.5. გამოტოვებულ ადგილას ჩასვით მოცემული წყვილები

ნიმუში: ორგანიზაციამოწვეულ სპეციალისტს... კონტრაქტს უფორმებს. [მოწვეული სპეციალისტი]

1. თბილისში ვერსად ნახავთ. [ტრამვაის ხაზი]
2. მატარებლის მთელი შემადგენლობა მიჰყავს. [გამწევი ვაგონი]
3. სარკინიგზო ტრანსპორტში დიდი მომავალი აქვს. [ინდუქციური „ბალიში“]
4. მე-19 საუკუნის ბოლოს რკინისბორბლებიან ცხენები შეაბეს. [გრძელი ეტლი]
5. გასულ საუკუნეში კოლმეურნეობის მოედანზე ძეგლი დაუდგეს. [თბილისური კონკა]
6. სარკინიგზო ტრანსპორტში თანდათან ელექტროძრავი ჩაენაცვლა. [ორთქლის ძრავი]
7. ინდუქციურ „ბალიშზე“ მოძრავი მატარებელი ავითარებს. [მაღალი სიჩქარე]
8. თბილისში წარმატებით აგებენ [შემოვლითი რკინიგზა]
9. კონკამ თბილისელების დიდი სიყვარული დაიმსახურა. [ტრამვაის წინამორბედი]
10. ევროპაში ბევრი გულშემატკივარი ჰყავს. [მონორელსიანი ლიანდაგი]

1.6. ქვემოთ ჩამოთვლილი სიტყვები დააწყვილეთ სინონიმებად

ჩქარი, დამტვრეული, საფუძველი, დანამდვილებით, ჩამოყალიბდა, ბორბლები, ქვაბი, გამწევი, დამკვიდრდა, სარკინიგზო ტრანსპორტი, ატრიალებს, სწრაფი, თვლები, რეზერვუარი, დამსხვრეული, რელსიანი ტრანსპორტი, საძირკველი, დაზუსტებით, დაფუძნდა, აბრუნებს, შეიქმნა, დამძრავი.

ნიმუში: მძიმე _ მსუბუქი.

1.	6.
2.	7.

- 3. 8.
- 4. 9.
- 5. 10.

1.7. გამოტოვებულ ადგილას ჩასვით მოცემული წყვილები

ნიმუში: ...ამგვარ მენეჯერს ბევრსაც რომ ეცადო, ვერსად იპოვით. [ამგვარი მენეჯერი]

- 1. ერთი რეისით 250-მდე მგზავრი გადაჰყავს. [ორსართულიანი მატარებელი]
- 2. ორთქმავალში წყალი დუღდებოდა და ორთქლი ატრიალებდა [წამყვანი ბორბლები]
- 3. ელმავლები მუშაობენ . [ელექტრონული ძრავები]
- 4. მგზავრებს ძალიან მოსწონთ კომფორტული ვაგონები. [თანამედროვე მატარებელი]
- 5. ის უპირატესობა აქვს, რომ ეკოლოგიურად სუფთაა და გარემოს არ აბინძურებს. [ელექტრონული ტრანსპორტი]
- 6. რეისში გასვლის წინ..... სპეციალურად ამოწმებენ აპარატურას. [მატარებლის მემანქანეები]
- 7. დღეს მეცნიერები ამუშავებენ ახალი ტიპის....., მატარებელი საერთოდ აღარ ეხება რელსს და ძაბვითი ტალღების მეშვეობით გადაადგილდება. [რელსიანი ტრანსპორტი]
- 8. ინდუქციურ „ბალიშზე“ მეშვეობით მოძრავი მატარებელი ახლო მომავალში გამოჩნდება. [ძაბვითი ტალღები]
- 9. თბილისელი ბავშვები ხშირად სტუმრობენ [საბავშვო რკინიგზა]
- 10. ხშირი გაჩერება მიზანშეწონილი არ არის. [ჩქაროსნული მატარებელი]

1.8. უპასუხეთ კითხვას როგორი? და შეავსეთ შესაბამისი უჯრები

N	რა?	როგორი?
	შრომა	შრომითი
1	წოლა	
2	მოქმედება	
3	შემოვლა	
4	განმეორება	
5	დამატება	
6	დაწყება	
7	შემთხვევა	

1.9. ააგეთ წინადადებები მოცემული წყვილებით

ნიმუში: ...შრომით ვალდებულებას... შეგასხენებთ, ძვირფასო რკინიგზელებო!

[შრომითი ვალდებულება]

1.
[წოლითი მდგომარეობა]
2.
[დაწყებითი სწავლება]
3.
[დამატებითი ხელფასი]
4.
[შემოვლითი გზა]
5.
[შემთხვევითი დამუხრუჭება]
6.
[განმეორებითი შემოწმება]

1.10. გამოტოვებულ ადგილას ჩასვით მოცემული წყვილები; უპასუხეთ კითხვებს: როდიდან როდემდე? საიდან სადამდე?

ნიმუში: ...ივნისიდან სექტემბრამდე... ბათუმი-თბილისის რეისის მატარებლები გადატვირთულია მგზავრებით. [ივნისი _ სექტემბერი]

1. ძალიან დატვირთული ვარ და ქალაქიდან ვერ გავდივარ. [სექტემბერი _ დეკემბერი]
2. მანძილს ჩქარი მატარებელი 5 საათში ფარავს. [თბილისი _ ბათუმი]
3. სამგზავრო მატარებელი სადგურში ჩერდება წუთამდე. [სამი _ ხუთი]
4. რკინიგზა თითქმის აღდგენილია და მოძრაობა შეიძლება. [საგარეჯო _ თელავი]
5. მატარებლები ნელა მოძრაობენ [რუსთავი _ სადახლო]
6. ყოველდღე სამსახურში დავდივარ. [ორშაბათი _ შაბათი]
7. დეიდა მარიამი თავის ბაღში. [დილა _ საღამო]
8. რკინიგზის 5 კილომეტრია. [სადგური _ ჩემი სახლი]

2.1. ტექსტიდან მიღებული ინფორმაციის მიხედვით შეავსეთ ცხრილი:

სიტყვა / შესიტყვება	მისი მნიშვნელობა
1.	მოკვეთილი ხე ან მისი რაღაც ნაწილი.
2.	ქვის სახლის მშენებელი
საკულტო	3.
საცხოვრებელი	4.
5.	საჰაერო გზა ბაზირგზე მოძრავი ვაგონით

2. 2. მიუთითეთ სწორია თუ არასწორი, აღნიშნეთ ✓-ით:

N		სწორი	არასწორი
	ქართული ყოფის ერთ-ერთი მეტად საინტერესო შრომის იარაღია ოწინარი.	✓	
1	შრომის იარაღები გამოქვაბულის ეპოქიდან დღემდე არ გაუმჯობესებულა.		
2	კალატომები ოწინარის დახმარებით საკმაოდ მძიმე სამშენებლო მასალას ეზიდებიან სახურავზე.		
3	კალატომები გემის მშენებელ სპეციალისტებს ჰქვია.		
4	პირველი სამთო-საბაგრო ტრანსპორტი 1866 წელს გაიხსნა შვეიცარიაში.		
5	საბაგრო ტრანსპორტით მგზავრობა ძალზე სახიფათოა და სარისკო.		
6	საჰაერო გონდოლებიანი ბაზირგზა ძირითადად მთაგორიან ადგილებში გავრცელდა.		
7	ყველაზე გრძელი საბაგრო გზა გაჭიმულია ლონდონიდან პეკინამდე.		
8	გასული საუკუნის 40-იან წლებში ჭიათურაში ბევრი სატვირთო დანიშნულების საბაგრო გზა გაკეთდა.		

9	საბაგრო გზა ერთმანეთთან მისასვლელად შეყვარებულებმა გამოიგონეს.		
10	1958 წელს რუსთაველის გამზირის უნიკალური სადგური ბაგირგზით დაუკავშირდა მთაწმინდაზე აგებულ სადგურს.		

2.3. მიუსადაგეთ ჩამოთვლილი სიტყვები [1-5] მათთან აზრობრივად დაკავშირებულ კონტექსტებს [ა-ე]:

ნიმუში: ტურისტული.....დ.....

დ. ის, რაც ტურისტებისთვისაა განკუთვნილი.

- 1. საცხოვრებელი
- 2. სავიზიტო ბარათი
- 3. საბადო
- 4. პანთეონი
- 5. სათლი
- 6. სამშენებლო მასალა
- 7. უნიკალური

- ა. იგივეა, რაც არაჩვეულებრივი, განუმეორებელი.
- ბ. მშენებლობისთვის საჭირო აუცილებელი მასალა.
- გ. წყლის მოსაკავებელი ჭურჭელი, იგივე „ვედრო“.
- დ. ღმერთების საუფლო, ამ შემთხვევაში ადგილი, სადაც სახელოვანი ადამიანები განისვენებენ.
- ე. მიწაში არსებული სასარგებლო წიაღისეულის „სათავსო“, სამყოფი.
- ვ. ღირსშესანიშნაობა, რომელიც გამოარჩევს ამა თუ იმ ადგილს.
- ზ. ადგილი, სადაც ადამიანი ცხოვრობს.

2.4. უპასუხეთ კითხვას როგორ? და შეავსეთ გამოტოვებული ადგილები:

ა)

N	როგორი?	როგორ?
	ხშირი — >	ხშირად
1	მართებული — >	
2	სწრაფი — >	

ტრანსპორტი

3	უნიკალური — >	
4	კომფორტული — >	
5	იშვიათი — >	
6	გრძელი — >	

ბ)

N	როგორი?	როგორ?
	უბოძო — >	უბოძოდ
1	უბაგრო — >	
2	უსაფრთხო — >	
3	უმართებულო — >	
4	ფართო — >	
5	სამგზავრო — >	
6	მხნე — >	
7	მძიმე — >	

მართებული _ იგივეა, რაც სწორი.
უმართებულო // არამართებული _ იგივეა, რაც არასწორი.

2.5. გამოტოვებულ ადგილას ჩასვით მოცემული სიტყვა; დაუსვით კითხვა როგორ?

ნიმუში: საბაგრო ტრანსპორტით ... იშვიათად ... ვმგზავრობ. [იშვიათი]

1. კალატოზები ოწინარის დახმარებით საკმაოდ მძიმე ტვირთს ეზიდებიან სახურავზე. [მარჯვე]
2. თბილისში საბავშვო რკინიგზა გაიხსნა. [საბეიმო]
3. ხარვეზის პოვნის შემთხვევაში საბაგრო გზას აკეთებენ. [სასწრაფო]
4. საბაგრო ტრანსპორტით მგზავრობა დიდ სიამოვნებას ანიჭებს მგზავრს, რადგან ზემოდან დაჰყურებს ყველაფერს. [უბოძო]
5. ტურისტები ფუნქციონირებენ საბაგროთი ასვლისას იშვიათებიან. [სასიამოვნო]
6. სიმაღლის შიში ვისაც აქვს, საპაერო გონდოლებიანი გზით მგზავრობას იტანს. [ცული]
7. ტურისტებმა კუს ტბაზე საპაერო ტრანსპორტით იმგზავრეს. [მშვიდი]
8. საპაერო ტრანსპორტი ჭიათურაში გავრცელებულია. [ფართო]
9. ბაგირგზა ჭიათურაში საკმაოდ მუშაობს. [უსაფრთხო]
10. საპაერო ელექტრო ტრანსპორტი მისაღებია. [ეკოლოგიური]

ორანსპორტი

2. ჩემს მეგობარს მატარებელზე და ქალაქში დარჩენილა . [დაგვიანება]
3. შენ უკვე უცხოეთში, მე კი ახლა გავიგე. [მოგზაურობა]
4. ქუთაისში ბევრჯერ ვიყავი, მაგრამ მუდმივად არ [ცხოვრება]
5. გავიგე, ფინანსურად გვარიანად ! [გაძლიერება]
6. ლიკას ბათუმამდე ჩქარი მატარებლით [მგზავრობა]
7. დირექტორს საბაგირო გზის თანამშრომელი სამსახურიდან .[მოხსნა]
8. კონდუქტორს მგზავრები ბაგიროგზის ვაგონში [ჩასმა]
9. თქვენ ჭიათურაში 17 საბაგირო გზა [ქონა]
- 10.მათეს დაზიანებული ხაზი . [შეკეთება]

2.8. გამოტოვებულ ადგილას ჩასვით უნდა

ნიმუში: რომელ საათზე ...უნდა ახვიდეთ ფუნიკულიორზე?

1. პენსიონერებისთვის მგზავრობა საბაგიროთი უფასო გახდეს.
2. ბაგიროგზას წელიწადში ერთხელ კაპიტალური შეკეთება
3. საბაგიროთი მგზავრობისას მითითებული წესები ყველამ დაიცვას!
4. ხვალ საბაგიროთი ავიდე მთაწმინდის პანთეონში.
5. დღეს, 3 საათზე კუს ტბაზე მეგობარს შევხვდე.
6. თუ შევაქონ, დავალება დროზე შეასრულე!
7. თბილისის მერიას, რომ თავისუფლების მოედანი ოქროყანას საბაგიროთი დააკავშიროს.
8. თქვენ, თბილისში ტრამვაის ხაზი აღდგეს?
9. ორშაბათს ბახმაროდან თბილისში დაბრუნდე?
- 10.სამთო კურორტებზე საბაგირო მიმოსვლა აუცილებლად მოაწესრიგონ.

2.9. გამოტოვებულ ადგილას ჩასვით მოცემული წყვილები

ნიმუში: მატარებლის გამცილებელი ...იმავე ხელფასს... იღებს, რაც გასულ წელს ჰქონდა. [იგივე ხელფასი]

1. ტურისტები კვლავ მიჰყავთ რუსთავის დასათვალიერებლად. [იგივე მარშრუტი]
2. თუ ხვალაც დააგვიანებ სამსახურში, მოისმენ შენი უფროსისაგან. [იგივე ტექსტი]
3. გუშინწინ რომ ვიყავით, დღესაც წავიდეთ. [იგივე კაფე]
4. მე რომ ვიმგზავრე, ავთომაც იმგზავრა. [იგივე მატარებელი]

- 5. შარშან რომ მქონდა, ჩანთა ვაჩუქე ტარიელს. [იგივე ტევადობა]
- 6. მე რომ მყავდა, ასმათმაც მანქანა შეიძინა. [იგივე მარკა]
- 7. ზღვაზე მივდივართ და შარშან რომ ვიყავით, ალბათ..... გავჩერდებით. [იგივე სასტუმრო]
- 8. როგორც მოვიწვიე, მობრძანდა. [იგივე დრო]

2.10. ააგეთ წინადადებები სიტყვებით: ერთი მხრივ,, მეორე მხრივ,.....

ნიმუში: საბაგროთი მგზავრობა ფუნიკულიორზე ...ერთი მხრივ.... მოსახერხებელია,მეორე მხრივ...., საზოგადოებრივ ტრანსპორტთან შედარებით ძვირია.

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.

3.1. ტექსტიდან მიღებული ინფორმაციის მიხედვით შეავსეთ ცხრილი:

სიტყვა / შესიტყვება	მისი მნიშვნელობა
1. _____	მეცნიერების დარგი, რომელიც უძრავ სითხეებს შეისწავლის.
2. _____	გრძელი და ვიწრო მსუბუქნიხიანი ნავი. გამოიყენება მთის მდინარეებში
პაპირისი	3. _____
კანოე	4. _____
აფრიანი ბუერი	5. _____

3.2. მიუთითეთ სწორია თუ არასწორი, აღნიშნეთ ✓-ით:

N		სწორი	არასწორი
	პირველი საოკეანო გემი არქიმედემ შექმნა		✓
1	სახმელეთო ტრანსპორტის შექმნასთან ერთად პირველყოფილმა ადამიანმა წყალში გადაადგილებაზე დაიწყო ფიქრი.		
2	ადრეულ პერიოდში პრიმიტიულ ნავში ზღვის ლომები ჰყავდათ შებმული და ისე გადაადგილდებოდნენ.		
3	სანაოსნო პრაქტიკაში მე-2 ეტაპი იყო აფრიანი ნაგებისა და მცირე ზომის გემების შექმნის პერიოდი.		
4	ორთქლზე მომუშავე გემი ხმელეთზეც კარგად მოძრაობს.		
5	მგზავრებისა და გადასაზიდი ტვირთების სახეობების მიხედვით განასხვავებენ სამგზავრო, სამგზავრო-სატვირთო და სატვირთო გემებს.		
6	საქართველოს 5 სამხედრო წყალქვეშა ნავი ჰყავს და მთელ შავ ზღვას აკონტროლებს.		
7	ბარჟები განკუთვნილია როგორც მშრალი ტვირთისა და კონტეინერების გადასაზიდად, ასევე თხევადი ტვირთების გადასატანადაც.		
8	მოტორიანი ნავით ჩრდილოეთ ყინულოვანი ოკეანის გადაცურვა შეიძლება.		

9	ავიამზიდი ფაქტობრივად მოცურავე აეროდრომს წარმოადგენს.		
10	დაჭაობებულ და წყალმარჩხ ადგილებში გადასადგილებლად წარმატებით გამოიყენება ცინულმჭრელი გემები.		

3.3. მიუსადაგეთ ჩამოთვლილი სიტყვები [1-5] მათთან აზრობრივად დაკავშირებულ კონტექსტებს [ა-ე]:

ნიმუში: ათვისება

....დ.....

დ. შესწავლა, გამოყენება.

1. მოსასმელი ნიჩბები
 2. ბარჟა
 3. ავიამზიდი
 4. წყალქვეშა ნავი
 5. ცინულმჭრელი
 6. პაპირუსი
- ა. მრავალწლიანი მცენარე, იზრდება ტროპიკულ აფრიკაში მდინარეებისა და ტბების ნაპირებზე. მის ღეროს ხმარობდნენ საწერი მასალის დასამზადებლად.
 - ბ. ატომურ ენერგიაზე მომუშავე სპეციალური გემი, რომელსაც შეუძლია ათეულმეტრიანი სისქის ცინულის საფრის გარღვევა; გზას უსუფთავებს ჩვეულებრივ გემებს.
 - გ. წყლის ტრანსპორტის განსაკუთრებული სახეობა, რომელსაც ძირითადად სამხედრო და სამეცნიერო მიზნებისთვის იყენებენ.
 - დ. მოცურავე აეროდრომი, რომლის დანიშნულებაც თვითმფრინავებისა და საბრძოლო მასალის გადატანაა.
 - ე. მდინარეზე გადასადგილებელი ისეთი სატრანსპორტო საშუალება, რომელსაც დამოუკიდებლად, მარჯვნივმხრივად გემის გარეშე, მოძრაობა არ შეუძლია.
 - ვ. ნავის წყალზე გადასადგილებლად გამოსაყენებელი საგანი, ხის ან პლასტმასისაგან დამზადებული.

3.4. გამოთვევებულ ადგილას ჩასვით სიტყვა თავისი მხოლოდითის ან მრავლობითის ფორმით!

ნიმუში: გემის კაპიტანმა ...თავისი... თანამშრომელი დატუქსა.

1. არქიმედემ დაკვირვებით აღმოაჩინა ჰიდროსტატიკის ძირითადი კანონი.
2. მეზღვაურებმა გემის კაპიტანს უფლებების დაცვა მოსთხოვეს.

ტრანსპორტი

3. ნორვეგიელმა მეცნიერმა ტორ ჰეიერდალმა აგებული ტივით „კონ-ტიკი“ სამხრეთ ამერიკიდან პოლინეზიის კუნძულებამდე იმოგზაურა.
4. ამერიკელებმა სამხედრო გემები სპარსეთის ყურეში შეიყვანეს.
5. წყლის ტრანსპორტის განვითარების საქმეში რობერტ ფულტონმა სიტყვა თქვა.
6. აფრიკელმა სპორტსმენებმა სპორტული ნაგებობით ყველა შევიბრება მოიგეს.
7. ატომური ენერჯის შესაძლებლობებით საზღვაო-საოკეანო ტრანსპორტის ლიდერია.
8. საზღვაო ფლოტით რუსეთი ერთ-ერთი ძლიერი სახელმწიფოა მსოფლიოში.
9. ამერიკელები მეზღვაურებს სპეციალური პროგრამით ამზადებენ.
10. საქართველომ სამხედრო გემი ფრანგებისაგან შეიძინა.

3.5. გამოტოვებულ ადგილას ჩასვით ზმნა შეუძლია:

ნიმუში: თქვენ ...შეგიძლიათ... , სტამბულში გემით გაემგზავროთ.

1. დავითს მეტი მონდომებით შეისწავლოს საზღვაო საქმე.
2. თუ მოვინდომე, მე გემის კაპიტანი გავხდე.
3. შენ , ადიდებული მტკვარი გადაცურო?
4. ვახტანგს ნავით ფოთიდან ბათუმამდე გაცუროს.
5. ჩვენ ხმელთაშუა ზღვის აუზის ქვეყნები მოვინახულოთ.
6. ნათოს არ ზღვის გარეშე ცხოვრება, ამიტომ ხშირად სტუმრობს ქობულეთს.
7. მე ჯანმრთელობა მღალატობს და ამიტომ არ გემით ხანგრძლივი მოგზაურობა.
8. ბათუმელ გემთმშენებლებს საზღვაო კატერის სერიული გამოშვება.

3.6. ააგეთ წინადადებები მოცემული წყვილებით:

ნიმუში: გემის ...კაპიტნის წინაშე... თავი დამნაშავედ ვიგრძენი. [კაპიტნის წინაშე]

1.

[ჩვენ წინაშე]

2.

[მათ მიერ]

3.

[მათ წინაშე]

4.

[ჩვენ მიერ]

5.

[მსოფლიოს წინაშე]

3.7. გამოტოვებულ ადგილას ჩასვით:

ა) ჯერ მერე// შემდეგ//შემდგომ.....

ბ) ჯერჯერობით

ნიმუში: ...ჯერ... შევებულებას ავიღებ ...მერე... წავალ სამოგზაუროდ.

1. პრიმიტიული ნავი გამოიგონეს წყალში გადასაადგილებლად და იფიქრეს მის სრულყოფაზე.
2. ატომურ ყინულმჭრელს მსოფლიოს 2-3 ქვეყანა ფლობს.
3. ბერძნებმა მცირე ფლოტი შექმნეს, კი საოკეანო გემთმშენებლობა წამოიწყეს.
4. ფინანსურად ვერა ვარ მზად ხმელთაშუა ზღვაზე კრუიზისათვის.
5. „ტიტანიკის“ ჩაძირვის მიზეზები სათანადოდ არ არის გარკვეული და ვნახოთ რას მოიმოქმედებენ.
6. ნოდარმა საზღვაო აკადემიაში ვერ ჩააბარა გამოცდები.
7. გემის კაპიტანზე ვფიქრობდი, იმ დაკარგულ მებღვაურზე.
8. შეპირებული კატარღა ამერიკელებს არ გადმოუციათ.
9. რკინიგზამ მოიტანა ნაოსნობიდან სატრანსპორტო ტვირთი, ამას ავიაციაც დაემატა.
10. ბერმუდის სამკუთხედის გავლა ყველა გემისთვის საშიშია.

3.8. დააკვირდით დაფაზე გამოტანილ შესიტყვებებს და მათი დახმარებით ააგეთ წინადადებები :

სიტყვა შეაწყვეტინა _ საუბრის, ლაპარაკის დროს გააჩერა.
 სიტყვა ჩამოართვა _ საუბრის დროს გააჩერა; ან პირობა დაადებინა.
 სიტყვა მოუჭრა _ საუბარი სხარტი, მოქნილი პასუხით შეაწყვეტინა.
 სიტყვა შეუბრუნა _ შეეპასუხა; პასუხით წინააღმდეგობა გაუწია
 [მაგ., თავხედურად, უზრდელად და სხვა].

ნიმუში: ავტომატის ჯერმა მებღვაურს სიტყვა შეაწყვეტინა.

ფრანსუზური

1.

[სიტყვა შეაწყვეტინა]

2.

[სიტყვა მოუჭრა]

3.

[სიტყვა ჩამოართვა]

4.

[სიტყვა შეუბრუნა]

3.9. წაიკითხეთ ტექსტი, შეარჩიეთ და გამოტოვებულ ადგილას ჩასვით ნასწავლი შესიტყვებები

ქართული თევზსაჭერი გემი „საქართველო“ მეკობრეებმა დააპატიმრეს. გემის კაპიტანსა და მეკობრეების მეთაურს შორის მოლაპარაკება გაიმართა. საუბარს რამდენიმე მეკობრეც ესწრებოდა. ისინი გემის კაპიტანს, ლაპარაკს არ აცლიდნენ. გაბრაზებულმა მეთაურმა მათ უხეშად მიმართა, თუმცა ამანაც არ უშველა. გემის კაპიტანმა მეკობრეებს, რომ მეზღვაურებს არაფერს დაუშავებდნენ.

ტაპი VII

საჰაერო ტრანსპორტი

ნაწილი I

დედამიწიდან ჰაერში

1.1. ტექსტიდან მიღებული ინფორმაციის მიხედვით შეავსეთ ცხრილი:

სიტყვა / შესიტყვება	მისი მნიშვნელობა
1.	კატისებრთა ოჯახის მტაცებელი ცხოველი.
2.	მეცნიერება, რომელიც შეისწავლის აირის მოძრაობის კანონებს.
არტეფაქტი	3.
წარმატებამ ფრთა შემასხა	4.
იბერები	5.

1.2. მიუთითეთ სწორია თუ არასწორი, აღნიშნეთ ✓-ით

N		სწორი	არასწორი
	ი. გაგარინმა „მფრინავი ხალიჩით“ შემოუარა დედამიწას		✓
1	ადამიანი თავისი განვითარების მანძილზე მუდმივად ცდილობდა ხმელეთზე ერბინა ავამბზე სწრაფად, წყალში ეცურა თევზივით და ჰაერში ეფრინა ჩიტივით.		
2	ადამიანები ახლაც ზურგზე ფრთებს იმაგრებენ ცვილით და კოსმოსში დაფრინავენ.		
3	სულიერად და ფიზიკურად ლამაზ ადამიანზე იტყვიან, „ფრთაშესხმული ანგელოზიაო“		
4	რობოტმა ნიუ-იორკიდან მოსკოვში დასვა კოსმოსური რაკეტა „აპოლონ 12“.		
5	მეცნიერული გამოკვლევების მიხედვით, იბერებს დელტაპლანისმაგვარი საფრენი აპარატი ჰქონიათ.		

6	ჩემმა მეგობარმა დავითმა საქორწინო მოგზაურობა კოსმოსური რაკეტით განახორციელა.		
7	ქართული ცეკვის – „ხორუმისა“ და „განდაგანას“ შემსრულებელთა სამოსი მნიშვნელოვანი სიზუსტით ემთხვევა თანამედროვე მფრინავის კომბინეზონს.	V	
8	ბათუმის გემთმშენებელ ქარხანაში მფრინავი ველოსიპედი ააწყვეს.		
9	ახლობელ ადამიანს ქართველები სწრაფად მისვლის აღსანიშნავად ეხუმრებიან, „მოფრინავო“.		

1.3. მიუსადაგეთ ჩამოთვლილი სიტყვები [1-6] მათთან აზრობრივად დაკავშირებულ კონტექსტებს [ა-ვ]:

ნიმუში: ასხურებსბ.....

ბ. წვეთებად ასხამს, აპკურებს.

1. წარმატება
2. ფრენა
3. ცვილი
4. კომბინეზონი
5. თვალის დახამხამებაში
6. მფრინავი
 - ა. ფრენის უნარის მქონე, პილოტი.
 - ბ. ძალიან სწრაფად
 - გ. სპეციალური ტანისამოსი, მთლიანი შარვალ-ხალათი.
 - დ. იგივეა, რაც სანთელი
 - ე. ჰაერში მოძრაობა, სვლა.
 - ვ. კარგი შედეგის მიღება, წინსვლა, გამარჯვება...

1.4. უპასუხეთ კითხვას რა? და შეავსეთ შესაბამისი უჯრები:

N	როგორი?	რა?
	ძვირი	სიძვირე
1	ჩქარი	

2	სწრაფი	
3	ძლიერი	
4	ნათელი	
5	სუფთა	
6	მძლავრი	
7	ნამდვილი	
8	ახალი	
9	მშრალი	
10	სუსტი	
11	ბრძენი	
12	ჩუმი	

სუსტი _ იგივეა, რაც უღონო
 ბრძენი _ იგივეა, რაც ძალიან ჭკვიანი
 ჩუმი _ იგივეა, რაც უხმაურო

1.5. გამოტოვებულ ადგილას ჩასვით მოცემული სიტყვა:

ნიმუში: ბაზრის..... სიძვირეს.... ადამიანები ვერ ეგუებიან [სიძვირე]

1. თვითმფრინავის გაფრენის წინ პილოტის კომისია ამოწმებს [სიფხიზლე].
2. ფრენის მაქსიმალურ ზვარს უკვე მიაღწია [სისწრაფე].
3. ჰიბრიდულ ავტომანქანებში ძრავი იმდენად უხმაუროდ მუშაობს, რომ განცდა გეუფლება[სიჩუმე].
4. ავტომანქანების სიმრავლე ქვეყნის არ განსაზღვრავს [სიმდიდრე].
5. თვითმფრინავის სალონის..... სტიუარდესები აწესრიგებენ [სისუფთავე].
6. ავტომანქანის მეტად გამაოცა და გამაოგნა [სიმძლავრე].
7. განათლებული ადამიანს ტექნიკური არ ეშინია [სიახლე].
8. სპორტული მანქანა თავისი ფასობს [სისწრაფე]

1.6. ბრძანებითი წინადადებები გადაიყვანეთ უარყოფით ფორმაში!:

ნიმუში: მეთუნეე პროფილაქტიკაში აიყვანეთ!

... მეთუნეე პროფილაქტიკაში არ აიყვანოთ!...

1. გარაჟიდან ჩემი მანქანა გამოიყვანეთ!

.....

2. კაიუტაში კონდიციონერი ჩართეთ!

.....

3. ღუბა ჩაუშვით და ძრავი გამორთეთ!

.....

4. ღვედები გაიხსენით!

.....

5. ორშაბათს ავტოსერვისში გამოცხადდი!

.....

6. გემის კაპიტანს მოუსმინე!

.....

7. ფრთხილად, დაამუხრუჭე!

.....

8. მძღოლს სასმელი მიართვით!

.....

9. ბილეთები მგზავრობის შემდეგ გადაყარე!

.....

10. შტურმანს კაბინის კარზე დაუკაკუნე!

.....

1.7. ააგეთ კითხვითი წინადადებები სიტყვებითთუ არა

ნიმუში: ...სჯობს თქვათ, კმაყოფილი ხართ თუ არა ავიაკომპანიის მომსახურებით?!...

1.

2.

3.

4.

5.

1.8. გამოტოვებულ ადგილას ჩასვით მოცემული წყვილები:**ნიმუში:** შეძლებთ, ...ამდენი ტვირთის... გადატანას? [ამდენი ტვირთი]

1. როგორ უძლებ, ჩემო თამარ? [ამდენი ფრენა].
2. ჩვენი შვილი..... გადაღლილი მეჩვენება [ამდენი რბოლა].
3. ავტონჟინრის უკვალოდ არ უნდა ჩაიაროს [ამდენი შრომა].
4. მთელი წელი ვიმყოფინებ [მაგდენი საწვავი].
5. მშობლებს..... უჩენს შვილის მოტოციკლეტი, რომ ღამე არ სძინავთ [იმდენი საფიქრალი].
6. ერთი მანქანაში..... როგორ ჩაასხამ [ამდენი ბენზინი]?!
7. „სოკარი“ ემსახურება, ძალიან მიკვირს [იმდენი ობიექტი].
8. პატრონი საზოგადოებრივი ტრანსპორტით მგზავრობს [ამდენი ავტომანქანა].

1.9. გამოტოვებულ ადგილას ჩასვით კითხვები რატომ? ან რის გამო?; პასუხებში კი გამოიყენეთ იმიტომ ან იმის გამო**ნიმუში:**რატომ.... დაიგვიანა ქუთაისის მატარებელმა?

....იმიტომ..., რომ გზაზე შეფერხება იყო.

1. შექმნა ადამიანმა კოსმოსური სისტემა?
....., რომ გალაქტიკაში არსებულ სხვა პლანეტებს დაკვირვებოდა.
2. დააჯარიმეს ჩვენი მძღოლი?
....., რომ დადგენილ სიჩქარეს გადააჭარბა.
3. არ გაემგზავრე ბღვაზე დასასვენებლად?
....., რომ შვეებულების ფული არ მომცეს და ფინანსების გარეშე დავრჩი.
4. შეწყვიტე აგარაკზე ყოფნა და დაბრუნდი ქალაქში?
....., რომ ცუდი ამინდები დაიჭირა და საშინლად აცივდა.
5. წავიდა ოთარი სამსახურში მეტროთი?
....., რომ მოერიდა საცობებს.
6. გადაიღო ფრენა პარიზში?
....., რომ ამინდი გაფუჭდა.
7. გაძვირდა საწვავი თბილისში?
....., რომ მსოფლიო ბაზარზე ნავთობის ფასმა აიწია.

8. მიემგზავრება ზურაბი ბაქოში?

....., რომ საერთაშორისო კონფერენციის მუშაობაში მიიღოს მონაწილეობა.

1.10. ააგეთ წინადადებები ფრაზით ჩემი შეხედულებით, მისი შეხედულებით, ექიმის შეხედულებით, ჯანდაცვის მინისტრის შეხედულებით:

ნიმუში: ჩემი შეხედულებით, დღეს ფრენა გადაიდება.

1.

2.

3.

4.

ნაწილი II

ავიაციის განვითარება

2.1. ტექსტიდან მიღებული ინფორმაციის მიხედვით შეავსეთ ცხრილი:

სიტყვა / შესიტყვება	მისი მნიშვნელობა
1.	ჩვენება, წარმოდგენა.
2.	ბგერის სიჩქარეზე უფრო სწრაფად მოძრაობა.
დირიჟაბლი	3.
აერონავიგაცია	4.
შვეულმფრენი	5.

2.2. მიუთითეთ სწორია თუ არასწორი, აღნიშნეთ ✓-ით:

N		სწორი	არასწორი
	ავიაციის შექმნა რუსი მეცნიერის ი. მიჩურინის სახელს უკავშირდება.		✓
1	1903 წლის 17 დეკემბერი ითვლება ნამდვილი ავიაციის დაბადების დღედ.		
2	ფრანგებმა დირიჟაბლით დედამიწას სამჯერ შემოუარეს.		

3	1907 წლის 13 ნოემბერს ფრანგი პოლ კორნიუს შვეულფრენმა შეძლო მცირე სიმაღლეზე ვერტიკალურად აფრენა.		
4	მე-2 მსოფლიო ომის დროს საბჭოთა კავშირმა ზებგერითი რეაქტიული ტუ-144-ით დაბომბა ბერლინი.		
5	1936 წელს გერმანელმა ერნსტ ჰაინკელმა შექმნა პირველი რეაქტიულძრავიანი თვითმფრინავი.		
6	პირველი კოსმონავტი ქალი ჯენიფერ ლოპესი ლენინის ორდენით დააჯილდოვეს.		
7	აერონავიგაცია თვითმფრინავების უსაფრთხო ფრენის სახმელეთო დამარეგულირებელი სტრუქტურაა.		
8	კახეთში რეაქტიული თვითმფრინავებით ებრძვიან სეტყვას.		
9	ადამიანს არ შეუძლია ფრინველივით აიჭრას ცაში, მაგრამ მას ოდიტგანვე ჰქონდა ფრენის სურვილი.		
10	სამგზავრო ავიაცია ცხვრის ფარების იალაღებზე გადაყვანას წარმატებით ემსახურება.		

2.3. მიუსადაგეთ ჩამოთვლილი სიტყვები [1-6] მათთან აზრობრივად დაკავშირებულ კონტექსტებს [ა-ვ]:

ნიმუში: იმიტაციაგ.....

გ. მიმსგავსება.

1. სიმძლავრე

2. ბიძგი

3. კონსტრუქცია

4. ზებგერითი

5. პოლუსი

6. აეროსტატი

ა. მსუბუქი საფრენი აპარატი; მისი ამწევი ძალაა გარსში მოთავსებული ჰაერზე მსუბუქი აირი; ქარის მიმართულებით დაფრენს და არამართულია.

ბ. დედამიწის ღერძის უკიდურესი წერტილები (ჩრდილოეთი და სამხრეთი).

გ. რაც მოძრაობს ბგერის სიჩქარეზე სწრაფად.

დ. აგებულება, აღნაგობა (მანქანის, მექანიზმის, შენობის).

ე. იგივეა, რაც იმპულსი.

ვ. იგივეა, რაც სიძლიერე.

2.4. უპასუხეთ კითხვას როგორი? და შეავსეთ შესაბამისი უჯრები!

N	რას იზამს?	როგორი?
	დაარეგულირებს	დამარეგულირებელი
1	გააგრილებს	
2	გამორთავს	
3	ჩართავს	
4	გაანათებს	
5	აჩვენებს	
6	გაანაწილებს	
7	აჩქარებს	
8	შეაწუხებს	
9	შეაფერხებს	
10	შეადგენს	
11	შეაკავშირებს	

2.5. გამოთვებულ ადგილას ჩასვით მოცემული წყვილები:

ნიმუში: დამწყები მძღოლი ...დამარეგულირებელ ნიშნებს... ხშირად ვერ ამჩნევს. [დამარეგულირებელი ნიშნები]

1. ძრავში წყლის ადუღება გაფუჭების ბრალია. [გამაგრილებელი სისტემა]
2. ავარიის შემთხვევაში კომპიუტერი არეგულირებს. [გამომრთველი სისტემა]
3. მოხვევის შემდეგ ციმციმას თიშავს . [ჩამრთველი მექანიზმი]
4. სალონის მძღოლი ნისლიან ამინდშიც რთავს. [გამანათებელი მოწყობილობა]
5. ანთების შემთხვევაში, ავტომანქანაში ბენზინი უნდა დაამატო. [საწვავის მაჩვენებელი]
6. სიჩქარის პერიოდულად გაპოხვა სჭირდება. [გამანაწილებელი კოლოფი]
7. გზებზე ცხოველთა უკონტროლო გაშვება მოძრაობის წარმოადგენს. [შემაფერხებელი ფაქტორი]
8. აღმოსავლეთ და დასავლეთ საქართველოს ავტომობილების დიდი ნაკადის გატარება შეუძლია. [დამაკავშირებელი გვირაბი]

2.6. შეარჩიეთ და გამოტოვებულ ადგილას ჩასვით სიტყვები მანამ, სანამ //ვიდრე

ნიმუში: ...სანამ... მატარებელი არ ჩამოდგება, ...მანამ... ბილეთები არ გაიყიდება.

1. არ უნდა შეიხსნა უსაფრთხოების ქამარი, თვითმფრინავი საბოლოოდ არ გაჩერდება.
2. შიდაწვის ძრავით აღჭურვილი თვითმფრინავით სარგებლობდნენ, რეაქტიული ძრავა არ გამოიგონა გერმანელმა ერნსტ ჰაინკელმა.
3. თვითმფრინავში ჩასხდომას გამოაცხადებდნენ, თამარი წასახემსებლად კაფეში შევიდა.
4. ბარგს ჩამოტვირთავენ, მგზავრებს ლოდინით გული მისდით.
5. სალონის ბოლოში ტუალეტი არ გაიღება, თვითმფრინავი სიმაღლეს არ აიღებს.
6. მოსკოვიდან ნიუ-იორკში ჩაფრინდები, ოთხჯერ მოგართმევენ ყავასა და საკვებს.
7. თვითმფრინავში ჩასხდებიან, მგზავრები მკაცრ შემოწმებას გადიან.
8. კანონით აკრძალავდნენ, სალონში თამბაქოს ეწეოდნენ.
9. თვითმფრინავი საჭირო სიმაღლეზე არ ავა, სალონში მოძრაობა აკრძალულია.
10. მოსაცდელ დარბაზში შევიდოდა, არ გაახსენდა, რომ ხელჩანთა დარჩა.

2.7. გამოტოვებულ ადგილას ჩასვით კითხვები: რისთვის? ან რა მიზნით?

პასუხებში გამოიყენეთ იმისთვის ან იმ მიზნით

ნიმუში:რისთვის.... გაფრინდი კორეაში ასე სასწრაფოდ?

....იმისთვის..., რომ რაგბის ფინალისთვის ჩამესწრო.

1. დაგტუქსა დედამ?
....., რომ უნებართვოდ აღარ დავჯდე საჭესთან.
2. მიგიწვიეს ენის ექსპერტად?
....., რომ ენობრივად გავასწორო სატრანსპორტო დოკუმენტაცია.
3. გვეძახის ხვალ დეპარტამენტის უფროსი?
....., რომ საფრენი აპარატის ყველა ნაკლი გავასწოროთ.
4. გგზავნიან მივლინებაში?
....., რომ საბილეთო სალაროების მუშაობა შევამოწმო.
5. იყავი მოსკოვის საავიაციო სასწავლებელში?
....., რომ კვალიფიკაცია ამემალღებინა.
6. იკეთებენ უსაფრთხოების ღვედს?
....., რომ ექსტრემალურ სიტუაციაში ნაკლები დაზიანება მივიღონ.

2.8. ა) პირების მიხედვით შეცვალეთ ზმნები: მიმგზავრია, გავფრენილვარ, შემიკრავს

მე მიმგზავრია	ჩვენ	მე გავფრენილვარ	ჩვენ
შენ	თქვენ.....	შენ	თქვენ.....
მას.....	მათ.....	ის.....	ისინი.....
მე შემიკრავს	ჩვენ		
შენ.....	თქვენ.....		
მას.....	მათ.....		

ბ) გამოტოვებულ ადგილას ჩასვით ზმნები: გამოუგონებია, ვერ გაფრენილა, არ გადაუწყვეტია, შექმნილა, ჩამოუყალიბებიათ.

1. პირველი საჰაერო ბურთი ძმებ მონგოლფიებს.....
2. უამინდობის გამო ჩვენი დირექტორი ლონდონში.....
3. დავითს საავიაციო ინსტიტუტში სწავლა ვერ
4. პირველი შვეულმფრენი პოლ კორნიუს მიერ 1907 წელს.....
5. ავიაციის განვითარების პარალელურად აერონავიგაცია.....

2.9. პირების მიხედვით შეცვალეთ ზმნები

ნიმუში:

მე ვაგზავნი	ჩვენ ვაგზავნით	[ის მე] მაგზავნის	
შენ აგზავნი	თქვენ აგზავნით	[ის შენ]გაგზავნის	
ის აგზავნის	ისინი აგზავნიან	[ის მას] აგზავნის	
მე ვაჯარიმებ	ჩვენ.....	მე მაჯარიმებს	ჩვენ.....
შენ.....	თქვენ.....	შენ.....	თქვენ.....
ის.....	ისინი.....	მას.....	მათ.....
მე ვაფრთხილებ	ჩვენ.....	მე მაფრთხილებს	ჩვენ.....
შენ.....	თქვენ.....	შენ.....	თქვენ.....
ის.....	ისინი.....	მას.....	მათ.....
მე ვაცილებ	ჩვენ.....	მე მაცილებს.....	ჩვენ.....

შენ..... თქვენ..... შენ..... თქვენ.....
 ის..... ისინი მას..... მათ.....

ბ) გამოთვებულ ადგილას ჩასვით ზმნები: ასვლა, მართვა, ყიდვა, სიარული, შეცვლა

1. ჩემმა მეგობარმა ელექტრომობილი
2. გურამმა ავტომანქანის ოთხივე საბურავი
3. საპატრულო პოლიციის ჯარიმა რომ ავიციდინო, ფრთხილად უნდა
4. ტურისტები მთაწმინდაზე საბაგროთი.
5. ეს მძღოლი ავტომანქანას ისე, გეგონება, ქალაქში პირველად არის.

2.10. უპასუხეთ კითხვას რას შვრება?

ნიმუში: დღეს მე მართვის მოწმობის ასაღებად გამოცდას ვაბარებ.

დღეს მე მოქალაქე მართვის მოწმობის ასაღებად გამოცდას ..მაბარებს...

1. მე მას თავს ვაცოდებ.
 ის მე თავს
2. მე მას დავალებას ვაძლევ.
 ის მე დავალებას
3. მე მას აეროპორტში ვხვდები.
 ის მე აეროპორტში
4. დილით მე მას ვესალმები.
 დილით მე ის
5. საღამოს მე მას ვემშვიდობები.
 საღამოს ის მე
6. მე მას კონკურენციას ვუწევ.
 ის მე კონკურენციას
7. მე მას ფრენას ვასწავლი.
 ის მე ფრენას
8. მე მას მოგზაურობიდან ვუბრუნდები.
 ის მე მოგზაურობიდან.....

2.11. ააგეთ წინადადებები მოცემული წყვილებით:

ნიმუში: რიგში ...თქვენ შემდეგ.... მე ვარ. [თქვენ შემდეგ]

1.

[ჩვენ შემდგომ]

2.

[მათ მერე]

3.

[მგზავრობის შემდეგ]

4.

[სასაზღვრო კონტროლის შემდეგ]

5.

[მანქანის შეკეთების შემდეგ]

ნაწილი III
ადამიანი კოსმოსში

3.1. ტექსტიდან მიღებული ინფორმაციის მიხედვით შეავსეთ ცხრილი:

სიტყვა / შესიტყვება	მისი მნიშვნელობა
1.	მეცნიერება კოსმოსის შესახებ
2.	ციური სხეულების სამოძრაო გზა
კოსმოდრომი	3.
შეპირაპირება	4.
ხელოვნური თანამგზავრი	5.

3.2. მიუთითეთ სწორია თუ არასწორი, აღნიშნეთ ✓-ით

N		სწორი	არასწორი
	მფრინავი ხალიჩით შეიძლება ცაში აფრინდე და ვარსკვლავები დაკრიფო.		✓
1	კოსმოსური საფრენი აპარატების შექმნას საფუძვლად დაედო კონსტანტინე ციოლკოვსკის შრომები.		
2	პირველი სარაკეტო ძრავი შეიქმნა თბილისის საავიაციო ქარხანაში.		
3	კოსმოსური ეპოქის დასაწყისად ითვლება 1957 წლის 4 ოქტომბერი, როდესაც საბჭოთა კავშირმა კოსმოსში პირველმა გაუშვა უპილოტო კოსმოსური რაკეტა – ხელოვნური თანამგზავრი „სპუტნიკი“.		

4	1960 წლის 12 აპრილი ითვლება „ვარსკვლავთცვენის“ საერთაშორისო დღედ.		
5	პირველი კოსმონავტი მსოფლიოში იყო იური გაგარინი, რომელიც კოსმოსში გაფრინდა რაკეტით „ვოსტოკ 1“. იფრინა 89 წუთი.		
6	მსოფლიოს მოქალაქეები დღეს კოსმოსური რაკეტებით მგზავრობენ.		
7	მსოფლიოს პირველი კოსმონავტი ქალი არის რუსი ვალენტინა ტერეშკოვა. გაფრენა შესრულდა 1963 წლის 16 ივნისს.		
8	ამერიკელმა სპეციალისტებმა უკვე აითვისეს პლანეტა იუპიტერი.		
9	XX საუკუნის 70-იანი წლების შემდეგ განსაკუთრებული მნიშვნელობა მიენიჭა ხელოვნურ თანამგზავრ რაკეტებს.		
10	საქართველომ უკვე დაიპყრო მთვარის ჩრდილოეთ ნახევარსფერო და იქ თავისი ქარხნები ააშენა.		
11	ხელოვნური თანამგზავრი რაკეტების გარეშე დღეს წარმოუდგენელია სატელიტური ტელევიზიისა და მობილური ტელეფონების მუშაობა.		

3.3. მიუსადაგეთ ჩამოთვლილი სიტყვები [1-5] მათთან აზრობრივად დაკავშირებულ კონტექსტებს [ა-ე]:

ნიმუში: ინციდენტიგ.....

გ. უსიამოვნო შემთხვევა, გაუგებრობა.

- 1. კოსმონავტი
- 2. კოსმოსი
- 3. ორბიტა
- 4. რაკეტა
- 5. სატელიტი
- 6. ასტრონავტი

- ა. იგივეა, რაც კოსმონავტი
- ბ. პლანეტის თანამგზავრი
- გ. რეაქტიული ძრავის მქონე კოსმოსური საფრენი აპარატი.
- დ. ციური სხეულების სამოძრაო გზა.
- ე. სამყარო, როგორც მთლიანობა.
- ვ. პირი, რომელმაც კოსმოსში იფრინა.

3.4. ა) უპასუხეთ კითხვას ვინ? და შეავსეთ შესაბამისი უჯრები:

N	ვინ?	ვინ?
	მგზავრი	თანამგზავრი
1	შემწე	
2	მშრომელი	
3	კლასელი	
4	ავტორი	
5	გუნდელი	
6	მონაწილე	

ბ) გამოთვებულ ადგილას ჩასვით მოცემული სიტყვა

ნიმუში: ჩემს ...თანაგუნდელებს... არ უყვართ ვარჯიშზე დაგვიანება. [თანაგუნდელი]

- გადაწყვეტეთ კვირას ექსკურსიაზე წავიდეთ. [თანაკლასელები]
- ჩამორჩენილი ბიჭების გაეხდი შემთხვევით. [თანამგზავრი]
- მძლოლის საბურავი გამოცვალა. [თანაშემწე]
- შეხვედრაზე გიორგი სპეციალურად ჩამოფრინდა . [თანაკლასელები]
- ექსკურსიაზე წასვლა გადაწყვეტეთ. [თანამშრომლები]
- ამ საქმის ამბავი საიდუმლოდ შეინახეს. [თანამონაწილეები]

3.5. უპასუხეთ კითხვას როგორი? და შეავსეთ შესაბამისი უჯრები

N	რას იზამს?	როგორი? [უარყოფითი ფორმა]
	გააფრთხილებს	გაუფრთხილებელი
	გააფორმებს	გაუფორმებელი
1	დაადასტურებს	
2	შეამოწმებს	
3	დააზიანებს	
4	გააწონასწორებს	
5	გააცნობიერებს	
6	დაასრულებს	
7	გარეცხავს	
8	შეათავსებს	

9	მიღწევს	
10	შეაკეთებს	

დაასრულებს_ იგივეა, რაც დაამთავრებს.

3.6. გამოტოვებულ ადგილას ჩასვით მოცემული წყვილები

ნიმუში: მძლოლის ერთმა ... გაუფრთხილებელმა მოქმედებამ... შეიძლება მძიმე შედეგი მოიტანოს. [გაუფრთხილებელი მოქმედება]

1. ქუჩაში თავისუფლად ვერ ივლი. [გაუფორმებელი მანქანა]
2. სამედიცინო თვალსაზრისით ფრენის ნებართვას არ მისცემენ. [შეუმოწმებელი პილოტი]
3. მძლოლი დაისაჯა..... გამო . [გაუფორმებელი საგზურები]
4. მძლოლმა ვერ წარმოადგინა მართვის, რის გამოც დაჯარიმდა. [დამადასტურებელი მოწმობა]
5. მეზღვაური შეიპყრო. [გაუცნობიერებელი შიში]
6. ძალიან გადამღალა. [დაუსრულებელი მგზავრობა]
7. რამაზი მუდამ მართავს. [შეუკეთებელი მანქანა]
8. ქალაქში მოძრაობა აკრძალულია! [გაურეცხავი ავტომანქანა]

3.7. ააგეთ წინადადებები მოცემული შესიტყვებებით:

ნიმუში: ...გრაფიკის მიხედვით... გამოცდების ჩაბარება თვის ბოლომდე შემოიძლია. [გრაფიკის მიხედვით]

1.
[დაგვიანების მიუხედავად]
2.
[თქვენი შეხედულების მიხედვით]
3.
[ფასის მიხედვით]
4.
[ხელმოკლეობის მიუხედავად]
5.
[დროის მიხედვით]

3.8. დააკვირდით დაფაზე გამოტანილ შესიტყვებებს და მათი დახმარებით ააგეთ წინადადებები

ენა წაიგრძელა _ ზედმეტს, ბევრს ლაპარაკობს, ყბედობს; იგივეა, რაც: გრძელი ენა აქვს, ენაგრძელია.

ენა წინ უსწრებს _ უადგილოდ, დაუფიქრებლად ლაპარაკობს.

ენა მუცელში ჩაუვარდა _ გაჩუმდა; ლაპარაკი, საუბარი შეწყვიტა.

ზურგი შეაქცია _ უარყო, მიატოვა ვინმე ან რამე.

მაგარი ზურგი აქვს _ ძლიერი პატრონი, მფარველი ჰყავს.

ნიმუში: ზოგიერთ თანამშრომელს ენა წინ უსწრებს და ამიტომაც უხერხულ სიტუაციაში ვარდება.

.....

[ენა წაიგრძელა]

1.

[ენა მუცელში ჩაუვარდა]

2.

[ზურგი შეაქცია]

3.

[მაგარი ზურგი აქვს]

3.9. წაიკითხეთ ტექსტი, შეარჩიეთ და გამოტოვებულ ადგილას ჩასვით ნასწავლი შესიტყვებები

ლადო საავიაციო სასწავლებლის კურსანტია. ის პირველი დამოუკიდებელი ფრენისთვის ემზადება. დადგა ეს წუთიც. ლადო თვითმფრინავის კაბინაშია. სასწავლო ტრენაჟორზე მას მრავალგზის წარმატებით ჩაუბარებია გამოცდა, მაგრამ ახლა სულ სხვა ვითარებაა. ის პასუხისმგებელია ფრენის მთელ პროცესზე; პილოტის თანაშემწე მას მხოლოდ გააკონტროლებს. ლადო შიშმა აიტანა. დისპეტჩერმა აფრენის ნებართვა მისცა. თანაც ეხუმრებოდა და ამხნევებდა. ლადო მას პასუხს ვერ სცემდა, მღელვარებისგან

.....

ლადომ სიმართლვე იგრძნო, ისეთი გრძნობა დაეუფლა, თითქოს ყველამ

დისპეტჩერმა იგრძნო მისი დაძაბულობა და კვლავ შეაგულიანა: „გაგარინიც შენსავით ღელავდა პირველი გაფრენის დროს. დღეს კი მას მსოფლიო იცნობს“. ლადომ ამოისუნთქა და თვითმფრინავი ასაფრენ ბილიკზე დაძრა.

ტაპი VIII

ქართული ენა და ტრანსპორტი

შემაჯამებელი

1. მიუთითეთ სწორია თუ არასწორი, აღნიშნეთ ✓-ით

N		სწორი	არასწორი
	დაზიანებული სატრანსპორტო საშუალებები ავტომობილების სერვისცენტრებში უნდა შეკეთდეს	✓	
1	აკუმულატორი შეიძლება სუპერმარკეტში შეიძინო.		
2	„გლუშიტელს“ ქართულად ეწოდება მაყუჩი.		
3	„ჟესტიანშიკს“ ქართულად მღებავ ი ჰქვია.		
4	ავტომობილების სერვისცენტრში თვითმფრინავებს დიაგნოსტიკას უტარებენ.		
5	პროფილაქტიკაში დიაგნოსტიკისათვის სპეციალური აპარატურა არსებობს.		
6	ქართული საავტომობილო ტერმინოლოგია კარგადაა დამუშავებული.		
7	ავტოსაქმეს ყველაზე კარგად ფილოლოგიის ფაკულტეტზე შეისწავლიან.		
8	ღვედი ქართულად რემენს ნიშნავს.		
9	ქართული სატრანსპორტო ტერმინები ადვილად მკვიდრდება ენაში.		
10	საავტომობილო ტერმინოლოგიაში ბარბარიზმები ინგლისური ენიდან შემოვიდა.		

2. მიუსადაგეთ ჩამოთვლილი სიტყვები [1-5] მათთან აზრობრივად დაკავშირებულ კონტექსტებს [ა-ე]:

დიაგნოსტიკა

ნიმუში:გ.....

გ. დიაგნოზის დასმა, პრობლემის გამოვლენა.

1. ბარბარიზმი
2. პროფესია
3. მეთუნეუქე

ორანსპორტი

- 4. საბარგული
- 5. დაბინძურება
- 6. უჟანგავი

- ა. ის, რაც არ იჟანგება.
- ბ. დაჭუჭყიანება.
- გ. მსუბუქი ავტომობილის უკანა ნაწილი ბარგის ჩასაწყობად.
- დ. ხელოსანი, რომელიც თუნუქის ნაწარმს ამზადებს ან დაზიანებულ თუნუქს ასწორებს, აღადგენს.
- ე. ადამიანის საქმიანობის სფერო.
- ვ. ამა თუ იმ ენის ბუნებისათვის შეუფერებელი, უცხო ენიდან შემოტანილი გამონათქვამი ან სიტყვა.

3. დაუსვით კითხვა და გამოყავით, რა აქვს საერთო ჩამოთვლილ სიტყვებს

ნიმუში: სიძვირე, სიშორე, სიჩქარე.

პასუხი:რა?სი-ე.....

- 1. თანამგზავრი, თანაშემწე, თანამშრომელი.

პასუხი:

- 2. დაუფასებელი, დაუსრულებელი, დაურეგულირებელი.

პასუხი:

- 3. სისწრაფე, სინათლე, სიმაღლე.

პასუხი:

- 4. უბორბლო, უპილოტო, უნიჩბო.

პასუხი:

- 5. ურთიერთდახმარება, ურთიერთსაპირისპირო, ურთიერთდამაკავშირებელი.

პასუხი:

- 6. მოძრაობა, ზღვაოსნობა, ცხენოსნობა.

პასუხი:

- 7. გამანაწილებელი, გამაგრილებელი, გამათბობელი.

პასუხი:

- 8. დამატებითი, პირობითი, შემთხვევითი.

პასუხი:

- 9. დახურული, დასრულებული, დამატებული.

პასუხი:

4. გამოტოვებულ ადგილას ჩასვით მოცემული სიტყვა

ნიმუში: ავტომანქანის ...სიჩქარემ 250 კმ-საათს გადააჭარბა. [სიჩქარე]

- 1. ამერიკელთა მთვარის ზედაპირი გადაიღო. [თანამგზავრი]
- 2. ავტომშემთხვევა ძრავმა გამოიწვია. [დაურეგულირებელი]

3. თანამედროვე თვითმფრინავი ძალზე სწრაფად იღებს. [სიმაღლე]
4. თვითმფრინავმა საქართველოს საჰაერო სივრცე დაარღვია. [უპილოტო]
5. თბილისისა და სოხუმის რკინიგზას დროებით ფუნქცია დაკარგული აქვს. [ურთიერთდამაკავშირებელი]
6. მანქანა საწინააღმდეგო მიმართულებით შემოიჭრა. [მოძრაობა]
7. ავტომობილით მოგზაურობისას ძრავის სისტემამ მიღალატა. [გამაგრებელი]
8. ზაფხულში მატარებლის რეისებს ნიშნავენ. [დამატებითი]
9. მატარებლის კარებს დაგვიანებული მგზავრი დანანებით შესცქეროდა. [დახურული]

5. გამოტოვებულ ადგილას ჩასვით მოცემული სიტყვები:

ნიმუში: ...ასეთ მანქანებს... აუქციონზე ყიდულობენ. [ასეთი მანქანები]

1. თუ კომფორტული ტრანსპორტი არ გყავს, რა ფასი აქვს. [ისეთი მგზავრობა]
2. მატარებელში შემხვდა, გადავიღალე [იმდენი თავსატეხი]
3. რიონს ვერ გადაცურავ! [მაგნიური ნავი]
4. საკმაო გზა გამატარა. [ევ ნაავარიები მანქანა]
5. ადვილად ვერსად იპოვი. [ამდაგვარი ველოსიპედი]
6. მხოლოდ პორტში შეხვდები . [ამდენი ნაცნობი]
7. გზაზე შემხვდა, კინაღამ დავაგვიანე. [იმდენი შექნიშანი]
8. არ იცი, მხოლოდ საგრანგეთში ამზადებენ?! [მაგნიური საბურავები]
9. შორს ვერ წახვალ. [ეს დანჯღრეული მანქანა]
10. მგზავრობას ყველა ინატრებს. [ამისთანა თვითმფრინავი]

6. გამოტოვებულ ადგილას ჩასვით სიტყვა თავისი მხოლოდითის ან მრავლობითის ფორმით:

ნიმუში: მეზღვარებმა ...თავიანთი... პრეტენზიები კაპიტანს გააცნეს.

1. მგზავრებმა თვითმფრინავის სალონში ადგილები დაიკავეს.
2. დავითმა გვერდით მჯდომ მგზავრს გადაულაპარაკა.
3. ავტობუსის მძღოლმა დანაზოგით შეიძინა ავტომანქანა.
4. მგზავრებმა მატარებლის გამცილებელს ბილეთები წარუდგინეს.
5. ქალბატონმა თამარმა ავტომანქანა შვილს გაარეცხინა.
6. შეჯიბრზე მძღოლები მანქანებით გამოცხადდნენ.
7. სერგომ უმცროს ქალიშვილს ველოსიპედი უყიდა.

8. მეტროს მემმანქანეებმა დირექციას გულისტკივილი გააცნეს.

7. გამოტოვებულ ადგილას ჩასვით სიტყვები: წინააღმდეგ, გამო, შესახებ, წინაშე, შემდეგ, მიხედვით

ნიმუში: შენ ...გამო.... დღეს თეატრში ვერ წავედი.

1. გემის კაპიტნის ხმის ამაღლება არ შეიძლება.
2. დირექტორის მძღოლებს მოადგილემ გასცა პასუხი.
3. ჩვენი რეისი გადაიდო
4. ბარგის გადაზიდვის მივმართეთ რკინიგზის უფროსს.
5. ჩვენ დამნაშავეები ხართ, მემანქანეებო!
6. მომქანცველი რეისის მფრინავები დიდხანს ისვენებენ.
7. დადგენილი ტარიფის ბილეთი 10 ლარი ღირს.
8. მეზღვაურების დროზე არავინ გამოცხადებულა პორტში.
9. კაპიტნის მეზღვაურები თავაზიანად იქცევიან.
10. შრომითი კანონების, სამსახურში დაგვიანება ისჯება.
11. შვებულების მიჭირს სამუშაო რეჟიმთან შეგუება.

8. ბრძანებითი წინადადებები გადაიყვანეთ უარყოფით ფორმაში:

ნიმუში: შრომითი კონტრაქტის შედგენა დაიწყე!

... შრომითი კონტრაქტის შედგენა არ დაიწყე...

1. რიგითო დარჩია, საბუთების შედგენა ხვალისათვის გადადე!
.....
2. მგზავრების პრეტენზიებს მოუსმინე!
.....
3. მუშაობა ზუსტად 5 საათზე დაამთავრეთ!
.....
4. ფრენის დროს ჩართეთ მობილური ტელეფონები!
.....
5. ხვალისათვის დამატებითი რეისი დანიშნეთ!
.....
6. მაგ მგზავრს კიდევ ერთი ჭიქა დაუსხით!
.....

7. რეისის ბოლოს ავტობუსის კარი დაკეტე!

.....

8. დაამუხრუჭე!

.....

9. გამოტოვებულ ადგილას ჩასვით მოცემული ზმნები

ნიმუში: ძალიან ცუდია, რომ თანამშრომლები ივნისამდე შევებულებაში არ ...გაუშვიათ.... [გაშვება; რა უქნიათ?]

1. ნოდარს ჯარიმის ქვითარი საპატრულოდან არ [მიღება]
2. რას, ხელი გაანძრე [გაჩერება]
3. ავტოს ავტორბოლაში არ [გამარჯვება]
4. ეს დოკუმენტი მე არ [შედგენა]
5. ჩვენს მებღვაურებს მეკობრეებისაგან თავი [დახსნა]
6. შალვას სპორტული მანქანა თეთრად [შეღებვა]
7. იცი, თურმე ფოთის პორტში თურქეთის ტანკერი [ჩამოდგომა]
8. წყალბადზე მომუშავე ძრავი უკვე [გამოგონება]
9. უამინდობის მიუხედავად, თვითმფრინავი მშვიდობიანად [ჩამოფრენა]
10. ამ კაცს ბათუმიდან ფოთში [გადაცურვა]

10. გამოტოვებულ ადგილას ჩასვით უნდა

ნიმუში: ზაზას ..უნდა..., ბათუმში მანქანით გაემგზავროს.

1. ლამას პროფილაქტიკაში მუშაობის დაწყება
2. შენ, რომ არაფერი ისწავლო და ისე აიღო მართვის მოწმობა.
3. მე მანქანის ტარება კარგად ვისწავლო.
4. ოჯახის წევრებს ძალიან ავტობიზნესი წამოვიწყოთ.
5. კურსანტმა ბეჯითად ისწავლოს, რომ კარგი მებღვაური დადგეს.
6. თანამშრომლებს მიკროავტობუსით ექსკურსიაზე წასვლა.
7. მე მთვარეზე გავფრინდე.
8. მეზობლებს მხარში ამოუდგეთ და ბარგი გადააბიდინოთ.

11. გამოტოვებულ ადგილას ჩასვით შეუძლია

ნიმუში: თქვენ ...შეგიძლიათ... მანქანის მართვა ისწავლოთ?

1. ისეთი გამოცდილი მძღოლია, რომ შორეულ რეისებზე იმუშაოს.
2. თქვენ, ხვალვე გაემგზავროთ მივლინებაში.
3. მე შემიძლია, იახტა ვატარო გამწვანებულ ზღვაში.

ორანსპორტი

- 4. მანანას მშვიდობიანად იმგზავროს ჩქარი მატარებლით.
- 5. გემის კაპიტანს ურჩი მეზღვაური რეისიდან მოხსნას.
- 6. შენ სამოგზაუროს ამხანაგიც წამოიყვანო.
- 7. სიმონს მტკვარი თავისუფლად გადაცუროს.
- 8. ჩვენ ნავით ზღვაზე გავისეირნოთ.

12. ააგეთ წინადადებები ფორმებით: ა) ჩემი აზრით; ბ) ერთი მხრივ,, მეორე მხრივ,.....; გ) სამწუხაროდ; დ) საბედნიეროდ; ე) ამრიგად

ნიმუში: ჩემი აზრით, მერსედესი ყველაზე კარგი მანქანაა.

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.

13. შესიტყვებები შეცვალეთ სინონიმით

ნიმუში: ვაჟამ შიშისაგან ხმა გაკმინდა.

ნიშნავს:ხმა ველარ ამოიღო...

- 1. კაპიტანის გამოსვლის შემდეგ ბოცმანმა პირში წყალი დაიგუბა.
ნიშნავს:
- 2. ავტობარკის დირექტორმა დისპეტჩერს სიტყვა შეაწყვეტინა.
ნიშნავს:
- 3. უსამართლოდ დასჯილმა მძღოლმა პატრულს სიტყვა შეუბრუნა.
ნიშნავს:
- 4. მეგობარმა მითხრა, რომ აეროპორტის დირექტორს მაგარი ზურგი აქვს.
ნიშნავს:
- 5. ხმელეთზე დაბრუნებულმა მეზღვაურმა მეგობრებში ენა წაიგრძელა და ტყუილების მოყოლა დაიწყო.
ნიშნავს:
- 6. მენავეს, რომელმაც მგზავრი გასაჭირში მიატოვა, მეგობრებმა ზურგი შეაქციეს.
ნიშნავს:

შუალედური შეფასების ტესტი**1. გაიაზრეთ ტექსტი**

(6 ქულა)

საქართველოში ყველა ტიპის ტრანსპორტია გავრცელებული, მაგრამ ყველაზე მეტი წილი საავტომობილო ტრანსპორტზე მოდის. ქვეყნის შიდა გადაადგილებისთვის მოსახლეობა ძირითადად საავტომობილო და სარკინიგზო ტრანსპორტით სარგებლობს. ავტობანებმა აღმოსავლეთ და დასავლეთ საქართველოს შორის მანძილი შეამცირა და მგზავრობა გაცილებით კომფორტული გახდა. დაიხვეწა სარკინიგზო ტრანსპორტის საშუალებებიც. თანამედროვე სწრაფმავალი მატარებლები დროისა და ენერჯის ეკონომიას იძლევა. სარკინიგზო ტრანსპორტი ქვეყნის შიდა გადაადგილების მხრივ ავიაციას ბევრად უსწრებს წინ.

საბაგირო ტრანსპორტი საქართველოში ძირითადად მთიან და საკურორტო რაიონებში გვხვდება, ხოლო სამრეწველო ქალაქ ჭიათურაში ის მიმოსვლის ძირითადი საშუალებაა.

საქართველოსაკრავს შავიზღვა, ამიტომ საზღვაო ტრანსპორტი ქვეყანაში მეტ-ნაკლებად განვითარებულია, თუმცა არა ისე, როგორც საავტომობილო, სარკინიგზო და საჰაერო. უახლოეს მომავალში ევროკავშირის მხარდაჭერით იგეგმება ბათუმისა და ფოთის საზღვაო პორტების გამტარიანობის ზრდა.

ავიაცია საქართველოში ძირითადად უცხო ქვეყნებთან დასაკავშირებლად გამოიყენება. თბილისის, ქუთაისისა და ბათუმის აეროპორტები საერთაშორისო მნიშვნელობისაა. მაღალმთიან რეგიონებში სარგებლობენ ვერტმფრენებით.

მართალია, საქართველოს თავისი კოსმოსური ინფრასტრუქტურა არ გააჩნია, მაგრამ მაინც შეიტანა წვლილი კოსმოსის განვითარების საქმეში სატელიტური რეფლექტორის შექმნით. საბლანეტათშორისო კოსმოსურ ხომალდზე, რომელშიაც ჩატვირთულია დედამიწის ხმები, ქართული მრავალხმიანი სიმღერა „ჩაკრულოც“ გაისმის.

უპასუხეთ კითხვებს:

1. რომელი ტრანსპორტით სარგებლობს ყველაზე ხშირად საქართველოს მოსახლეობა?

.....

2. როგორია რკინიგზის როლი ქართულ სატრანსპორტო სისტემაში?

.....

3. რომელ რეგიონებშია ბაგირგზა წამყვანი სატრანსპორტო საშუალება?

.....

4. განვითარების რა პერსპექტივა აქვს ფოთისა და ბათუმის პორტებს?

.....

5. რა დანიშნულება აქვს საავიაციო ტრანსპორტს საქართველოში ?

.....

6. რა წვლილი შეიტანა საქართველომ კოსმოსის განვითარების საქმეში ?

.....

2. გსურთ მგზავრობა თბილისიდან ფოთში? რას აკეთებთ? ჩამოთვლილთაგან აირჩიეთ 4 პასუხი (4 ქულა)

- ა. ჩავდივარ მეტროს სადგურში.
- ბ. მივდივარ ფუნქციონორზე.
- გ. ავდივარ გემზე.
- დ. მივდივარ ავტოსადგურში.
- ე. მივემგზავრები საბავირო გზით.
- ვ. ვყიდულობ მატარებლის ბილეთს.
- ზ. ვიყენებ ტრამვაის.
- თ. ვვადები სამრშრუტო ტაქსში.
- ი. ვქირაობ კატერს.
- კ. მივფრინავ დირიჟაბლით.
- ლ. ვმგზავრობ ჩემი მოტოციკლეტით.
- მ. ავდივარ ტროლეიბუსში.

3. ბარბარიზმები შეცვალეთ შესაბამისი ქართული სიტყვებით: (7 ქულა)

საბურავი მაყუჩი მაჩვენებელი მაჭუტი სათადარიგო საბურავი
ახლომაშუქი შორს მაშუქი

- ნიმუში:** _ თუ იცი, ნასოსს ქართულად რა ჰქვია? _ როგორ არა, ტუმბო.
- 1. _ გლუშითელი დაგიზიანდა? _ მაგას ქართულად ჰქვია.
 - 2. _ დალნის ქართულად რა ჰქვია?
 - 3. _ ბლიჟნის ჩართვა არ ვიცი? _ არც ის იცი, რომ ბლიჟნის ქართულად..... ჰქვია?
 - 4. _ დაჩივი არ მუშაობს? _ დაიმახსოვრე, ქართული შესატყვისია
 - 5. _ პაკრიშკა მჭირდება? _ ალბათ გულისხმობთ.
 - 6. _ მეგობარო, ზაპასკა ხომ არ გაქვთ? _ ახლავე მოგართმევთ .
 - 7. _ მიგალკის გამო მაჯარიმებთ? _ ჩაურთველობა ორი ქულით ჯარიმდება.

4. ხაზგასმული სიტყვები შეცვალეთ სინონიმებით: (8 ქულა)

- 1. ამ ზაფხულს საქართველოში ბევრი მოგზაური ჩამოვიდა?
- 2. თბილისიდან ბათუმში სწრაფი მატარებელი დაინიშნა.
- 3. ავტომობილის წინა თვლებს გამოცვლა სჭირდება.
- 4. ამ მანქანას ბევრი დეტალი აქვს დაზიანებული.
- 5. კარგი საცხი დეტალებს ექსპლოატაციის ვადას უხანგრძლივებს.
- 6. მძღოლმა ყურადღება უნდა მიაქციოს საგზაო მაჩვენებლებს.
- 7. როგორ შეიძლება ღამე უმაშუქლდ სიარული?!
- 8. ამ კატერის მოტორი ნამდვილად შესამოწმებელია.

5. ჩასვით ზმნები სწორი ფორმით:

(5 ქულა)

აყვანა გაცვეთა ჩაძირვა დაბინძურება სრიალი

1. კატერი წყლის ზედაპირზე სწრაფად
2. სამწუხაროდ, ბაგირგზას ყველა ტურისტი მთის მწვერვალზე თურმე ვერ
3. უხარისხო საპოხის გამო დეტალები სწრაფად
4. რატომ უნდა ფოთის ნავსადგური ამხელა ტანკერების გამო?!
5. მამაც კაპიტანს ომის დროს მტრის მრავალი გემი

მოსმენა

ტექსტი: სატრანსპორტო ფოტოგამოფენა თბილისში

6. მოსმენილი ტექსტის მიხედვით უპასუხეთ კითხვებს:

(8 ქულა)

1) რომელი ფოტოს წარწერა გახდა გამოფენის სათაური?

2) რომელი ღირსშესანიშნაობა გაიხსნა 1935 წელს „მუშტაიდის“ ბაღში?

3) რა არის გამოსახული ყველასთვის ცნობილ ფოტოზე?

4) რატომ ჩერდება „ფუნიკულორის“ ვაგონები მთის შუა ნაწილში?

5) რა ორგანიზაციას წარმოადგენდა „მიმინო“?

6) ვინ არის ელგუჯა მეძმარიაშვილი?

7) რას წარმოადგენდა პირველი ქართული კოსმოსური ობიექტი?

8) რომელი ტრანსპორტის სურათები იყო გამოფენაზე გამოტანილი?

7. შემოხაზეთ სწორი პასუხი:

(2 ქულა)

1) როგორ იყო ნიკო ფიროსმანის ნახატი წარმოდგენილი?

ა. ნახატის ფოტოს სახით

ბ. ორიგინალი.

გ. ნახატის ასლი.

დ. აფიშაზე გამოსახული.

რა მოხდა 1999 წლის 23 ივლისს?

ტრანსპორტი

- ა. „მუშტაიდის“ ბაღში გაიხსნა მსოფლიოში ერთ-ერთი პირველი საბავშვო რკინიგზა.
- ბ. გაიხსნა მთაწმინდის „ფუნიკულიორი“.
- გ. პირველი ქართული კოსმოსური ობიექტი წარმატებით გაიშალა კოსმოსში.
- დ. ჩამოყალიბდა დელტაკლუბი „მიმინო“.

8. კიდევ ერთხელ მოუსმინეთ ტექსტს და გადმოეცით საინტერესო ფაქტების ისტორია.

(გამოიყენეთ დაახლოებით 40-60 სიტყვა)

(10 ქულა)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....